

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO VALDYMO FAKULTETO
LYDERYSTĖS IR STRATEGINIO VALDYMO INSTITUTAS

ERNESTAS VAITKEVIČIUS
SPORTO INDUSTRIJŲ VADYBA
IŠTĚSTINĖS STUDIJOS

LIETUVOS POLICIJOS PAREIGŪNŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS
SPORTO RENGINIAIS

Magistro baigiamasis darbas

Mokslinis vadovas
prof. dr. Vilma Čingienė

Vilnius, 2019

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	4
LENTELIŲ SĄRAŠAS	7
PRIEDŲ SĄRAŠAS.....	8
ĮVADAS	9
1. LIETUVOS POLICIJOS IŠTAKOS IR VEIKLA	12
2. POLICIJOS PAREIGŪNŲ KOMPETENCIJOS.....	15
2.1. Kompetencijų samprata	15
2.2. Policijos pareigūnų kompetencijų raiška	19
2.2.1. Pareigūnų bendrosios kompetencijos	19
2.2.2. Pareigūnų profesinės kompetencijos	22
2.3. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas	25
3. POLICIJOS SPORTO RENGINIAI, PRIEMONĖ KOMPETENCIJOMS KELTI	29
3.1. Policijos prioritetiniai sporto renginiai	29
3.2. 2018 metų Lietuvos policijos sporto renginių nuostatai ir planas	31
4. TYRIMO METODOLOGIJA	38
4.1. Tyrimo etapai ir struktūra	38
4.2.1. Mokslinės literatūros analizė	38
4.2.2. Anketinė apklausa.....	38
4.2.3. Matematinė statistika.....	39
4.2.4. Tiriamieji	40
5. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS	43
5.1. Informaciniai šaltiniai, kuriais sužinoma apie Lietuvos policijos sporto renginius	43
5.2. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera.....	45
5.2.1. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera lyties aspektu	46
5.2.2. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera išsilavinimo aspektu	47
5.2.3. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera amžiaus aspektu.....	50
5.3. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai	51
5.3.1. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai lyties aspektu.....	51
5.3.2. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai išsilavinimo aspektu.....	52
5.3.3. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai amžiaus aspektu	57
5.4. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas, sporto renginiais	60
5.4.1. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais (lyties aspektu).....	61
5.4.2. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais (išsilavinimo aspektu)....	62

5.4.3. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais (amžiaus aspektu)	64
5.5. Tyrimo rezultatų aptarimas	67
IŠVADOS	73
PASIŪLYMAI	74
LITERATŪRA	75
SANTRAUKA	80
SUMMARY	82
PRIEDAI	84

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 pav. Kompetencijos sandara
- 2 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas
- 3 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas lyties aspektu
- 4 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas išsilavinimo aspektu
- 5 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas amžiaus aspektu
- 6 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas
- 7 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (lyties aspektu): teisėjai tinkamai atlieka darbą
- 8 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (lyties aspektu): aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka
- 9 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas
- 10 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): tinkamas renginio vietos pasiekiamumas
- 11 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): apdovanojimai (medaliai, taurės) atrodo išvaizdžiai
- 12 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai
- 13 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka
- 14 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (amžiaus aspektu): renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai
- 15 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (amžiaus aspektu): patogus varžybų tvarkaraštis
- 16 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas
- 17 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (lyties aspektu): noriu būti įvertintu(a), pagerbtu(a)
- 18 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (lyties aspektu): nuolat noriu išbandyti kažką naujo
- 19 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): dalyvavimas varžybose leidžia jaustis įvertintu
- 20 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius

- 21 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu varžytis ir nugalėti priešininką
- 22 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu pasivaržyti su savimi
- 23 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius
- 24 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu pasirodyti kitiems
- 25 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu palaikyti gerą fizinę savijautą
- 26 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu būti įvertintu, pagerbtu
- 27 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): sudarytos tinkamos sąlygos dalyvauti varžybose darbo metu
- 28 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): turiu galimybę pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje
- 29 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): Noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius
- 30 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): noriu pasivaržyti su savimi
- 31 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): noriu išsiugdyti tam tikrus įgūdžius
- 32 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): noriu parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius
- 33 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): norius pasirodyti kitiems
- 34 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): noriu būti įvertintu, pagerbtu
- 35 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): nuolat noriu išbandyti kažką naujo
- 36 pav. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymo sporto renginiais pasiskirstymas
- 37 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): fizinis rengimas

- 38 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu):
bendravimas ir bendradarbiavimas
- 39 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu):
draugiškas bendravimas darbinėje aplinkoje
- 40 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu):
atsakingumas
- 41 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
profesinė taktika
- 42 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
bendravimas ir bendradarbiavimas
- 43 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimas
- 44 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
pagalbos suteikimas
- 45 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
greitas sprendimų priėmimas
- 46 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
nesavanaudiškas elgesys
- 47 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
kritinis mąstymas

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. 2018 metų Lietuvos policijos sporto renginių planas

2 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal lytį (absoliutūs ir *procentiniai dažniai*)

3 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal išsilavinimą ir lytį (absoliutūs ir *procentiniai dažniai*)

4 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal tarnybos stažą ir lytį (absoliutūs ir *procentiniai dažniai*)

5 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal amžių ir lytį (absoliutūs ir *procentiniai dažniai*)

6 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal fizinio pasirengimo grupę ir lytį (absoliutūs ir *procentiniai dažniai*)

7 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal dalyvautą sporto renginį ir lytį (absoliutūs ir *procentiniai dažniai*)

8 lentelė. Policijos pareigūnų sporto renginiais ugdomosios kompetencijos – lyties aspektu (*procentiniai dažniai*)

PRIEDŲ SĄRAŠAS

- 1 priedas. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymo sporto renginiais anketa
- 2 priedas. Pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera lyties aspektu (procentiniai dažniai)
- 3 priedas. Pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera išsilavinimo aspektu (procentiniai dažniai)
- 4 priedas. Pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera amžiaus aspektu (procentiniai dažniai)
- 5 priedas. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai lyties aspektu (procentiniai dažniai)
- 6 priedas. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai išsilavinimo aspektu (procentiniai dažniai)
- 7 priedas. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai amžiaus aspektu (procentiniai dažniai)
- 8 priedas. Pareigūnų sporto renginiais ugdomos kompetencijos išsilavinimo aspektu (procentiniai dažniai)
- 9 priedas. Pareigūnų sporto renginiais ugdomos kompetencijos amžiaus aspektu (procentiniai dažniai)

IVADAS

Policija, vadovaudamasi įstatymais ir kitais teisės aktais ir įgyvendindama policijos uždavinius, nešališkai gina visus asmenis, esančius Lietuvos Respublikos teritorijoje, nepaisydama jų rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės ar turtinės padėties, religijos ar tikėjimo, įsitikinimų, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, negalios, amžiaus, lytinės orientacijos. Policijos veikla grindžiama profesinės etikos, pagarbos žmogaus teisėms, humanizmo, visuomenės moralės, teisėtumo, politinio neutralumo, veiklos viešumo ir konfidencialumo derinimo, tarnybinio pavaldumo, taip pat prievartos naudojimo tik būtiniais atvejais ir jos panaudojimo proporcingumo principais (Lietuvos Respublikos policijos įstatymas 2000). Policijos vaidmuo – ginti asmenų laisvę, demokratiją, žmogaus teisią, laikantis tam tikrų įstatymų (Murdoch ir Roche 1994, 10). Policijos pajėgos – galiotas valstybinis organas, siekiantis apsaugoti ir žmones, turtą ir užkirsti kelią nusikaltimams, vykdyti prevenciją bei atlikti iki teisminių tyrimų. Policija, suverenios valstybės požymis ir jos įgaliojimai yra gan dideli, gali areštuoti, teisėti panaudoti jėgą ar kitą specialiosios paskirties įrangą (The role and responsibilities of the police 1996, 8).

Policijos pareigūnas – statutinis valstybės tarnautojas, atliekantis įstatymuose nustatytas policijos funkcijas, kuriomis užtikrinamas policijos uždavinių ir funkcijų įgyvendinimas, turintis įstatymų suteiktus viešojo administravimo įgaliojimus dėl sau nepavaldžių asmenų ar vadovaujantis kietiems pareigūnams. (Lietuvos Respublikos policijos įstatymas 2000; Lietuvos respublikos vidaus tarnybos statutas 2003). Policijos pareigūno profesija priklauso padidintos rizikos specialybių grupei, todėl fizinis, psichologinis pasirengimas – vienos iš būtinų pareigūnų rengimo, nuolatinės parengtumo būklės palaikymo sąlygų (Muliarčikas ir Ivanovas 2004, 18).

Kiekvienos šalies pareigūnų profesinio rengimo metodikos tikslas – lavinti pareigūno fizines ypatybes, formuoti motorinius įgūdžius, priimti teisingus sprendimus, tinkamai paskirstyti jėgas ir pasirinkti reikiamas priemones, pritaikyti sukauptus gebėjimus, kompetencijas ir nuostatas, nusikaltėlio agresijai atremti ar jos prevencijai (Fedotkin 1989, 48; Milenin ir Kustov 1990, 74). Šiuos visus dalykus policijos pareigūnai gali pasiekti dalyvaudamas kvalifikacijos kėlimo kursuose, pratybose, paskaitose bei sporto ar taikomojo pobūdžio varžybose, kitaip tariant ugdomi kompetencijas. Viešojo valdymo paradigmos tiesiogiai lemia policijos personalo kvalifikaciją ir kompetencijas. Paradigmų dėka, kuriama pareigūnų ugdymo sistema, orientuota į socialinę paslaugą piliečiams. Policijos veikla organizuojama taip, kad kritini mąstymas imtų viršų prieš siaurą žinybinį mąstymą, būtų priimti analitiniai sprendimai (Smalskys 2008, 92).

Siekiant tobulinti teisėsaugos tarnybų profesinę veiklą, vykstant integracijai į Europos Sąjungą bei globalizacijos procesams Lietuvoje, integruota pareigūno profesinės kompetencijos dalimi turi tapti tarpkultūrinė kompetencija. Pastebima, kad skiriamas nepakankamas dėmesys

būsimųjų teisėsaugos pareigūnų įvairialypių kompetencijų ugdymui (Paurienė 2011, 116). Kvalifikacija apibrėžiama kaip pareigūno tinkamumas (pasirengimas, išsimokslinimo cenzas) kokiam nors darbui, kompetencija – klausimų ar reiškinių sritis su kuria pareigūnas turi būti gerai susipažinęs (Smalskys 2008, 89). Tiesa, viešasis sektorius laikomas gana stabilia, patikima, mažai aplinkos veikiamą struktūra, tačiau besikeičianti socialinė, ekonominė ar politinė aplinka plečia valstybės tarnautojų (pareigūnų) kvalifikacijos reikalavimų apimtį. Didėjantys profesiniai reikalavimai turi skatinti tarnautojus nuolat kelti kvalifikaciją, sugebėti savarankiškai, kokybiškai ir kūrybiškai veikti tam tikroje aplinkoje, atitinkančioje to meto pokyčius (Juralevičienė 2003, 86).

Policijos pareigūnas turi turėti ir tobulinti įvairias kompetencijas susijusias su jo tiesioginiu darbu ir veikla. Pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas yra viena iš aktualiausių problemų policijos institucijose, todėl apie tai nuolat kalbama ne tik literatūroje, bet ir visuomenėje. Dažnai, po tam tikrų įvykių, analizuojama pareigūnų veiksmų, ir nustatoma, kad būtų buvę galima išvengti nelaimės, jei tik pareigūnams nebūtų pritrūkę bendrųjų, socialinių, vadybinių ar profesinių kompetencijų.

Policija ir sportas visais laikais buvo neatsiejami. Tarpukariu, kuriantis valstybei, buvo itin rūpinamasi policijos pareigūnų fiziniu pasirengimu, įvairių profesinių gebėjimų ugdymu. Tokios nuostatos laikytasi visada ir kasmet vyksta po keliolika policijos sporto renginių, pareigūnai išmėgina jėgas ir kitų tarnybų varžybose. Lietuvos policijai svarbiausia, kad pareigūnai būtų sveiki, stiprūs, ištvėringi ir išmintingi – tik tokie policininkai geba įgyvendinti savo misiją (Andrieušis ir kt. 2018, 139). Geras fizinis ir profesinis pasirengimas yra glaudžiai susijęs su karjeros policijos sistemoje siekimu. Pareigūnai, dalyvaujantys atrankose užimti aukštesnes statutinio valstybės tarnautojo pareigas, greta kitų reikalavimų turi atitikti fizinio pasirengimo bei papildomų reikalavimų, susijusių su fiziniiais ir praktiniais gebėjimais (Atrankos į laisvas aukštesnes pareigūno pareigas tvarkos aprašas 2008). Lietuvos policijos sporto renginiai yra ne tik laiko praleidimo forma, fizinių gebėjimų ugdymas, bet ir galimybė plėtoti tam tikrus gebėjimus ir įgūdžius. Jų metu pareigūnai turi galimybę ugdytis įvairias kompetencijas kaip bendrųjų kompetencijų (asmeninės, socialinės, vadybinės) ar profesinių kompetencijų.

Policijos personalo rengimą, kvalifikacijos tobulinimą ar kompetencijų ugdymą tyrė ne tik užsienio autoriai (Mulder 2007; Roufa ir Timothy 2017; Standart for police training 2017), bet ir nemaža dalis su policija susijusių Lietuvos mokslininkų (Laužackas 2005; Smalskys 2008; Pukelis 2009; Vitkauskas 2011; Navickienė 2011; Skibarka ir Navickienė 2012 ir kiti autoriai). Tačiau jų tyrimai labiau susiję su tradiciniais ugdymo metodais, profesiniais kvalifikacijos kėlimo renginiais, su policijos kompetencijų ugdymu susijusių dokumentų analizavimu ar pareigūnų rengimo paradigmomis.

Nagrinėjant atskiras policijos kompetencijas, pasigendama konstruktyvaus požiūrio į problemas, susijusias su policijos pareigūnų kvalifikacija ir kompetencijomis. Trūksta išsamių mokslinių tyrimų, kurie pagrįstų policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo proceso efektyvumą (Navickienė 2011, 70). Šio darbo aktualus ir naujumas pasireiškia ne tik, kad toliau galima tyrinėti policijos pareigūnų bendrąsias ir profesines kompetencijas, bet ir įvertinama sporto renginių aplinka ir atmosfera bei nustatomi varžymosi motyvai. Deja, nerasta duomenų, kad iki šiol kas nors iš lietuvių ar užsienio autorių bandytų tirti policijos pareigūnų kompetencijų ugdymą dalyvaujant sporto ir policijos taikomojo pobūdžio renginiuose.

LIETUVOS POLICIJOS PAREIGŪNŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS SPORTO RENGINIAIS

Temos problema: kaip policijos sporto ir taikomojo pobūdžio renginiai suteikia galimybę ugdytis pareigūnui būtinąsias kompetencijas?

Tyrimo objektas: Lietuvos policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais.

Tyrimo subjektas: policijos pareigūnai dalyvavę 2018 m. Lietuvos policijos sporto renginiuose.

Tyrimo tikslas: Išanalizuoti ir nustatyti Lietuvos policijos pareigūnų ugdomas ir įgyjamas kompetencijas dalyvaujant Lietuvos policijos sporto renginiuose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti kompetencijų sampratą ir išsiaiškinti policijos pareigūnui būtinąsias kompetencijas.
2. Pateikti policijos sporto renginius, kaip svarbią priemonę pareigūnų kompetencijoms ugdytis.
3. Ištirti policijos pareigūnų pasitenkinimą sporto renginiais ir dalyvavimo renginiuose motyvus.
4. Nustatyti policijos sporto renginiais ugdomas kompetencijas.

Tyrimo metodika:

1. *Teorinė dalis* – Lietuvos ir užsienio literatūros, dokumentų analizė, sintezė, apibendrinimai.
2. *Empirinis tyrimas* – Lietuvos policijos pareigūnų anketinė apklausa (kiekybinis tyrimas).
3. *Rezultatų analizė* – statistinis tyrimo duomenų apdorojimas, analizė, sintezė.

Darbo struktūra ir apimtis. Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, keturi skyriai (Lietuvos policijos ištakos ir veikla, Policijos pareigūnų kompetencijos, Tyrimo metodologija, Tyrimo rezultatai ir jų analizė), išvados ir pasiūlymai, literatūros sąrašas, santraukos ir priedai. Darbą apimtis – 82 puslapiai (be priedų). Šiame darbe pateikta 47 paveikslai, 8 lentelės ir 9 priedai. Literatūros sąrašą sudaro 72 šaltiniai.

1. LIETUVOS POLICIJOS IŠTAKOS IR VEIKLA

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos taryba priėmė nutarimą, kuris įteisino Lietuvos nepriklausomybę. Šis nepriklausomybės aktas yra pamatinis dokumentas liudijantis, kad Lietuva tampa lygiateise tarptautinės teisinės sistemos dalis. Šalia nepriklausomybės, reikėjo įkurti ir valdžios struktūras, kurios sąžiningai tarnautų žmonėms. Šia intencija, tų pačių metų lapkričio 11 d. Valstybės taryba išleido pirmąjį atsišaukimą, raginantį gyventojus jungtis prie tautos organų (milicijos). Iš pradžių policijos pirmtakai vadinosi milicininkais. Milicininkai saugojo gyventojų turtą nuo plėšikaujančių karo dezertyrų, svetimų valstybių agentų, užtikrino viešąją tvarką ir taip pat dalyvavo kariniuose mūšiuose. Kuriantis valstybės institucijoms, 1924 m. milicija buvo pervadinta į policiją – žodis kilęs iš graikų kalbos ir reiškia miesto valdymą. Tuo metinės policijos uždaviniai buvo saugoti viešąją tvarką, užkardinti ir tirti nusikaltimus, saugoti mūsų valstybės sienas, atlaikyti puolimus. Ko ne keisčiausios pareigos buvo užtikrinti tvarką traukiniuose ir tikrinti dokumentus (Andriušis ir kt. 2018, 11-13).

1940 m. Sovietų sąjunga aneksavo Lietuvą ir ji penkiasdešimčiai metų buvo praradusi laisvę bei nepriklausomą teisėtvarką. Atkuriant nepriklausomos Lietuvos valstybės institucijas, 1990 m. gruodžio 11 d. priimtas Lietuvos Respublikos policijos įstatymas, sukurta ir pašventinta policijos vėliava, kurioje įrašyti prasmingi žodžiai: „Įstatymas ir teisėtumas“. Policijos, dar kitaip „Angelių sargų“, diena paskelbiama spalio 2-oji (Andriušis ir kt. 2018, 13-16; Lietuvos policija).

Šiandien Lietuvos policija, nors ir orientuota į prieškarinės policijos tradicijas, turi kitokią struktūrą. Yra dvi sudėtinės policijos dalys: kriminalinė ir viešoji. Policija užtikrina viešąją tvarką ir visuomenės saugumą, užkardo nusikalstamumą, įveikia iššūkius ir šalina grėsmes valstybės saugumui (Lietuvos policija).

Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 2 straipsnyje apibrėžiama, kad policija – statutinė įstaiga, kuri kaip Lietuvos Respublikos vidaus reikalų (LR Vidaus reikalų ministerija), teisingumo ir finansų ministrų valdymo sričių viešasis juridinis asmuo, kurio vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnyba organizuojama statutiniais pagrindais (Lietuvos respublikos vidaus tarnybos statutas 2003). Policija vientisa organizacija, kurios jungiamoji ir vadovaujamoji grandis – Policijos departamentas prie LR Vidaus reikalų ministerijos. Policija tiesiogiai pavaldi LR Vidaus reikalų ministerijai ir jos ministrui.

Pagal atliekamus uždavinius ir funkcijas policijos organizacijai yra artimos ir kitos LR Vidaus reikalų sistemos tarnybos, tačiau nepavaldžios Policijos departamentui – Viešojo saugumo tarnyba (VST), Vadovybės apsaugos departamentas (VAD), Valstybinės sienos apsaugos tarnyba (VSAT), Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba (FNTT). Finansų ministerijos pavaldume yra Muitinės departamentas, Teisingumo ministerijos – Kalėjimų departamentas bei Seimui ir

Prezidentui pavaldūs Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) ir Saugumo departamentas (SD) (Vitkauskas 2012, 302).

Policija savo veikla griežtai reglamentuota pagrindiniais teisės aktais: Lietuvos Respublikos Konstitucija, LR Vidaus reikalų statutu, Lietuvos Respublikos policijos įstatymu, Europos Sąjungos teisės aktais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais (Lietuvos Respublikos policijos įstatymas 2000).

Lietuvos Respublikos policijos įstatyme yra apibrėžti policijos veiklos principai: nešališkai ginti visus asmenis, esančius Lietuvos Respublikos teritorijoje. Policijos veikla grindžiama profesinės etikos, pagarbos žmogaus teisėms, humanizmo, visuomenės moralės, teisėtumo, politinio neutralumo, veiklos viešumo ir konfidencialumo derinimo, tarnybinio pavaldumo, taip pat prievartos naudojimo tik būtiniais atvejais ir jos panaudojimo proporcingumo principais (Lietuvos Respublikos policijos įstatymas 2000).

Europos šalių policijos kontekste tikslai, funkcijos ir vieta teisėtvarkos sistemose pasižymi didele įvairove. Pagal policijos pavaldumą ir atliekamas funkcijas bendrais bruožais galima išskirti šiuos policijos institucijų struktūrinius modelius: valstybės, kurių policijos sistema jungia visas policijos rūšis, valstybės kuriose greta nacionalinės policijos dar yra kelios atskiros, militarizuotos policijos struktūros, valstybės kuriose pagal administracinę teritorinę suskirstymą policijos sistema sudaro federalinės ir regioninės policijos organizacijos ir valstybės, kuriose policijos sistema sudaryta iš policijai priskirtas funkcijas atliekančių kelių nepavaldžių vienai kita institucijų (Survey on European police education and training 2006, 22). Europos policijos sistemos turi daugiau bendrų bruožų nei skirtumų: daugelyje valstybių pagal uždavinius policija skirstoma į viešosios tvarkos palaikymo, prevencinė veikla, kriminalinė policija tirianti nusikalstamas veikas pažeidimus, siekiant atstatyti teisingumą (Vitkauskas 2011, 155). Kaip matome iš pateikto Europos policijos konteksto, Lietuvos policija pernelyg nesiskiria, galbūt ir dėl to, kad norint vystyti tarptautinį bendradarbiavimą, reikia, kad įstatymai ir veiklai labai nesiskirtų.

Kaip ir kiekviena, tinkamai funkcionuojanti, įstaiga turi nusistačiusi misiją ir viziją. Misija tai svarbiausias organizacijos uždavinys ir tikslas, apibrėžiantis organizacijos egzistavimą (Serafinas 2011, 56). Policijos misijos kaita, įvertinant tai, kad policija yra ne valdžia, bet paslaugas teikianti institucija, susieta su policijos decentralizacija, o tai vis dar naujovė daugeliui pokomunistinių šalių policijų (Smalskys 2008, 94). Taigi, policijos misija yra efektyviai naudojant turimus išteklius, ginti piliečių teises ir laisves, saugoti visuomenę ir Valstybę, padėti žmogui, šeimai ir bendruomenei (Lietuvos policija). Vizija – apibūdina organizacijos ateitį ir ji pagrindinė prielaida organizacijos strategijai formuoti (Serafinas 2011, 56). Vizija – patraukli, motyvuota ir veiksminga policija žmogui ir Valstybei (Lietuvos policija).

Policijos darbuotojams yra iškelti uždaviniai kaip žmogaus teisių ir laisvių apsauga, asmens, visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimas, neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų. Policininkai atsakingi už administracinių teisės pažeidimų, ekstremaliųjų situacijų ar panašių veiksmų, nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų prevenciją, atskleidimą ir tyrimą, eismo automobilių keliais priežiūra (Lietuvos Respublikos policijos įstatymas 2000).

Policijos veikla yra vieša, kiek leidžia teisės aktai. Policija, nepažeisdama įstatymais ginamų asmens ir visuomenės interesų, apie savo veiklą informuoja valstybės, savivaldybių institucijas ir visuomenę. Taip pat, policija negali teikti ar viešai skelbti informacijos, kuri yra valstybės, tarnybos, komercinė, pramoninė ar banko paslaptis, neskelbiama informacija, kuri pažeistų asmens nekaltumo prezumpciją, pakenktų garbei, orumui ar saugumui (Lietuvos Respublikos policijos įstatymas 2000).

Modernizuojant policiją, atsirado ir jos šūkis, kuris atspindi pagrindines veiklos vertybes: Ginti – žmogaus teises ir laisvę, Saugoti – visuomenę ir viešąją tvarką, Padėti – neatidėliotinas pagalbos suteikimas, asmenims, kuriems jos reikia (Lietuvos Respublikos policijos įstatymas 2000; Lietuvos policija).

2. POLICIJOS PAREIGŪNŲ KOMPETENCIJOS

Policijos sistema naudodama mokymus kaip įrankį, veikia dirbančių policijos pareigūnų kompetencijų raidą institucijai aktualia kryptimi. Be to, siekis turėti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją (materialinė nauda, nauda karjeros perspektyvos požiūriu) motyvuotų policijos pareigūnus tobulėti (Navickienė 2011, 78).

2.1. Kompetencijų samprata

Autoriai gali būti skirtingi, tačiau panašiai pateikia žodžio kompetencija reikšmę. Lietuvių kalbos žodyne kompetencija įvardinama kaip veiklos ar reiškinių sritis su kuria asmuo labai gerai susipažinęs (Lietuvių kalbos žodynas). Tarptautinių žodžių žodynas šią sąvoką papildo, kaip gebėjimą tinkamai atlikti reikiamą veiklą, turėti jai pakankamai žinių ir įgūdžių (Tarptautinis žodžių žodynas 2003, 571). Kompetenciją apibūdina kaip asmens gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, grindžiamą žiniomis, mokėjimais, įgūdžiais ir vertybėmis, o kompetentingumas – tai asmens veiklos efektyvumas, jos kokybė arba gebėjimas praktikoje panaudoti tam tikras kompetencijas arba kvalifikaciją (Pečiuliauskienė ir Barkauskaitė 2011, 9). Kompetencija – efektyvios veiklos demonstravimas, gebėjimas atlikti pateiktas užduotis ar gerai atlikti veiklą (Kučinskas ir Kučinskienė 2000, 205).

Kompetencija dažnai vartojama kaip žinių ar sugebėjimų atributas, norint įvardinti asmenų (darbuotojų) galimybę labai gerai atlikti užduotis, uždavinius arba organizacijos gebėjimas teikti nepriekaištingos kokybės paslaugas. Kompetencijos sąvoka dažnai naudojama tiek buitinėje, tiek mokslinėje aplinkoje, paprastai norima apibūdinti plataus spektro sugebėjimus, kurie susiję su patirtimi, meistriškumu, specializacija ar problemų sprendimu (Petkevičiūtė ir Kaminskytė 2003, 66).

Kompetencija tai gebėjimas pagal kvalifikaciją, įgūdžius, žinias, vertybes atlikti darbą. tai įgaliuojimų turėjimas ką nors daryti, labai kvalifikuotas žinojimas kompetencija yra profesinio ugdymo reikalavimų įgyvendinimo kokybė, ir veiklos specializuota kokybė, suteikiama baigus atitinkamos pakopos nuosekliąsias studijas ar profesines mokyklas (Jovaiša 1993, 100; Jovaiša 2007, 121). Galima pritarti, kad kompetencija ugdoma mokymosi metu įgytomis žiniomis, gebėjimais, susidariusiu požiūriu ar vertybėmis dar gali būti apibūdinama, kaip asmens gebėjimas naudojantis žiniomis, įgūdžiais, savybėmis ir patyrimu atlikti tam tikrą darbą (Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas 2008, 31). Kitų autorių nuomone, kad kompetencijos yra asmens savybės (žinios, gabumai, gebėjimai), kurių dėka atliekama aukštesnio lygio veikla (Lustri, Miura ir Takahashi 2007, 187).

Žinios – tikrovės pažinimo rezultatai, teikiantys žodinę ar simbolinę informaciją apie daiktus, reiškinius, jų savitarpio ryšius (Jovaiša 2007, 331) ar būtina informacija uždaviniams spręsti (Lustri, Miura ir Takahashi 2007, 187). Žinios ir vertybės asmens atributas, atlieka asmens problemų

sprendimo apsaugos funkciją, kokybę. Taip gaunasi, kad šios sąlygos apsprendžia žmogaus gabumus išspręsti problemas (Pukelis 2009, 27). Lietuvių kalbos žodyne žinių sąvoka pateikiama dvejopai, tačiau labai panašiai: kaupiama ar sukaupia informacija arba kaupiti ir sukaupti moksliniai duomenys (Lietuvių kalbos žodynas). Galima daryti išvadą, kad žinios yra sukaupia informacija susipažįstant su pasauliu ar konkrečia veikla.

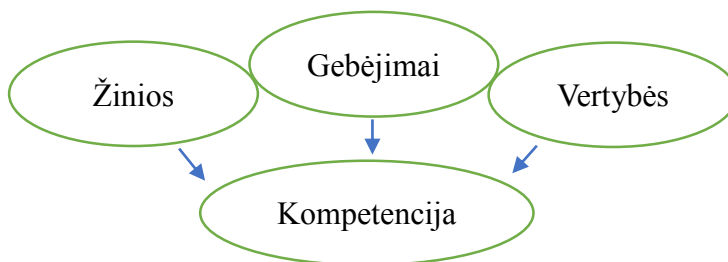
Gebėjimas – fizinė ir psichinė galia atlikti tam tikrą veiksmą, veiklą, poelgį. Gebėjimo fizinis pagrindas yra sveikata, psichologinis – gabumai, įgyti sugebėjimai, intelektas, pedagoginis pradas – žinios, mokėjimai, įgūdžiai ir socialinis – teisė veikti (Jovaiša 1993, 62). Sporto terminų žodyne teigiama, kad gebėjimas tai vidinės individo savybės, lemiančios veikimo sėkmę tiek teorinėje, tiek praktinėje veikloje, galimybė pasinaudoti savo bendraisiais ar specialiaisiais gabumais greitai ir gerai įvaldyti pasirinktos veiklos būdą (Sporto terminų žodynas 2002, 164). Beje gebėjimas yra apibūdinamas kaip individualiosios psichofiziologinės ir psichologinės ypatybės (dėmesio, pojūčių, suvokimo, atminties, mąstymo, vaizduotės), padedančios sėkmingai atlikti tam tikrą veiklą, sužinoti, išmokti bei įgyti įgūdžių. Individualios asmenybės savybės, kurios lemia tam tikros veiklos sėkmę ir pasireiškia savita šiai veiklai būtinų žinių, mokėjimų ir įgūdžių dinamika ar išugdyti ir išlavinti gabumai (Lietuvių kalbos žodynas).

Gebėjimas per ugdymąsi ir profesinį rengimą išplėtotas gabumas, o gabumas tai įgimtas įgūdis kažką gerai padaryti, kitaip sakant talentas (Oxford advanced learners... s. a. 2005, 65). Gebėjimas ugdomas taikant žinias praktikoje ir negali egzistuoti atskirai nuo asmens (Pukelis 2009, 20). Apibendrinti gebėjimo sąvoką, galima teigti, kad tai individo tiek fizinė, tiek psichologinė savybės reikalingos atlikti reikiamą užduotį, be šių savybių žmogus negali tinkamai atlikti jam pavestų užduočių, kitaip tariant nemokės.

Įgūdis – mąstymo ir daiktinės, praktinės veiklos automatizuotas veiksmas. Įgūdžiui susidaryti reikia pratybų. Kol jis išlavinamas, pereinama keletas fazių: nuo sąmoningos tikslingos judesių kontrolės, nereikalingų judesių ir veiksmų išnykimo iki reikiamų veiksmų automatizacijos (Jovaiša 2007, 91). Gebėjimą daug kartų taikant įprastose situacijose, ugdomas įgūdis. Jis automatiškai atliekamas gebėjimas ir yra gebėjimo kokybės rodiklis, asmens profesionalumo išraiška, nes veikla atliekama automatiškai, per daug apie ją negalvojant. Kuo dažniau veikloje naudojamas įgūdžiai, tuo aukštesnis profesionalumas ir kompetentingus (Pukelis 2009, 20). Įgūdis tarsi aukštesnė gebėjimo forma, jis ugdomas per ilgą laiko tarpą pratybų ar darbo metu. Įgūdis tarsi automatizuotas veiksmas, dėl kurio žmogui nereikia pernelyg daug galvoti ir gali atlikti veiksmą tiksliai ir sąlyginai greitai.

Vertybės – sudėtingos nuostatos, kurių turinį sudaro mintys, vaizdiniai ir emocijos apie daiktų ir reiškinių reikšmingumą asmenybės ir grupėms (Jacikevičius 1994, 147). Asmenybės veiklos ir elgesio pagrindas susijęs su materialiu, dvasiniu ar kultūriniu asmenybės poreikiu tai kas yra žmogui

reikšminga teikianti emocijas (Sporto terminų žodynas 2002, 697). Paprastai vertybėmis nusakoma tai kas asmeniui labai svarbu, tai gali būti meilė, šeima, gerumas, laimė ar kitos teigiamos nuostatos. Dažnai vertybėmis grindžiama ir organizacijos veikla, dėl kurios ji egzistuoja.

1 pav. Kompetencijos sandara

Aptariant kompetencijos sudedamąsias dalis, galima teigti, kad ją sudaro trys pamatinės dalys: žinios, gebėjimai (įgūdžiai), vertybės (1 pav.). Nemaža dalis autorių vertybes dar pakeičia nuostatomis ar suvokimu, tačiau kompetencijos reikšmės nesikeičia. Tarkim pašalinus vieną iš dalių, nebelieka kompetencijos nes jos pernelyg susipynę. Pavyzdžiui, gebėjimo nesuformuosi be žinių, nes prieš ką nors atlikdamas individas turi teoriškai išmanyti tai, tada galima išbandyti praktikoje. Arba žmogus negali susiformuoti vertybių neturėdamas tam tikrų žinių ar gebėjimų, tik patyręs asmuo gali susidaryti vertybių spektrą ir juo vadovautis. Profesinės veiklos veikimo autonomiją lemia kuo aukštesnė žinių ir ir įgūdžių kokybė. Panašiai galima teigti apie vertybes – kuo aukštesnė vertybių ir požiūrių kokybė, tuo profesijoje atsakingumo laipsnis yra aukštesnis (Pukelis 2009, 20).

Toliau nagrinėjant kompetencijos sąvoką, pastebima, kad kompetencijos gali būti įgyjamos ar ugdomos įvairiais būdais: mokantis mokykloje, savišvietos pagalba arba ilgą laiką atliekant tam tikrą besikartojantį darbą. Žmogus pats gali būti atsakingas už besiformuojančias kompetencijas arba darbinė aplinka (organizacija) gali formuoti jas, kad atitiktų darbo vietos keliamus reikalavimus.

Asmens gabumai ir darbštumas lemia, kad kompetencijų ugdymas trunka ilgai, o kai kurios kompetencijos yra pritaikomos tik baigus kursus ar mokslus. Kompetencija yra kompetentingumo dalis, nes kai asmens kompetencijos yra valdomos sistemišku ir kūrybiniu būdu, tik tada žmogus tampa kompetentingu (Mulders 2007, 13). Kompetencija yra gebėjimas atlikti tam tikrą operaciją bet kokioje aplinkoje. Ją nulemia mokymosi metu įgytos žinios, gebėjimai, vertybės. Kompetencijos kokybė – darbuotojo sukaupta patirtis (Laužackas 2005, 18). Kompetencija gali būti pasiekta ugdant tam tikrus gebėjimus. Jų tobulinimas yra asmens gebėjimams keliamų reikalavimų naujinimas ir senų profesinių įgūdžių pakeitimas naujais (Pukelis 2009, 21).

Kompetentingumas tai patikima ir kokybiška, efektyvi ir efektinga asmens profesinė veikla nenuspėjamoje darbinėje situacijoje, kurią užtikrina įgyta kvalifikacija ir sukaupta patirtis profesinėje veikloje. Dar kompetentingumas gali būti išreiškiamas kaip gebėjimas atlikti veiklą gerai ar įgūdis atlikti konkretų darbą, užduotį (Oxford advanced learners... s. a. 2005, 307). Nors išsilavinimas gali

būti panašus, tačiau įgytos kompetencijos nulemia tai, kad skirtingų asmenų, darbuotojų, atliktų užduočių suvokimas, atlikimo tempas ar kokybė gali skirtis. Tik ilgai taikant įgytus gebėjimus, pakankamai tampama kompetentingu kokybiškai atlikti užduotis.

Kompetencija gali būti asmens gebėjimas, kuris patvirtintas tam tikru dokumentu, pagrįstai ir patikimai atlikti tam tikrą profesinės veiklos dalį, operaciją ar užduotį, darbinėje situacijoje (Oxford advanced learners... s.a. 2005, 307). Papildymui, galima teigti, kad profesinio rengimo metu įgyta kompetenciją patvirtina pažymėjimas, atestatas, sertifikatas. Kompetencijos kokybiškumą veikia darbuotojo sukaupta veiklos patirtis. Taip pat, ji apibrėžiama kaip gebėjimas atlikti tam tikrą veiksmą ar užduotį imituojamoje ar realioje veiklos situacijoje (Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas 2008, 31). Taigi, kompetenciją galima apibūdinti kaip gebėjimą kvalifikuotai atlikti konkrečią veiklą, pasitelkiant įgytas žinias ir susiformavusiomis nuostatomis ir visa tai patvirtina konkretus pažymėjimas.

Kompetentingumu neatsiejamas nuo kvalifikacijos. Kvalifikacija – tam tikrų žinių, mokėjimų, sugebėjimų, įgūdžių ir patyrimų visuma, kurią įgijęs žmogus gali kokybiškai (kompetentingai) dirbti atitinkamos rūšies ir sugebėjimo darbą (Kvieskienė 2003, 225). Taip pat, kvalifikacija gali būti apibūdinama kaip kokybės apibrėžimas ar nustatymas, kaip darbuotojo tinkamumas tam tikram darbui atlikti, jo žinios, įgūdžiai ir patirtis, ir kaip žmogaus tinkamumas tam tikram darbui nustatyti (Tarptautinių žodžių žodynas 2003, 420). Lietuvių kalbos žodyne kvalifikacija apibūdinama kaip tikimo ar pasirengimo kuriam nors darbui laipsnis (Lietuvių kalbos žodynas).

Kompetencijos ir kvalifikacijos terminai gana artimi, tačiau galima išskirti tam tikrus skirtumus. Kompetencija yra artimesnė veiklos sferai, o kvalifikacija dažniau yra siejama su ugdymo procesais. Kompetencija, o ne kvalifikacija, ar tik gebėjimai įgalina žmogų veikti skirtingomis, nuolat besikeičiančiomis veiklos sąlygomis (Juralevičienė 2003, 87-88).

Įvairių asmenų žinių, įgūdžių, vertybių ir požiūrių kokybė gali skirtis. Skirtumus gali lemti asmens kvalifikacijos lygmuo bei patirtis profesinėje veikloje. Ilgesnė darbo patirtis teikia daugiau galimybių patikrinti gebėjimus nenuspėjamoje situacijoje, todėl kompetentingumas ir patirtis koreliuoja bei laiduoja aukštesnį asmens autonomijos ir atsakomybės lygį. Tačiau, skirtumas tarp kvalifikacijos ir kompetentingumo taip pat dar glūdi ir būde, kaip jie įgyjami: kvalifikacija kol kas dažniausiai įgyjama užbaigus formalų mokymosi ar studijų procesą, o kompetentingumas paprastai yra neformalaus ir savaiminio mokymosi rezultatas (Pukelis 2009, 29-30).

Viską apibendrinti, galima teigti, kad kompetencijos sąvoka yra gan plati ir ją mokslininkai aiškina įvairiai. Vis dėl to, daugumos nuomonė sutampa, kad kompetencija susideda iš trijų pamatinių ypatybių: žinių, gebėjimų, vertybių. Žinios tai individo konkreti turima informacija rūpimu klausimu. Gebėjimas – veikimo principas, neturint gebėjimų, neįmanoma kokybiškai atlikti darbo ar užduočių.

Vertybės – pamatinės žmogaus nuostatos, kuriomis vadovaujasi gyvenime ir gali perteigti kitiems. Žinios, gebėjimai ir vertybės yra glaudžiai susiję ir turi vienodą vertę, šios visos ypatybės yra svarbios. Taigi, kompetencija tai gebėjimas kvalifikuotai atlikti darbą, pritaikant turimas žinias ir vadovaujantis vertybėmis. O kompetentingas asmuo, tai tas kuris patikimai ir kokybiškai atlieka savo veiklą. Kompetencija yra artima kvalifikacijai, tačiau kompetencija būdinga veiklai ir jos dėka žmogus gali veikti besikeičiančiomis sąlygomis, o kvalifikacija dažniau yra siejama su ugdymo procesais. Visgi, kompetenciją galima įgyti ir ją palaikyti įvairiais būdais: mokantis, ilgai atliekant tam tikrą veiklą, įgyjant ar atnaujinant įgūdžius, kurie padėtų automatizuotai atlikti užduotis.

2.2. Policijos pareigūnų kompetencijų raiška

Statutinių tarnautojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo aspektams skiriama vis daugiau dėmesio. Policijos pareigūnų profesinė kompetencija tapo ypač aktuali Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą ir įsiliejus į Šengeno erdvę. Lietuva skatinama vadovautis šių institucijų rekomendacijomis parinkti optimalias policijos rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo kryptis (Vitkauskas 2011, 373). Policijos pareigūnai, kaip ir kiti darbuotojai, turi turėti įvairią patirtį, žinias ar nuostatas. Asmuo tinkamai gali atlikti darbą tik išsiugdęs tiek bendrąsias, tiek profesines kompetencijas.

2.2.1. Pareigūnų bendrosios kompetencijos

Dažnai kompetencija vartojama tarsi žinių ar sugebėjimų atributas, siekiant apibūdinti darbuotojų gebėjimus atlikti užduotis labai gerai arba organizacijos gebėjimą teikti aukščiausios kokybės paslaugas (Darškuvienė, Kaupelytė ir Petkevičiūtė 2008, 18-19). Požiūris į kompetenciją buvo tapatinamas su darbuotojų užduočių atlikimu organizacijose ir siekiu diferencijuoti darbo atlikimą, nustatyti lygius, stebint kompetencijų požymius atliekant tam tikrą darbą. Remiantis šiuo požiūriu, daug organizacijų ėmė sudarinėti bendrus kompetencijų sąrašus ir taikyti organizacijoje (Petkevičiūtė ir Kaminskytė 2003, 67).

Bendrosios kompetencijos – ilgą laiką naudojamos žinios, gebėjimai, požiūris ir vertybės, lemiančios profesinį lankstumą, paslankumą ir daugialypį asmenybės tobulėjimą (Zubrickienė ir Adomėnaitė 2016, 161). Bendrosioms kompetencijoms galima priskirti asmenines, socialines ir vadybines kompetencijas, kaip pagrindą pareigūno užduočių atlikimui. Apie šias sritis plačiau kalbama remiantis autorių moksliniais darbais (Smalskys 2008; Tubutienė ir Bajarūnienė 2008; Zubrickienė ir Adomėnaitė 2016).

Asmeninė kompetencija apibūdinama įvairiai, tai yra kaip asmens ir organizacijos tikslų suderinamumas, veiklos efektyvumas ir priimtinumumas. Kita vertus tai yra darbuotojo charakterio bruožai, individualios savybės, psichikos ypatumai ir motyvacija: pareigingumas, darbštumas, kūrybingumas, iniciatyvumas, atsakingumas, žingeidumas (noras tobulėti), savęs suvokiamos

(Tubutienė ir Bajarūnienė 2008, 375). Asmeninės savybės apimančios nepriklausomybę ir savarankiškumą, profesinės ir etinės vertybes. Šiuo atveju asmenybė geba vertinti ir plėtoti įgūdžius (Zubrickienė ir Adomėnaitė 2016, 160). Asmeninės kompetencijos – sugebėjimas keistis bei pasitikėjimas savimi ir ši kompetencija reikalinga visiems pareigūnams (Smalskys 2008, 91). Asmeninė charakteristika siejasi su motyvacija, savęs suvokimo kompleksu ir elgesio savybėmis bei techniniai įgūdžiai, reikalingais tam tikram darbui atlikti (Juralevičienė 2003, 88). Taigi, asmeninė kompetencija yra susijusi su pareigūno vidinėmis normomis, orientuotos į vertybes. Šios individualios savybės: pareigingumas, darbštumas, sumanumas ar žingeidumas, lemia žmogaus asmeninį pasisekimą darbinėje veikloje, ir nuo jų priklauso pareigūno galimybės tobulėti, siekti ir pasiekti užsibrėžtų tikslų.

Socialinę kompetenciją sudaro tokie gebėjimai: veikti pagal nustatytas teisės normas, sklandžiai reikšti mintis žodžiu ir raštu. Gebėti dalykiškai bendrauti ir bendradarbiauti, palaikyti ilgalaikius tarpasmeninius santykius bei kiti geri socialiniai įgūdžiai (Tubutienė ir Bajarūnienė 2008, 375). Taip pat, socialinę kompetenciją galima apibūdinti kaip gebėjimus bendraujant įsijausti į įvairias situacijas, tačiau išlaikyti solidarumą ir socialinę atsakomybę (Zubrickienė ir Adomėnaitė 2016, 160). Socialinė kompetencija reikalinga visų pareigybinių laipsnių policininkams ir tai yra gebėjimas kontaktuoti su piliečiais ir spręsti konfliktus bei sugebėti sukurti teigiamą policijos įvaizdį, (Smalskys 2008, 91). Socialinės kompetencijos siejasi su pareigūnų komunikaciniais gebėjimais, galimybe greitai ir aiškiai mąstyti, priimti sprendimus kritinėse situacijose. Socialinės kompetencijos lemia tai, kad pareigūnai užmegzti dialogą ir palaikyti pokalbį, komunikuoti.

Vadybinės kompetencijos – savo srities ir organizacijos rezultatų užtikrinimas, gebėjimai sisteminti, kaupti ir apibendrinti informaciją, savarankiškai planuoti ir organizuoti tam tikrą veiklą. Kas be ko, ypatybė strategiškai ir racionaliai mąstyti, įvertinti problemas ir greitai bei tinkamai jas išspręsti (Tubutienė ir Bajarūnienė 2008, 375; Zubrickienė ir Adomėnaitė 2016, 160). Vadovavimo kompetencija – kaip vadovavimo pavyzdinumas, sugebėjimas motyvuoti policininkus, strateginis kryptingumas, tiesioginis ar netiesioginis dalyvavimas formuojant ir įgyvendinant į socialines paslaugas piliečiams orientuotą teisėtvarkos politiką. Ši kompetencija reikalinga ne tik aukštesniųjų policijos grandžių pareigūnams, bet ir žemesnio, kai susiduriama su pažeidėjais (Smalskys 2008, 91). Kiekvienas pareigūnas turi turėti tam tikrų vadybinių sugebėjimų, nes jis viena iš pareigų yra paslaugos suteikimas gyventojams. Jų dėka, pareigūnai, aukštesniųjų pareigų, geba planuoti veiklą ir tarnybą taip, kad tinkamai būti paskirstytas darbo krūvis, nes policijos veikloje daug ką lemia, greitas reagavimas į situaciją ir jos suvaldymas. Panašiai kaip ir sportinėje veikloje, dažnai iškyla nenumatytų veiksmų, todėl į juos reikia greitai reaguoti ir greitai rasti sprendimo būdą, suvaldyti situaciją.

Analizuojant toliau būtinašias policijos pareigūnų kompetencijas, pastebima, kad jie, kaip ir valstybės tarnautojai, turi turėti abstrakčius, techninius ir žmonių pažinimo sugebėjimus. Jie turi sugebėti analizuoti aplinką, suvokti organizaciją, jos atskiras struktūras, jų poveikį, gebėti taikyti įvairius darbo metodus, dirbti komandose, mokėti spręsti konfliktus, laiku priimti kokybiškus sprendimus (Jasaitis 1999, 6). Tai iš dalies atitinka anksčiau išsakytomis autorių mintims, todėl manytina, kad šie gebėjimai iš esmės yra svarbūs.

Policijos darbuotojų etikos kodekse pabrėžiama, kad pareigūnas turi būti humaniškas, teisingas, nešališkas ir gerbiantis tėvynę ir jos piliečius. Verta paminėti, kad turi gebėti kritiškai ir strategiškai mąstyti bei gebėti bendradarbiauti su įvairiais asmenimis ar institucijomis, gebėti spręsti konfliktines situacijas (Dėl Lietuvos policijos darbuotojų etikos kodekso patvirtinimo 2018, 2-3). Kas be ko, pareigūnui būtini bendrieji gebėjimai kaip lojalumas profesijai, patikimumas, pareigingumas, principingumas, iniciatyvumas, nuolatinis noras tobulėti, streso valdymas, kalbų mokėjimas, galimybė dirbti su informacinėmis technologijomis, objektyvumas ir atsakingumas (Policininko rengimo standartas 2008, 1-2). Reikia suprasti, kad pareigūnai gali užtikrinti valstybės ir asmenų saugumą tik tuomet, kai turi gerus įgūdžius žmogaus veiksmų pažinime ir gali analizuoti aplinką bei supranta policijos organizacijos veiklos esmę. Pareigūnas turi turėti atvirą požiūrį, bendravimo, vadovavimo ir valdymo įgūdžius (Murdoch ir Roche 2013, 111).

Kadangi Lietuva yra Europos sąjungos, Nato ir Šengeno zonos narė, neužmirštant, kad po sovietinės represijos yra likę nemaža dalis kitataučių, todėl pareigūnai turi gebėti rasti bendrą kalbą su jais. Policininkai turi laikytis bendravimo kultūros: gebėti bendrauti dalykiškai, tolerantiškai su įvairių kultūrų, amžiaus, tautybės asmenimis (Dėl Lietuvos policijos darbuotojų etikos kodekso patvirtinimo 2018, 2). Kitaip tariant, turi turėti *tarpkultūrinę kompetenciją*, kuri apibūdinama kaip pusiausvyros paiešką tarp savo ir kitų interesų bei poreikių, kurie kyla iš skirtingų kultūrinių kontekstų. Tarpkultūrinė kompetencija – sugebėjimas, atpažinti kitų kultūrų aspektais išplėstas elgesio ribas, skirtumus ir bendrumus tarp kultūrų bei visa tai panaudoti sėkmingai integracijai tarpkultūrinių susikirtimų situacijose. (Paurienė 2011, 118). Taigi, matome, kad pareigūnas turi gebėti bendrauti ir rasti bendrą kalbą su visais, dažnai vienos užsienio kalbos neužtenka, todėl ir reikia turėti kompetencijų tarpkultūrinėje srityje, ypač didmiesčiuose.

Apibendrinimui, visuomenės gerbiamas ir autoritetu laikomas toks žmogus, kuris savo plačiomis pažinimais, žiniomis, ir veiklos gebėjimais, ne tik profesionalas, bet ir veikla atspindi tvirtą savarankišką poziciją (Bonz 1998, 17). Pareigūnai turi turėti nemažą bagažą bendrųjų kompetencijų. Kurios, kaip jau išsiaiškinome, yra sukauptos asmeninės žinios, gebėjimai, vertybės pasitaikančios didžiajai daugumai. Prie bendrųjų kompetencijų galima išskirti keturis didesnius kompetencijų blokus, asmeninės, socialinės, vadybinės ir tarpkultūrinės kompetencijos, ir pavienius gebėjimus.

Matyti, kad jos nėra būdingos tik policininkams, bet jos būdingos ir kitiems piliečiams, nes jos glaudžiai siejasi su žmogaus elgesiu, prigimtimi, kitaip tariant asmens charakteristika, ir kiekvienas turėtų jas turėti. Visgi, asmeninės kompetencijai priskiriama darbuotojo charakterio bruožai pavyzdžiui, lojalumas, žingeidumas, pareigingumas, noras padėti.

Socialinės kompetencijos, bendravimo kompetencijos. Socialiai išprusęs pareigūnas geba bendrauti, bendradarbiauti, komunikuoti įvairiais kanalais su skirtingomis įstaigomis. Vadybinės kompetencijos reikalingos situacijų valdymui ir sprendimų priėmimui. Nors atrodo, kad vadybinės kompetencijas turėtų turėti aukštesniosios grandies pareigūnai, tačiau ir žemiausios grandies pareigūnai dažnai susiduria su pažeidėjais, kurie įeina į pareigūnų pavaldumą, ir juos reikia gebėti sukontroliuoti. Tarpkultūrinės kompetencijos reikalingos visose gyvenimo sferose, ypač viešajame sektoriuje. Pareigūnai turi gebėti spręsti problemas, suteikti pagalbą, užsieniečiams, nekritikuoti ir išlikti tolerantiški kitų kultūrų asmenims. Taip pat, prie bendrųjų kompetencijų galima išskirti ir raštingumą, gebėjimą naudotis naujausiomis technologijomis. Taigi, pareigūnas turi universalias kompetencijas ir gebėjimus, kurie atsikleidžia darbinėje veikloje.

2.2.2. Pareigūnų profesinės kompetencijos

Šiuolaikinis viešasis administravimas yra ypač sudėtinga išteklių paskirstymo sistema, veikianti nuolat kintančioje aplinkoje, tad valdymas turi itin lanksčiai spręsti sudėtingiausius klausimus. Naujasis viešojo sektoriaus valdymo konceptas, modernizacijos idėja, akcentuoja įvairiausių profilio specialistų profesionalumo reikšmę realizuojant viešojo sektoriaus funkcijas (Tubutienė ir Bajarūnienė 2008, 371). Organizacijos darbuotojai, jų žinios bei sugebėjimai, tampa pagrindiniu konkurenciniu pranašumu, kadangi remiasi išskirtinėmis vadovų ir darbuotojų kompetencijomis (Darškusienė, Kaupelytė ir Petkevičiūtė 2008, 18). Todėl kyla poreikis organizacijoms, įmonėms, rengti profesinių kompetencijų modelius, kurie atspindi darbuotojų reikiamas dalykines kompetencijas.

Profesinės (dalykinės) kompetencijos – gebėjimai turimomis profesinėmis žiniomis, mokėjimais, įgūdžiais dirbti atitinkamos rūšies ir sudėtingumo darbą (Adomėnaitė ir Teresevičienė 2001, 72). Specialiąsias (profesines) kompetencijos susideda iš specializuotos srities žinių, kitų sričių žinių, patirties savo srityje. Dėl valstybės tarnybos ypatumų, didesnis dėmesys skiriamas profesinėms kompetencijoms (Tubutienė ir Bajarūnienė 2008, 379-380). Profesinė (dalykinė) kompetencija, reikalinga visų rūšių pareigūnams, atsižvelgiant į atskirų policijos veiklos sričių specializaciją (Smalskys 2008, 91). Matome, kad profesinės kompetencijos, tai specialiosios žinios, gebėjimai ar vertybės, skirtos konkrečiam darbui atlikti, ir jų neįsivaizduojama profesinė veikla.

Pastebima, kad kompetencijų modeliai kritikuojami todėl, kad dauguma jų yra statiški, aprašo tik pamatuojamus vadybos aspektus, sutelkia dėmesį į dabartį ir nenurodo, kokių

kompetencijų reikės pasikeitus aplinkybėms, be to, yra subjektyvūs, kadangi požiūris į kompetenciją yra apspręstas pačių vadovų suvokimu. Nors ir kritikuojami, vadybinės kompetencijos modeliai, tačiau plačiai taikomi Vakarų pasaulio organizacijose (Darškuvienė, Kaupelytė ir Petkevičiūtė 2008, 27). Kitaip tariant, darbdaviai sudarinėja darbuotojų kompetencijų modelius, kad paskirstyti darbus pagal sugebėjimus ir taip veiklą padaryti greitesnę ir efektyvesnę. Kompetencijų modeliai suteikia galimybę kelti kvalifikaciją pagal tam tikrą standartą, išvengiant nuokrypių, tačiau, kaip teigiama, nesprenžia ateities problemų, kas nėra gerai.

Policijoje yra patvirtintas policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašas (modelis), kuriame reglamentuojama kriminalinės, viešosios policijos, administravimo funkcijas atliekančių ir vadovaujančiąsias pareigas einančių pareigūnų, kitų policijos sistemos darbuotojų veiklos kompetencijos bei laukiami rezultatai. Šiame apraše išskiriama trijų rūšių kompetencijos būdingosios policijos darbuotojams: profesinės kompetencijos, specialiosios kompetencijos ir papildomos specialiosios kompetencijos. Profesinės ir specialiosios kompetencijos pernelyg nesiskiria, nes tai yra žinios, įgūdžiai, gebėjimai, požiūriai, kitos asmeninės savybės, skirtos kriminalinės ir viešosios policijos, administravimo funkcijas atliekančių bei vadovaujančiąsias pareigas einančių pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų sėkmingai bendrajai profesinei veiklai atlikti. Papildomos specialiosios kompetencijos būtinos vadovaujančias pareigas užimantiems pareigūnams (Dėl policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašo patvirtinimo 2012, 2).

Kriminalinės, viešosios policijos ir administravimo funkcijas atliekančių pareigūnų profesinės kompetencijos nesiskiria ir tai yra teisės aktų išmanymas, profesinės taktikos pagrindų išmanymas (asmenų sulaikymo, šaudymo iš tarnybinio ginklo), kriminalistinių pagrindų išmanymas, gebėjimas dirbti su policijos informacinėmis sistemomis ir bendravimo psichologijos su įvairių kategorijų asmenimis gebėjimas. Kriminalinės ir viešosios policijos kompetencijos ganėtina susijusios ir specifinės, labiau orientuotos į jų darbo pobūdį. Specialiųjų kompetencijų diapazonas itin platus ir kriminalinės policijos pareigūnai turėtų gebėti: planuoti ir organizuoti iki teismo tyrimą, tinkamai kvalifikuoti nusikalstamas veikas, dirbti su slaptais asmenimis ir išmanyti operatyvinės veiklos principus. Viešosios policijos pareigūnų specialiosios kompetencijos suskirstytos į šešias skirtingas grupes pagal vykdomos veiklos funkcijas. Tačiau jas vienija teisės aktų išmanymas, dokumentų rengimo, administravimo gebėjimai. Viešosios tvarkos palaikymui būdingos kompetencijos kaip viešosios tvarkos palaikymo taktika, administracinių nusižengimų ir ikiteisminio tyrimų atlikimas išmanymas, bendradarbiauti su visuomene ir kolegomis. Dirbantiems su nepilnamečiais reikia gebėti savarankiškai planuoti ir organizuoti darbą, bendrauti su vaikais ir kitomis institucijomis. Migracijos pareigūnai turi turėti kompetencijų bendravime su užsieniečiais, jų patikrinime ar bendradarbiauti su

kolegomis iš įvairių kitų institucijų. Administracinę veiklą vykdančių darbuotojų specialiosios kompetencijos – gebėti strategiškai mąstyti, analizuoti, vertinti policijos veiklą ir ją valdyti. Kai kurie pareigūnai turi gebėti valdyti žmogiškuosius išteklius, organizuoti kvalifikacijos tobulinimo eigą, bendrauti daugiakultūroje aplinkoje, išmanyti teisės aktus. Vadovaujančias pareigas einantys pareigūnai turi gebėti priimti sprendimus, turėti lyderystės savybių, vadybinių kompetencijų. (Dėl policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašo patvirtinimo 2012, 2-6). Kompetencijos struktūros plačiai naudojamos vadovų atrankoje, vertinime, kompensavime bei mokyme ir ugdyme. Kadangi kompetencijos naudojamos sinonimiškai su žiniomis, įgūdžiais, požiūriais, asmeninėmis savybėmis, kompetenciją galima plėtoti naudojant įvairius mokymo ir ugdymo metodus (Darškuvienė, Kaupelytė ir Petkevičiūtė 2008, 27).

Policininko rengimo standarte išskiriamos trys veikimo grupės, kuriose reikalingos profesinės kompetencijos. Pirmoji veiklos sritis yra visuomenės saugumas ir viešosios tvarkos užtikrinimas. Šiai sričiai reikalingos kompetencijos susijusios su žmogaus teisių ir laisvės saugojimu, viešosios ir saugaus eismo tvarkos užtikrinimu bei šaunamojo ginklo, fizinės ir kitos prievartos naudojimu. Antrajai sričiai, nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų prevencijai, reikalingos socialinės pagalbos bei teisės pažeidimų prevencijos kompetencijos. Ir paskutinioji sritis – administracinių teisinių pažeidimų ir nusikalstamų veikų tyrimas. Šioje srityje norint būti kompetentingu reikia kvalifikuoti ir atskirti administracinius ir nusikalstamus požymius (Policininko rengimo standartas 2008, 3). Šios kompetencijos labiau siejamos su pareigūnų pareigomis ir tarnybinėmis veiklomis, mažiau atsižvelgiama į bendrąsias kompetencijas. O tai nėra labai gerai, nes policijos visa koncepcija eina link to, kad pareigūnas būtų paslaugos davėjas, o ne baudėjas.

Policijos pareigūnai turi didelę veiksmų laisvę, jie dirba ne tik savo valdžios akiratyje - jie priima ir sprendimus, kurie gali paveikti piliečių gyvenimą, laisves, ateitį ir reputaciją. Abipusis bendravimas palengvina policijos darbą (Smalskys 2008, 95). Reikia neužmiršti, kad policijos pareigūnas turi turėti profesinę policijos pareigūnų taktikos, asmens sulaikymo, specialiųjų priemonių ar šaunamojo ginklo panaudojimo kompetencijų. Didžiąją dalį pratybų laiko pareigūnai gilina žinias, formuoja ar tobulinasi įgūdžius, bei perpranta moralinius, etinius fizinės ir psichologinės prievartos panaudojimo principus. Ir šios kompetencijos, daugiau ar mažiau, reikalingos nuo žemiausio iki aukščiausio rango pareigūnams. Kadangi pareigūnams dažnai tenka susidurti su pažeidėjais prieš kuriuos neretai tenka panaudoti teisėtus policijos veiksmus, norint visa tai įgyvendinti reikia turėti ir fizinį pasiruošimą taip pat, gebėti išlaikyti fizinio pasirengimo testą. Todėl pareigūnas turi būti universalus ir pasiruošęs visoms gyvenimiškoms situacijoms.

Policijos pareigūnų profesinės kompetencijos yra įvairialypės, turinti specifines žinias, gebėjimus ir vertybes. Visa tai susideda iš teisės aktų išmanymo, gebėjimų juos taikyti, kaip

administruoti skirtingo tipo nusižengimus, užkardinti ir užkirsti kelią jiems atsirasti. Pareigūnai turi išmanyti žmogaus teises ir laisves. Statutiniai pareigūnai išsiskiria iš kitų valstybės tarnautojų ar žmonių, tuo kad, piliečiai yra jų pavaldume. Tokiu atveju, pareigūnai turi specialią teisę reikalauti vykdyti tam tikrus paliepiamus, o jei nebus vykdomi teisėti reikalavimai, galimi panaudoti fizinę ir psichologinę prievartą. Todėl pareigūnai ugdomi kompetencijas šiose srityse, kaip asmens psichologija, profesinės taktikos ar specialiųjų priemonių panaudojimo. Atsižvelgiant į tai, matoma, kad civilių gyvenime nesurandama dar tokios profesijos, kur būtų tokios profesinės (specialiosios) kompetencijos. Tuo ir yra išskirtinis pareigūnų darbas.

2.3. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas

Vidaus reikalų statusas reglamentuoja tai, kad pareigūnai privalo nuolat tobulinti kvalifikaciją. Pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo tvarką nustato ministras ar jo įgaliotas centrinės statutinės įstaigos vadovas. Pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas finansuojamas iš centrinei statutinei įstaigai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų (Lietuvos respublikos vidaus tarnybos statusas 2003, 17). Kvalifikacija tai dokumentas formaliai patvirtinantis asmens gebėjimų atitikimą profesinio standarto reikalavimams. Labai svarbu kvalifikacijos suteikimo būtinybė yra ir asmens vertybės ir požiūris, kurie apibrėžiami kokiam nors standarte, pavyzdžiui profesijos etikos kodekse, o kvalifikuotas darbuotojas pasiekia profesinio standarto reikalavimus (Pukelis 2009, 23). Kvalifikacijos kėlimo kursai pareigūnams vykdomi pagal specialiąsias mokymo programas (Vitkauskas 2012, 311). Už šių programų kūrimą atsakingas Policijos departamentas, o už jų įgyvendinimą Lietuvos policijos mokykla. Pareigūnų kompetencija siejama su efektyvumu ir gebėjimais atlikti tam tikras užduotis. Dėl ganėtinai plačios viešojo administravimo valstybės darbuotojams nebeužtenka tik teorinių žinių ar praktinio patyrimo. Nemažą vaidmenį efektyvumui užtikrinti vaidina sugebėjimas mokytis ir išmokti, naujų situacijų suvokimas ar reiškinių ryšių nustatymas ir atskleidimas (Juralevičienė 2003, 87).

Smalskys (2008, 91-92) analizuodamas Lietuvos policijos kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimo problemas teigia, kad policijos personalo rengimas turi ir gali būti orientuotas į policijos veiklos kaip socialinės paslaugos piliečiams koncepcija. Apibendrinamas iššūkius policijos personalui, išskiria socialines, vadovavimo, dalykines ir asmenines kompetencijas. Į kurių ugdymą turėtų sutelkti dėmesį policijos pareigūnų rengimo įstaigos. Beje, norint sėkmingai ugdyti šias kompetencijas, būtina sustiprinti viešojo administravimo ir socialinio darbo bei vadybos pagrindų mokymą pareigūnams. Policijos veikla ir mokymai organizuojami taip, kad kritinis mąstymas užgožtų siaurą žinybinį mąstymą, analizė bei sprendimų priėmimas paskirstomas tarp policijos organizacijos lygmenų, prisiimant atsakomybę už skirtingų rūšių sprendimus. Tokiu būdu pareigūnai

ugdosi vadybines kompetencijas, nes jiems reikia samprotauti, paskirstyti darbus bei prisiimti atsakomybes dėl jų atlikimo kokybės. Taip pat, pareigūnai gilina kvalifikaciją bendraujant bendruomenėje, taip norint suprasti nusikalstamumo priežastis, ugdo dalykines bei socialines kompetencijas.

Policijos pareigūnų tęstinis mokymas vykdomas organizuojant kvalifikacijos tobulinimo kursus pagal veiklos sritis, nukreiptus į žinių ir įgūdžių atnaujinimą bei naujų kompetencijų suteikimą. Tačiau šiandieninis pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo modelis neorientuotas į sisteminį konkrečios srities ir lygmens pareigūnų kompetencijų pokytį, todėl manytina, kad viena iš priežasčių, kodėl ne visuomet pasitenkinama kvalifikacijos tobulinimo renginio turiniu, yra neaiškiai apibrėžtas būtinų policijos pareigūno kompetencijų turinys (Navickienė 2011, 76).

Policijos pareigūnų rengimas ir kvalifikacijos kėlimas orientuotas ne tik į esamą praktiką, bet ir su naujomis viešojo administravimo, socialinio darbo tendencijomis, organizacijos kultūra, žmogaus teisėmis, demokratiškumu. Policija profesinės kompetencijos turi remtis geru žmogaus teisių ir laisvių supratimu. Žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimas yra prioritetas kriminalinės policijos pareigūnų indėlis į bendrą policijos sistemos demokratizavimą ir modernizavimą todėl joms ypač daug tam skiriama laiko kvalifikacijos kėlimo renginiuose (Smalskys 2008, 90).

Profesionalumo, kvalifikacijos ir kompetencijos sąvokos yra tarpusavyje susijusios, o jų reikšmės iš dalies sutampa, todėl keliamas profesinės kompetencijos reikalavimas apima specialų bazinį pasirengimą, nuolatinį kvalifikacijos tobulinimą, įgytos kvalifikacijos ir įgaliojimų suderinamumą, pageidautinas asmenines tarnautojo savybes (Juralevičienė 2003, 89). Įstaigos ne visuomet aktyviai dalyvauja planuojant mokymo procesą, tačiau išankstinis mokymų planavimas leidžia policijos įstaigų padalinių vadovams planuoti padalinio veiklos krūvį, todėl policijos įstaigos gali aktyviau dalyvauti planuojant tęstinį policijos mokymą. Iš anksto numatyti vykstančių į mokymus dalyvių srautus, yra galimybė pasirinkti būdus analizuoti mokymo dalyvių lūkesčius prieš mokymus ir po mokymų, skatinti didesnę mokymų metu gautos informacijos sklaidą (Navickienė 2011, 78).

Policijos sistema bei policijos lavinimo modelis turi būti grindžiami tarpine nuostata tarp rengimo ir valdymo filosofijos, paremtos nuostata, kad policija yra socialinės paslaugos teikėja (naujosios valstybės tarnybos nuostatų įtaka), ir rengimo bei administravimo filosofijos, paremtos nuostata, kad policija yra administracinės tvarkos saugotoja (tradicinio kontinentinio industrinės epochos administravimo įtaka). Reikia stengtis, kad baudžiamojo persekiojimo būtų kuo mažiau ir permanentiškai orientuojantis į kvalifikacijas ir kompetencijas, paremtas socialine paslauga piliečiams. Todėl baudžiamojo persekiojimo įtaka policijos administravime gerokai sumažėtų (Smalskys 2008, 94).

Tarpkultūrinė kompetencija ir jos ugdymas tiek tarptautiniu, tiek ir Lietuvos mastu socialiniuose moksluose yra sąlyginai ne nauji, tačiau aktualūs ir reikšmingi. Tarpkultūrinė administravimo, kompetencija yra įvairių socialinių mokslų krypčių objektas: vadybos ir edukologijos, didaktikos (Paurienė 2011, 114). Policijos mokymo įstaigose klausytojai supažindinami su visuomenės problemomis, socialiniu ir ekonominiu gyvenimu. Per profesinės etikos ar kitas mokomąsias disciplinas supažindinami su etinių mažumų, bendravimo su visuomene, galimais problemų sprendimais (Smalskys 2008, 93). Kaip pavyzdys gali būti tai, kad teisėsaugos pareigūnų susidūrimas su kitų kultūrų atstovais paprastai įvyksta konfliktinių situacijų metu, kuomet ypač pasimato tolerancijos ribos kultūrinės įvairovės atžvilgiu. Be to, tolerancija reikalauja elgesio lankstumo, atvirumo ir pasirengimo koreguoti įprastas mąstymo ir elgesio schemas, spontaniškai reaguoti. Elgesio lankstumas yra orientuotas į procesą ir suteikia galimybę rasti kūrybiškus sprendimus (Paurienė 2011, 119).

Kompetencijos ugdymas turėtų būti traktuojamas kaip nuolatinis procesas, integruojantis kompetencijų analizę, kompetencijų poreikio nustatymą, ugdymo poreikio nustatymą, reikalingų kompetencijų prioritetų eilės sudarymą, mokymo naudingumo įvertinimą, kompetencijos ugdymo spragų identifikavimą ir papildymą, tobulinimo galimybių numatymą (Palaimaitė 2009, 19)

Socialinės, vadovavimo, dalykinės ir asmeninės kompetencijos sudaro šiuolaikinių kompetencijų viešojo sektoriaus personalo valdymo pagrindą. Atsižvelgiant į iš dalies konservatyvią policijos struktūrų administravimo praktiką, gebėjimas kontaktuoti su piliečiais, naujų administravimo idėjų sklaidos suvokimas ir kitos personalo kompetencijos turėtų sudaryti prielaidas tiek policijos pareigūnų rengimo sistemai tobulinti, tiek ir policijos valdymui modernizuoti (Smalskys 2008, 92).

Kvalifikacijos tobulinimo mokymai susieti su atskirų policijos veiklos sričių pareigūnų kompetencijos turiniu pagal jau patvirtintus policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašus. Identifikavus pagrindines gebėjimų grupes, galima jų formavimą ir stiprinimą sieti su kvalifikacijos tobulinimo procese vykdomo mokymo turiniu. Tai padeda išvengti mokymo programų turinio dubliavimosi, o mokymai nukreipti į konkrečios kompetencijos stiprinimą. Be to, tai palengvina dalyvių atranką ir siuntimą į kvalifikacijos tobulinimo mokymus, o kvalifikacijos tobulinimo procesas aiškesnis ir labiau apibrėžtas, tikslingas. Pareigūnai gali dirbti nuotolinio mokymo aplinkoje, dėstymui pasitelkiant policijos pareigūnus (ekspertus) ir kitus kvalifikuotus specialistus (Navickienė 2011, 79).

Viską apibendrinti, galima teigti, kad policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas yra ilgalaikis ir sudėtingas procesas. Teisės aktai reglamentuoja, kad pareigūnai nuolat turi keltis kvalifikaciją. Ugdymo procese dalyvauja Policijos departamentas prie VRM, kaip kompetencijų programų

sudarytojas, Lietuvos policijos mokykla – profesinės kvalifikacijos kėlimo aparatas. Pareigūnai gali dalyvauti, kaip dalyviai arba, jau turintys didelę kompetencijų bagažą, kaip pedagogai (ekspertai). Tokiu būdu galima ugdyti ir tobulinti bene visas pareigūnui reikiamas kompetencijas.

3. POLICIJOS SPORTO RENGINIAI, PRIEMONĖ KOMPETENCIJOMS KELTI

Sportas yra socialinis reiškinys ir edukacinio vyksmo dalis, paskutiniu metu pabrėžiama ugdomoji sporto funkcija, kaip žmogiškųjų savybių ir vertybių perdavimo priemonė, kryptingas kompetencijų ugdymas (Šukys 2001, 17). Lietuvos policijos sportas jau nuėjo ilgą ir prasmingą kelią. Jo pradžia siekia tarpukarį ir jau anuomet buvo akcentuojama, kad policijos pareigūnai privalo būti kuo geriau fiziškai ir profesiskai pasirengę tarnybai (Bataitytė ir kt. 2011, 10-11).

3.1. Policijos prioritetiniai sporto renginiai

Sportas – nuoseklus ir nuolatinis fizinių ir dvasinių žmogaus galių plėtojimas, varžymosi, lenktyniavimo būdu (greičiau, toliau, aukščiau, gražiau, geriau, kilniau) ir taip išugdytų jėgų, gebėjimų rodymas individualiose ar komandinėse varžybose. Sportas apima sistemingą mokymąsi, lavinimąsi ir varžymąsi (Sporto terminų žodynas 2002, 550). Kūno kultūros ir sporto įstatyme sportas įvardijamas kaip visos asmens fizinės veiklos formos, kuriomis siekiama ugdyti ir tobulinti fizines ir psichines jo savybes bei įgūdžius ar stiprinti sveikatą. O sporto renginys tai yra viešas renginys, kuriame fizinio aktyvumo, ugdymo ar kitomis formomis populiarinamas fizinis aktyvumas ar aukšto meistriškumo sportas arba jo metu varžomasi. (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas 1995). Policijos sportas – specializuota sporto atmaina, įgyvendinanti specialųjį fizinį parengtumą viešajai tvarkai palaikyti, užtikrinti piliečių saugumą. Vyraujančios sporto šakos yra šios: bėgimas, plaukimas, jojimas, savigyna, sportiniai žaidimai (Sporto terminų žodynas 2002, 555).

Pareigūnams atitikties fizinio pasirengimo reikalavimams tikrinimas ar kiti sportiniai renginiai, skirti jų fiziniam ar profesiniam pasirengimui gerinti, privalo būti organizuojami pagal statutinės įstaigos, kurioje pareigūnai eina pareigas, patvirtintą tvarką, tvarkaraštį ar sportinių renginių planą bei laikantis nustatytų objekto, kuriame vyksta atitikties fizinio pasirengimo reikalavimams tikrinimas ar kiti sportiniai renginiai, skirti fiziniam pasirengimui gerinti, saugumo reikalavimų ir tvarkos taisyklių (Lietuvos respublikos vidaus tarnybos statutas 2003; Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų fizinio pasirengimo reikalavimai ir atitikties šiems reikalavimams tikrinimo tvarkos aprašas 2019). Policijos įstaigos privalo sudaryti sąlygas įstaigų pareigūnų ir darbuotojų fiziniam aktyvumui ir sportavimui bei užtikrinti darbuotojų dalyvavimą varžybose (Dėl policijos pareigūnų papildomų... s.a. 2016). Pareigūnai privalo atitikti fizinio pasirengimo ir papildomus reikalavimus, kurie yra apibrėžti teisės aktuose. Jie taip pat nurodo, kad atitikimą reikalavimams, galima pasiekti ne tik pratybų metu, bet ir sporto renginių, tai reiškia, kad įvairius gebėjimus policininkai gali ugdyti ir varžydamiesi įvairiose sporto šakose.

Nors sportas ir policijos veikla neatsiejama jau nuo pat policijos įsikūrimo, tačiau Lietuvos policijos sporto varžybų ir kitų sporto renginių planavimo, organizavimo, vykdymo, finansavimo ir policijos darbuotojų atrankos, siuntimo dalyvauti tarptautiniuose policijos ir kituose sporto renginiuose bei skatinimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) buvo patvirtintas tik 2013 m. Nors jau buvo susiformavusi praktika, tačiau policijos vidiniai teisės aktai neapsprendė šios problemos.

Policijos varžybos tai yra dviejų ar daugiau policijos sportininkų, komandų varžymasis pagal iš anksto paskelbtus nuostatus ir laikantis sporto šakos federacijos nustatytų taisyklių. Sporto renginių ir policijos darbuotojų dalyvavimo juose tikslai – susiformavusių tradicijų tęsimas, nugalėtojų ir prizininkų išaiškinimas, policijos darbuotojų sportinio profesinio meistriškumo kėlimas ir sporto ir sveikos gyvensenos propagavimas (Lietuvos policijos sporto.... s.a. 2013, 1).

Apraše yra aiškiai įvardijami terminai, kaip policijos sporto renginys, varžybų nuostatai, policijos sportininkas, komanda, didelis sportinis meistriškumas, rinktinė, sporto stovykla, sporto rezultatas, policijos sportuotojas (Lietuvos policijos sporto.... s.a. 2013, 1-2). Ir šiame apraše pateiktos sąvokos niekuo nesiskiria nuo kitur naudojamų sporto terminologijoje.

Kiekvienais metais policijos įstaigos varžosi bendrojoje sporto renginių įskaitoje. Už kiekvieną dalyvautą rungtį yra skiriama taškai, jie sumuojami ir pasibaigus visiems renginiams, nustatomi nugalėtojai pagal didžiausią surinktą taškų sumą. Įskaitos nugalėtojai bei prizininkai yra apdovanojami atitinkamo laipsnio diplomais, taurėmis ir piniginiai prizais, sportiniam inventoriui įsigyti (Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 3).

Vis dėlto, yra svarbu pastebėti, kad policija turi aiškiai nusistačiusi prioritetinius (tarptautinius) ir neprioritetinius (tarptautinius) sporto renginius. Prioritetinis – (tarptautinis) sporto renginys, įtrauktas į Europos policijos sporto sąjungos (toliau – USPE) renginių kalendorinį planą, o neprioritetinis – neįtrauktas į tą patį planą, kitų tarptautinių policijos organizacijų, asociacijų renginiai (Lietuvos policijos sporto.... s.a. 2013, 2).

Policijos sporto renginių planas, kurį tvirtina policijos generalinis komisaras, rengiamas kiekvienais metais, atsižvelgiant į USPE ir kitų tarptautinių sporto, policijos draugijų, Lietuvos sporto federacijų renginių planus, policijos įstaigų pasiūlymus ir tradicijas. Renginių plane nurodomi prioritetiniai ir neprioritetiniai tarptautiniai policijos sporto renginiai, bendrosios įskaitos čempionatai, policijos pirmenybės, sporto turnyrai ir atrankinės varžybos. Taip pat, plano prieduose turi būti nuostatai ir preliminari išlaidų sąmata. Policijos įstaigos, turi rengti atrankines varžybas, prieš dalyvaujant respublikiniuose sporto renginiuose. Policijos sporto renginiams organizuoti gali būti pasitelkta pagalba iš konkrečios sporto šakos federacijos, policijos įstaigos, Lietuvos policijos mokyklos Profesinių įgūdžių valdybos instruktoriai, ekspertai bei savanoriai. Pasibaigus varžyboms,

rezultatai pateikiami dalyvaujančioms įstaigoms, policijos internetinėje svetainėje, sporto skiltyje, ar žiniasklaidai (Lietuvos policijos sporto.... s.a. 2013, 2-3).

Dalyvauti sporto renginiuose gali pareigūnai, kurie yra pasitikrinę sveikatą ir atitinka tam tikros sporto šakos nuostatus bei pradinę kvalifikaciją. Pareigūnai siunčiami į kitų teisėsaugos institucijų, tarptautinių organizacijų sporto renginius, atsižvelgiant į policijos renginių metu pasiekus rezultatus, o jei nevykdomas tokio tipo varžybos, gali būti papildomai rengiamos atrankinės varžybos ar sporto stovyklos, atstovams išsiaiškinti. Policijos sportininkai tapę tarptautinių sporto varžybų nugalėtojais ar prizininkais, teisės aktų nustatyta tvarka gali būti skatinami įvairiomis priemonėmis. Dalyvaudami sporto renginyje, pareigūnai privalo laikytis Lietuvos policijos darbuotojų etikos kodekso reikalavimų ir atitikti visas ne tik pareigūno pareigas, bet ir sportininko (Lietuvos policijos sporto.... s.a. 2013, 3-4).

Apraše teigiama, kad sporto renginiai gali būti finansuojami iš policijos įstaigos ar biudžeto visiškai ar iš dalies. Renginiai papildomai gali būti finansuojami rėmėjų, pačių dalyvių ar kitomis teisėtai gautomis lėšomis. Renginiams skirti asignavimai gali būti naudojami prizams, sporto inventoriui įsigyti, transporto, sporto bazių nuomos išlaidoms padengti, dalyvių, teisėjų ar kito aptarnaujančio personalo maistpinigiams apmokėti ir kitoms nepaminėtoms išlaidoms (Lietuvos policijos sporto.... s.a. 2013, 2).

Aprašas atskleidžia, kad sporto renginiai gali turėti rėmėjus ar iš sportuotojų gali būti imamas dalyvavimo mokestis. Tačiau, tik nedidelėje dalyje policijos įstaigų yra sporto asociacijos ar kitos organizacijos, kurios yra pelno nesiekiančios ir materialiai padeda organizuoti renginius. Yra susiformavusi praktika, kad visos išlaidos, susijusios su sportine veikla, padengiamos iš policijos biudžeto, kitaip tariant iš valstybės skirtų asignavimų. Tai daroma norint išvengti bet kokio viešųjų ir privačiųjų interesų konflikto išliekant visiškai skaidriems. Kita vertus, pasitelkiant rėmėjus, būtų galima sumažinti policijos finansinę naštą bei galbūt pakelti renginių kokybę padidinant dalyvių ar pačių renginių skaičių. Policijos darbuotai turėtų daugiau galimybių sudalyvauti varžybose ir taip praplėsti savo akiratį bei kelti savo profesinę kvalifikaciją.

Apibendrinti galima teigti, kad Lietuvos policijoje sporto renginių organizavimas išties yra struktūrizuotas ir kruopščiai suplanuotas. Šių renginių dėka, pareigūnai turi progą sportuoti, kelti savo profesinę kvalifikaciją ne tik klausydami teorinių paskaitų ar praktinių užsiėmimų metu.

3.2. 2018 metų Lietuvos policijos sporto renginių nuostatai ir planas

Sportuojantys asmenys turi kryptingas vertybines orientacijas, charakterio savybes, socialinio elgesio ypatumus. Sportinėje veikloje ugdoma valia, kilnumas, garbingas elgesys, savigarba, atkaklumas, drąsa, savitvarda, kūrybiškumas. Tačiau treniruotis skatinantys veiksniai daug priklauso

nuo sporto šakos ir gali įvairiai veikti sportininko kompetencijų raišką (Žilinskienė, Donatas Gražulis ir Darius Radžiukynas 2015, 17).

2018 metų Lietuvos policijos sporto renginių tikslas – gerinti policijos įstaigų pareigūnų profesinį pasirengimą, tęsti susiformavusias policijos sporto tradicijas, populiarinti policijos taikomasias ir kitas sporto šakas tarp darbuotojų, nustatyti geriausius sportininkus, kurie galėtų atstovauti Lietuvos policijai tarptautiniuose ir kituose sporto renginiuose (Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 3).

2018 m. sporto renginių plane buvo numatyta suorganizuoti 20 renginių (žr. 1 priedas), tarp kurių dveji organizuojami kartu su kitomis institucijomis, Muitinės departamentu ir Lietuvos kariuomene, ir vienas tarptautinis (Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 3). Tačiau, metų eigoje atsirado papildomų apie 10 renginių, kitų institucijų, kuriuose turėjo galimybę sudalyvauti policijos pareigūnai, atrinkti pagal anksčiau minėtus kriterijus.

Policijos metinių renginių planą sudaro:

Bendrosios įskaitos renginiai – policijos taikomojo pobūdžio sporto čempionatai: Dziudo; Taikomosios trikovės; Taikomojo biatlono; Šaudymo iš tarnybinio ginklo; Jėgos daugiakovės. **Policijos pirmenybės, sporto turnyrai** – populiarios sporto šakos tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje: Vyrų krepšinio turnyras; Senjorų krepšinio turnyras; Policijos plaukimo pirmenybės; Salės futbolo turnyras; Šachmatų pirmenybės; Policijos sistemos senjorų šaudymo varžybos; Kroso pirmenybės; Paplūdimio tinklinio turnyras; Varžybos skirtos Lietuvos policijos dienai paminėti (trijulių krepšinis, mažasis futbolas, šaudymas); Varžybos „spausk ir bėk“; Mišrių komandų tinklinio turnyras; Stalo teniso pirmenybės. **Sporto renginiai organizuojami su kitomis institucijomis**: 27-asis tradicinis estafetinis bėgimas Medininkai – Vilnius; Šeštosios Tėvynės gynėjų žaidynės (trijulių krepšinis; paplūdimio tinklinis; šachmatai, mažasis futbolas; taikomasis biatlonas; šaudymas iš tarnybinio ginklo; dziudo; stalo tenisas (1 lentelė).

1 lentelė. 2018 metų Lietuvos policijos sporto renginių planas (cit. pagal Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 9)

Eil. Nr.	Renginio pavadinimas	Data	Vieta	Renginio pobūdis
I. Bendrosios įskaitos renginiai				
1.	Dziudo čempionatas (su Kauno apskr. VPK)	Kovo 15 d.	Kaunas	Asmeninės ir komandinės varžybos
2.	Taikomosios trikovės čempionatas (su Vilniaus apskr. VPK)	Balandžio 19 d.	Vilnius	Asmeninės ir komandinės varžybos
3.	Taikomojo biatlono čempionatas (su Klaipėdos apskr. VPK)	Gegužės 24 d.	Klaipėda	Asmeninės ir komandinės varžybos
4.	Šaudymo iš tarnybinio ginklo čempionatas (su Lietuvos policijos mokykla)	Birželio 14 d.	Kaunas	Asmeninės ir komandinės varžybos
5.	Jėgos daugiakovės čempionatas (su Panevėžio apskr. VPK)	Lapkričio 21 d.	Pasvalys	Asmeninės ir komandinės varžybos

II. Lietuvos policijos pirmenybės, sporto turnyrai				
6.	Vyrų krepšinio turnyras Lietuvos policijos generalinio komisaro taurei laimėti	Sausis–balandis	I etapas – zonosė II etapo vieta bus patikslinta vėliau	Komandinės varžybos
7.	Senjorų krepšinio turnyras Lietuvos policijos generalinio komisaro taurei laimėti	Sausis–balandis	I etapas – zonosė II etapo vieta bus patikslinta vėliau	Komandinės varžybos
8.	Lietuvos policijos plaukimo pirmenybės (su Kauno apskr. VPK)	Kovo 22 d.	Kaunas	Asmeninės ir komandinės varžybos
9.	Salės futbolo turnyras	Balandis–gegužė	I etapas – zonosė II etapas – Kaune	Komandinės varžybos
10.	Šachmatų (vyrų, moterų, senjorų) pirmenybės	Kovo 29 d.	Kaunas	Asmeninės ir komandinės varžybos
11.	Policijos sistemos senjorų šaudymo varžybos	Balandžio 5 d.	Vilnius	Asmeninės varžybos
12.	Kroso pirmenybės (su Alytaus apskr. VPK)	Gegužės 3 d.	Alytus	Asmeninės ir komandinės varžybos
13.	Paplūdimio tinklinio (vyrų, moterų) pirmenybės (su Šiaulių apskr. VPK)	Birželio 7 d.	Šiauliai	Komandinės varžybos
14.	Varžybos, skirtos Lietuvos policijos dienai paminėti: trijulių krepšinis, mažasis futbolas, šaudymas	Rugsėjo 27 d.	Vilnius	Asmeninės ir komandinės varžybos
15.	Lietuvos policijos mišrių komandų tinklinio turnyras	Spalis–gruodis	I etapas – zonosė II etapo vieta bus patikslinta vėliau	Komandinės varžybos
16.	Stalo teniso pirmenybės	Gruodžio 13 d.	Kaunas	Asmeninės ir komandinės varžybos
17.	Varžybos „Spausk ir bėk“	Spalis 11 d.	Alytus	Asmeninės ir komandinės varžybos
III. Sporto renginiai, organizuojami su kitomis institucijomis				
18.	27-asis tradicinis estafetinis bėgimas Medininkai–Vilnius (su Muitinės departamentu prie Finansų ministerijos)	Liepos 29 d.	Medininkai–Vilnius	Komandinės varžybos
19.	Šeštosios Tėvynės gynėjų žaidynės (su Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija): trijulių krepšinis, paplūdimio tinklinis (vyrų, moterų), šachmatai, mažasis futbolas, taikomasis biatlonas, šaudymas iš tarnybinio ginklo, dziudo, stalo tenisas	Rugsėjo 14 d.	Kaunas	Asmeninės ir komandinės varžybos
IV. Tarptautiniai renginiai				
20.	1-osios Tarptautinės policijos asociacijos sporto žaidynės	Gegužės 13–18 d.	Lisabona (Portugalija)	Asmeninės ir komandinės varžybos

Dziudo čempionato tikslas – gerinti policijos pareigūnų profesinį pasirengimą, nustatyti pajėgiausius sportininkus, kurie galėtų atstovauti Lietuvos policijai Tėvynės gynėjų žaidynėse ar kitose dziudo (dvikovinėse) varžybose ir tęsti susiformavusias policijos sporto tradicijas (Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 3; Dėl Lietuvos policijos dziudo čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo 2018, 2). Dziudo, ar kitos dvikovinės sporto šakos, efektyviai ugdo pareigūnams reikalingas fizinės ypatybes ir psichologines savybes. Suteikia galimybę efektyviai panaudoti turimus profesinius įgūdžius pavojingose praktinėse situacijose. Pareigūnai naudoja įgytus įgūdžius viešajai tvarkai palaikyti ar sulaukyti besipriešinančius teisėtvarkos pažeidėjus. Varžybos

sukuria ekstremalią situaciją, kurią galima prilyginti tarnybos metu patiriamai, pareigūnas siekdamas pergalės, privalo racionaliai paskirstyti savo galimybes, pademonstruoti fizinius gebėjimus ir taktinių, techninių veiksmų įvairovę pergalei pasiekti, pavyzdžiui – asmens sulaikymui (Veršinskas ir Gaidelis 2012, 291-298). Tokiu būtu galima plėtoti profesines kompetencijas. Kaip ir kiti kovos menai, tai kelias į bendrąsias kompetencijas – asmenines kompetencijas: pareigingumą, padorumą ir santūrumą, ir kitas individualias savybes. Taip pat, tai atskleidžia didelę valią ir ryžtą, fizinių jėgų sankaupas pergalei pasiekti.

Taikomosios trikovės čempionato tikslas – gerinti policijos įstaigų darbuotojų profesinį pasirengimą, populiarinti taikomąsias policijos sporto šakas. Čempionate atliekamos trys rungtys: šaudymas iš tarnybinio ginklo, rankų lenkimas ir tiesimas (atsispaudimai) moterims, prisitraukimai prie skersinio vyrams ir 2 km bėgimas moterims ir 3 km vyrams (Dėl Lietuvos policijos taikomios trikovės čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo 2018, 2-4). Šiomis varžybomis siekiama pareigūną veikti pavojingomis situacijomis, kai atsiduriama kritinėje padėtyje fizinės ar psichinės prievartos priemonės neišvengiamos, turi būti fiziškai, psichologiškai pasirengęs ir gebėti valdyti ginklą. Treniruočių ir varžybų metu policininkai ugdomi profesinę kompetenciją, tobulėja profesiniai gebėjimai ir įgūdžiai reikalingi apsaugoti ar apsaugoti kitą asmenį. Tyrimai atskleidžia, kad pareigūnų nuomone, jų profesijai būdingi šios ypatybės: reakcijos greitis ir koordinacija (ugdoma šaudymo pratimu), greitumas, vikrumas ir jėga (ugdoma atsispaudimais ir prisitraukimais) bei aerobinė ištvermė (2 ir 3 km bėgimas) (Skibarka ir Veršinskas 2012, 200-203). Taigi, nors taikomios trikovės čempionatui labiau būdinga fizinių gebėjimų demonstravimas, tačiau reikia nepamiršti, kad visam tai reikalingi ir tokie gebėjimai, kaip greitas sprendimų priėmimas, streso valdymas ar atsakingumas. Tai gera terpės asmeninėms kompetencijos ugdytis, nes reikia nemažai disciplinos ir individualių savybių.

Taikomojo biatlono čempionato tikslas – gerinti policijos įstaigų pareigūnų profesinį, taktinį ir fizinį pasirengimą. Biatlono varžybos yra asmeninės ir komandinės: asmeninėse varžybose bėgama 2 km atkarpa, kurioje yra dvi ugnies linijos šaudyti iš tarnybinio pistoleto, o komandinėse varžybose dalyvauja 2 vyrai ir 2 moterys, bėga po 1 km atkarpą kurioje yra dvi ugnies linijos (Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 3; Dėl Lietuvos policijos taikomojo biatlono čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo 2018, 3). Policijos pareigūnų ugdymas šiek tiek panašus į sportininkų, nes nemažai laiko skiriama judėjimo veiksmų mokymui. Šio proceso metu išmokstama naujų judesių, veiksmų, įgyjama naujų judėjimo įgūdžių. Ugdomi profesiniai įgūdžiai panaudoti specialiąsias priemones (ginklą) ir kitas prievartos rūšis daugiau siejasi su fiziniais gebėjimais, jų pagrindą sudaro judesiai, tačiau labai svarbūs kognityviniais arba mąstymo gebėjimais (Skibarka ir Navickienė 2012,

185). Taikomojo biatlono, kaip ir taikomosios trikovės, ugdomasis poveikis gan panašus, lavinama asmeninės ir profesinės kompetencijos.

Šaudymo iš tarnybinio ginklo čempionato tikslas – propaguoti šaudymo sportą policijos sistemoje, gerinti darbuotojų šaudymo įgūdžius, pagyvinti jų bendravimą, nustatyti pajėgiausias komandas ir sportininkus, kurie galėtų atstovauti policijai įvairiose šaudymo varžybose (Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 3; Dėl Lietuvos policijos šaudymo iš tarnybinio ginklo čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo 2018, 2). Nuo pareigūno profesinio parengimo, gerų darbo įgūdžių suformavimo tiesiogiai priklauso ir visuomenės saugumas. Ekstremaliose situacijose laimi tas, kuris sugeba labiau susitelkti, įjungti ir valdyti tiek fizinius, tiek psichinius organizmo rezervas. Tyrimai rodo, kad kuo geriau treniruotas tiek fiziškai, tiek techniškai, šaulys tuo geresni šaudymo rezultatai (Janušauskas ir Čigrinas 2002, 93-94). Taip pat, auga didesnis pasitikėjimas savimi, kuris leidžia probleminėje situacijoje sureaguoti tinkamai, išvengiant aukų. Šių varžybų metu ypač reikalingos profesinės kompetencijos, ginklo valdymo įgūdžiai. Kas be ko, reikalingi bendrieji gebėjimai kaip pasitikėjimas, užtikrintumas, taisyklingumas.

Jėgos daugiakovės čempionato tikslas – populiarinti jėgos sportą tarp pareigūnų, gerinti fizinį bei profesinį parengtumą ir nustatyti nugalėtojus. Čempionatą sudaro trys rungtys: 24 kg svarsčio rovimas kaire ir dešine ranka per 4 min., 60 kg štangos spaudimas nuo krūtinės gulint per 1 min. ir manekėnų apie 50 kg nešimas tam tikras atkarpa (Dėl 2018 metų Lietuvos policijos... s.a. 2018, 5; Dėl Lietuvos policijos Jėgos daugiakovės čempionato organizavimo 2018, 2). Fizinio ugdymo procese yra galimas harmoningas ir gilesnis asmenybės dorovės ugdymas, platesnis jos pažinimas, fizinis lavinimas ne tik plėtoja fizines galias, bet ir leidžia geriau pažinti savo fizinę prigimtį, skatina prasmingai siekti tikslo, pasiręgti visaverčiam gyvenimui. Sportas – veiksminga priemonė gerinti sveikatą ir fizinį darbingumą, efektyviai sustiprina vertybinę orientaciją, formuoja poreikį tobulintis ir motyvaciją fizinei saviugdai (Skibarka ir Navickienė 2012, 185). Šios varžybos ne tik atskleidžia sportininkų fizines savybes, tačiau ir leidžia pasireikšti ir psichologinėms ypatybėms. Jėgos daugiakovei ypač reikia susitelkimo, ištvėmės (fizinės ir psichologinės), užsispyrimo ir ryžto. Jų metu pareigūnai ugdomi asmeninės – individualias savybes kaip darbštumas, atkaklumas, užsispyrimas, visa to reikia pergalei pasiekti.

Lietuvos policijos nepralengia ir populiariosios komandinės sporto šakos kaip vyrų ir senjorų krepšinio, salės futbolo turnyrai, dvejetų paplūdimio tinklinio pirmenybės, mišrių komandų tinklinio turnyras, trijų žmonių krepšinis, mažasis futbolas. Šių turnyrų ir pirmenybių tikslas ir uždaviniai yra propaguoti sveiką bei aktyvų gyvenimo būdą, tęsti susiformavusias policijos sporto tradicijas, pagyvinti pareigūnų bendravimą, nustatyti pajėgiausias komandas ir sportininkus, kurie galėtų atstovauti Lietuvos policijai respublikinėse ir tarptautinėse varžybose (Dėl Dvidešimt penktojo

policijos krepšinio turnyro... s.a. 2017, 2; Dėl Dvidešimt ketvirtojo policijos senjorų... s.a. 2018, 2; Dėl Lietuvos policijos salės futbolo... s.a. 2018, 2; Dėl aštuntųjų policijos dvejetų... s.a. 2018, 2; Dėl sporto renginių, skirtų Lietuvos policijos dienai paminėti, organizavimo 2018, 2; Dėl ketvirtojo policijos mišriojo tinklinio turnyro nuostatų patvirtinimo 2018, 2) .

Komandinio sporto nauda yra fizinis aktyvumas, fizinių ypatybių lavinimas, laisvalaikio praleidimo forma, streso mažinimo bei socialinių įgūdžių ugdymo priemonė (Zaichkowsky 2007, 1). Komandinis sportas labai susijęs su gebėjimais veikti grupėse, ugdantis drąsą, ryžtą, pasitikėjimą savimi, atsakomybę už kitus, pareigos jausmą. Taip pat, tai ugdo žmogaus universalumą, veikti skirtingose situacijose bei gerai atlikti skirtingas užduotis ar veiksmus. Pasitikėjimas savimi ar kitais ugdomas, bendraujant su komandos draugais, treneriais, kurie padrąsina po sėkmingų epizodų ar nesėkmių. Komandinis sportas padeda užmegzti glaudesnę ryšį su kitais dalyviais ir taip ugdoma bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimai. Tokiame sporte kaip krepšinis ar futbolas reikia veikti pagal iš anksto parengtą planą ir kartu su komandos nariais bendradarbiaudami ir veikdami išvien gali pasiekti pergalių. Sunkiais momentais išryškėja lyderiai, kurie nebijo imtis iniciatyvos ir prisiimti atsakomybę už visą komandą nesėkmės atveju (Zaichkowsky 2007, 2-5; 8 benefits of team sports that will have you teaming up today). Kitaip tariant, komandiniame sporte pasireiškia visos bendrosios kompetencijos. Ypač reikalingos asmeninės kompetencijos (noras tobulėti, atkaklumas, drąsa), socialinės (ryšio užmezgimas, bendravimas ir bendradarbiavimas) ir vadybinės (sprendimų priėmimas, darbo pasidalinimas, strateginis ir kritinis mąstymas).

Individualios sporto šakos, šachmatų, plaukimo, kroso ir stalo teniso pirmenybių bei varžybos „Spausk ir bėk“, yra tam, kad gerinti pareigūnų profesinį, fizinį, intelektualinį pasirengimą, propaguoti sveiką ir aktyvų gyvenimo būdą, palaikyti kurti naujas policijos sporto tradicijas bei nustatyti pajėgiausius sportininkus, kurie galėtų atstovauti Lietuvos policijai (Dėl Lietuvos policijos plaukimo pirmenybių organizavimo 2018, 2; Dėl Lietuvos policijos šachmatų pirmenybių organizavimo 2018, 2; Dėl Lietuvos policijos kroso pirmenybių organizavimo 2018, 2; Dėl Lietuvos policijos stalo teniso pirmenybių organizavimo 2018, 2; Dėl Lietuvos policijos „Spausk ir bėk“ varžybų organizavimo 2018, 2). Individualios sporto šakos gali pasiūlyti fizinio aktyvumo galimybes dėl savo įvairovės ir galimybės ilgai kultivuoti sporto šakas kaip: važinėjimas dviračiu, plakimas, bėgimas, tenisas ar badmintonas. Daugelis sveikatos agentūrų šias sporto šakas rekomenduoja, kaip fizinio aktyvumo formą (Coalter 2005, 9). Individualioje sporto šakoje koncentruojamasi į kiekvieną individą atskirai, stengiantis išugdyti jo pagrindines savybes: fizinę jėgą ir ištvėrmę, valią, susikaupimą, savarankiškumą, užsispyrimą ir drąsą. Individualiose sporto šakose dalyvauja tie asmenys, kurie yra tvirto charakterio, komandiniame sporte, žaidėjas padaręs klaidą gali ją ištaisyti arba tai padaro komandos draugas, o individualiose sporto šakose viskas turi būti be klaidų,

tikslinga, nes tik pats sportininkas galėtų ištaisyti klaidas (Žibinskaitė 2010, 30). Įvairių sporto šakų pagalba galima sumažinti nerimo ar nepasitikėjimo lygį, dėl ilgalaikio dalyvavimo treniruočių ir varžybų procese, pagerėja savigarba, savarankiškumas, kritinis ir strateginis mąstymas (Coalter 2005, 10-13). Individualiose rungtyse pareigūnai lavina savo asmenines ir vadybines kompetencijas, nes visgi reikia turėti pakankamai užsispyrimo, vidinės ištvermės, žingeidumo, kad neatsisakytum tokio sporto. Vadybinės kompetencijos pasireiškia kritinėse ir greitai besikeičiančiose situacijos, kai reikia greito ir racionalaus sprendimo priėmimo, už kiekvieną tokį sprendimą reikia prisiimti atsakomybę.

Darytinios išvados, kad Lietuvos policijos sporto renginiai palaiko arba lavina pareigūnų fizinį ir profesinį parengtumą, lavinasi profesiniai gebėjimai – šaudymo ir elgesio su tarnybiniu ginklu, fizinės ir psichinės prievartos veiksnių panaudojimas, profesinės taktikos išmanymas. Beje, sportas skirtas ne pasiruošti fizinio ir papildomų reikalavimų normatyvams ar veikimui ekstremaliose situacijose, tačiau tai gera priemonė kitiems gebėjimams ugdyti. Varžybomis plėtojamos bendrosios kompetencijos: asmeninė, socialinė, vadybinė ar tarpkultūrinė. Varžybų, ir pasiruošimo joms, metu įgyjami gebėjimai kaip: bendravimo ir bendradarbiavimo, tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimai, pagalbos suteikimas, gebėjimas dirbti grupėse ar vienam, streso valdymas, greitas sprendimų priėmimas, nesavanaudiškumas, draugiškumas, atsakingumas, nešališkumas, veiklos planavimas ir organizavimas, padorumas ir santūrumas, kritinis ir strateginis mąstymas ar tolerancija. Sporto renginiai organizuojami su kitomis valstybinėmis institucijomis įneša įvairumo ir plečia policijos pareigūnų akiratį, kelia konkurencingumą, kuris skatina pareigūnus tobulėti ir plėsti kompetencijų spektrą. Taip pat ugdo gebėjimą dirbti ar veikti tarp instituciniu lygiu, didėja galimybės kartu bendradarbiauti.

Kita vertus sporto renginiais tik iš dalies paliečiamos profesinės (dalykinės) kompetencijos, daugiausiai kreipiamas dėmesys į bendrąsias. Taikomojo pobūdžio renginių išties galėtų būti daugiau, nes pareigūnams reikia praktikos, kad galėtų panaudoti savo įgytus gebėjimus ir juos tobulinti. Kaip bendrųjų gebėjimų plėtojimai tai gera terpė, nes pareigūnai gali ištrūkti iš rutinos, pabendrauti su kolegomis, pasidalinti mintimis bei pasivaržyti.

4. TYRIMO METODOLOGIJA

4.1. Tyrimo etapai ir struktūra

Magistro baigiamojo darbo rengimas vyko 2019 m. sausio – balandžio mėnesiais. Buvo analizuojami literatūros šaltiniai pasirinkta tema, formuluojama tyrimo problema, apibrėžtas tikslas, sukonkretinti tyrimo uždaviniai, numatyta metodika ir suformuota anketinė apklausa.

Siekiant išsiaiškinti policijos pareigūnų sporto renginiais ugdomas kompetencijas, vykdyta anketinė apklausa. Anketinėje apklausoje dalyvavo pareigūnai, kurie dalyvavo Lietuvos policijos rengiamuose 2018 m. sporto renginiuose. Apklausoje metu buvo siekiama išsiaiškinti kokius gebėjimus įgyja dalyvaudami sporto renginiuose – lyties, išsilavinimo, amžiaus aspektais. Anketinė apklausa buvo vykdoma elektroniniu būdu, kiekvienam pareigūnui nusiunčiant elektroniniu paštu nuorodą į klausimyną. Remiantis mokslinė literatūra tyrimo duomenys buvo analizuojami, formuluojamos išvados.

4.2.1. Mokslinės literatūros analizė

Mokslinės literatūros, teisės aktų analizė ir apibendrinimas metodas taikytas policijos pareigūnų kompetencijų sporto renginių analizei bei tyrimo rezultatų apibendrinimui. Šiuo tyrimo metodu buvo analizuojami literatūros šaltiniai, kurie padėjo išryškinti darbo aktualumą, problemą, numatyti tyrimo teorinę ir praktinę reikšmę, pasirinkti duomenų rinkimo ir apdorojimo analizės metodus. Mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas padėjo atskleisti kokios policininkų kompetencijas ugdomos sporto renginiais.

4.2.2. Anketinė apklausa

Prieš apklausą respondentai buvo supažindinti su tyrimo tikslu, uždaviniais ir garantuotas jų atsakymų anonimiškumas. Anketą apklausą sudaro 10 klausimų: bendrojo pobūdžio (lytis, amžius, išsilavinimas) ir specialieji (tarnybos stažas ir fizinio pasirengimo grupė, kokiuose sporto renginiuose dalyvavo, kokiais kanalais pasiekia informacija apie sporto renginius, dalyvavimo varžybose motyvai, renginio aplinka ir bendra atmosfera bei sporto renginiai įgyjami gebėjimai, kompetencijos) (1 priedas).

Anketinė apklausa sudaryta remiantis įvairiais moksliniais šaltiniais bei policijos teisiniais dokumentais (Kardelis 2005; Smalskys 2008; Sabaliauskas 2011; Navickienė 2011; Pakalniškienė 2012; Dėl policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašo patvirtinimo 2012; Komskienė 2018).

Dalyvavimo sporto renginiuose motyvams tirti, pasinaudota Palaimos sporto motyvacijos teorija. Teorijoje teigiama, kad sportininką veikia ne kuris nors vienas motyvas o jų kompleksas –

moraliniai motyvai; noras išreikšti save; motyvai, kylantys iš naujų santykių su kitais žmonėmis ir pačiu savimi dėl sportinės veiklos; motyvai, kylantys iš santykių su treneriu; motyvai, kylantys iš santykių su varžovu; motyvai, susiję su teigiamu sportininko požiūriu į varžybų sunkumus; varžybiniai motyvai siaurąja prasme; meilė sportui, pasirinktai sporto šakai; motyvai, susiję su noru patirti sporto ir sporto varžybų daroma lavinamąjį ir auklėjamąjį; motyvai, kylantys iš požiūrio į atliktą treniravimosi darbą; estetiniai motyvai; motyvai, kylantys iš susižavėjimo įžymių sportininkų įkvepiančiais pavyzdžiais; motyvai, susiję su noru pasiekti tam tikrų galimybių (Palaima 1976, cit. iš Sabaliauskas 2011, 21).

Pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera tirtas remiantis Dianos Komskienės sudaryta anketa 2018 IIHF pasaulio ledo ritulio I diviziono, B grupės čempionato renginio aplinkai tirti.

Policijos pareigūnų ugdomų kompetencijų (gebėjimų) teiginiai panaudoti remiantis policijos darbuotojų kompetencijų aprašu, etikos kodeksu bei moksliniais straipsniais, kuriuose analizuojama pareigūnų kompetencijos ir jų ugdymas (Smalskys 2008, 91; Navickienė 2011, 76; Dėl policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašo patvirtinimo 2012, 2).

Atsakydami į kiekvieną teiginį, tiriamieji turėjo pasirinkti atsakymo variantus penkių pakopų skalėje su rangais. Ranginės skalės esmė, kad visi atsakymai eina griežtai didėjančia ar mažėjančia tvarka (Kardelis 2005, 191). Šiuo atveju mažėjančia tvarka nuo teiginio „Visiškai sutinku“, „Sutinku“, „Nei sutinku, nei nesutinku“, „Nesutinku“ ir „Visiškai nesutinku“.

Anketos vidiniam suderinamumui ir validumo tyrimui buvo nustatytas Cronbach alfa koeficientas (α). Jei Cronbacho alfa siekia 0,60 anketinius duomenys tinkami tyrimams. Tačiau, siekiamybė, kad Cronbacho alfa koeficientas būtų 0,70 arba daugiau, kad skalę ar klausimų grupę būtų galima laikyti suderinta (Pakalniškienė 2012, 11). Pasitenkinimo sporto renginio aplinka ir bendra atmosfera koeficientas α siekia 0,831, dalyvavimo varžybose motyvų koeficientas $\alpha = 0,781$ bei sporto renginiais ugdomos kompetencijos $\alpha = 0,902$.

4.2.3. Matematinė statistika

Surinktų duomenų statistinis apibendrinimas, analizė atliktas naudojant SPSS Statistics 17.0 programą. Kolmogorovo-Smirnovo testu ($p < 0,05$) nustatyta, kad imties duomenys yra neparametriniai. Analizuojant duomenis buvo sujungti rangų atsakymai „Visiškai sutinku“ su „Sutinku“ ir „Nesutinku“ su „Visiškai nesutinku“, sudarytos respondentų amžiaus ir tarnybos stažo grupės.

Duomenys pateikti procentine išraiška. Neparametriniams tyrimo duomenims analizuoti naudotas Krustal'io-Wallis'o kriterijus (skaičiuota X^2 – chi kvadratas, df – laisvės laipsnis, p – reikšmingas lygmuo). Konkrečių dviejų grupių tarpusavio skirtumui nustatyti buvo naudotas Mann'o-Whitney'io kriterijų (skaičiuota U – pagrindinė reikšmė, z – statistikos reikšmė, p –

reikšmingumo lygmuo). Reikšmingumo lygmenys $p < 0,05$ reiškia, kad teiginyje yra statistiškai reikšmingas skirtumas.

4.2.4. Tiriamieji

2018 m. Lietuvos policijos sporto renginiuose viso dalyvavo 1510 (461 moteris ir 1049 vyrai) policijos darbuotojų ir kursantų. Lietuvos policijos vyrų krepšinio turnyre dalyvavo 149, Senjorų krepšinio turnyre – 126, Dziudo čempionate – 56, Plaukimo pirmenybėse – 54, Šachmatų pirmenybėse – 45, Salės futbolo turnyre – 140, Senjorų šaudymo varžybose – 47, Taikomosios trikovės čempionate – 63, Taikomojo biatlono čempionate – 57, Kroso pirmenybėse – 55, Šaudymo čempionate – 62, Paplūdimio tinklinio turnyre – 44, Estafetiniame bėgime „Medininkai-Vilnius“ – 70, Tėvynės gynėjų žaidynėse – 55, Sporto renginiuose skirtuose policijos dienai paminėti (šaudymas, trijų krepšinis, mažasis futbolas) – 224, Spausk ir bėk varžybose – 41, Mišraus tinklinio turnyre – 144, Jėgos daugiakovės čempionate – 39 ir Stalo teniso pirmenybėse – 39.

Atsižvelgiant į tai, kad tyrimo subjektas yra policijos pareigūnai dalyvavę 2018 m. Lietuvos policijos sporto renginiuose, todėl anketinė apklausa nebuvo siunčiama nestatutiniams policijos darbuotojams, ir kursantams. Taip pat, dalis rungčių pasikartojančio pobūdžio, todėl nemaža dalis policijos darbuotojų dalyvavo keliuose sporto renginiuose. Taigi, atmetus visus faktorius, nustatyta, kad 2018 m. policijos sporto renginiuose dalyvavo 692 skirtingi policijos pareigūnai.

Reikiamų apklausti respondentų skaičiaus – tyrimo imties nustatymui, naudojome Panioto formulę:

$$n = \frac{1}{(\Delta^2 + \frac{1}{N})}$$

n - reikiamas apklausti respondentų skaičius;

N - tiriamos visumos narių skaičius (692);

Δ - paklaida 0,05.

Taigi, kad tiriamųjų imtis būti reprezentatyvi apskaičiuojama taip:

$$n = \frac{1}{(0,0025 + \frac{1}{692})} = 247 \text{ respondentai}$$

2 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal lytį (absoliutūs ir procentiniai dažniai)

Viso tiriamųjų (n)	Lytis	
	Moterys	Vyrai
253 (100)	69 (27,3)	184 (72,7)

3 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal išsilavinimą ir lytį (absoliutūs ir procentiniai dažniai)

Išsilavinimas	Viso tiriamųjų	Lytis	
		Moterys	Vyrai
Aukštasis	151 (59,7)	43 (17)	108 (42,7)
Aukštesnysis	43 (17)	15 (5,9)	28 (11,1)
Profesinis	59 (23,3)	11 (4,3)	48 (19)

4 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal tarnybos stažą ir lytį (absoliutūs ir procentiniai dažniai)

Tarnybos stažas (m.)	Viso tiriamųjų	Lytis	
		Moterys	Vyrai
1-9	97 (38,3)	34 (13,3)	63 (25)
10-19	92 (36,4)	30 (11,9)	62 (24,7)
20 ir daugiau	63 (24,9)	5 (1,9)	58 (23)
<i>Neatsakė į klausimą</i>	1 (0,4)	-	-

5 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal amžių ir lytį (absoliutūs ir procentiniai dažniai)

Amžius (m.)	Viso tiriamųjų	Lytis	
		Moterys	Vyrai
20-29	68 (26,7)	25 (9,8)	43 (16,9)
30-39	83 (32,8)	31 (12,2)	52 (20,6)
40-49	80 (31,6)	9 (3,6)	71 (28)
50 ir daugiau	21 (8,4)	3 (1)	18 (7,4)
<i>Neatsakė į klausimą</i>	1 (0,5)		

6 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal fizinio pasirengimo grupę ir lytį (absoliutūs ir procentiniai dažniai)

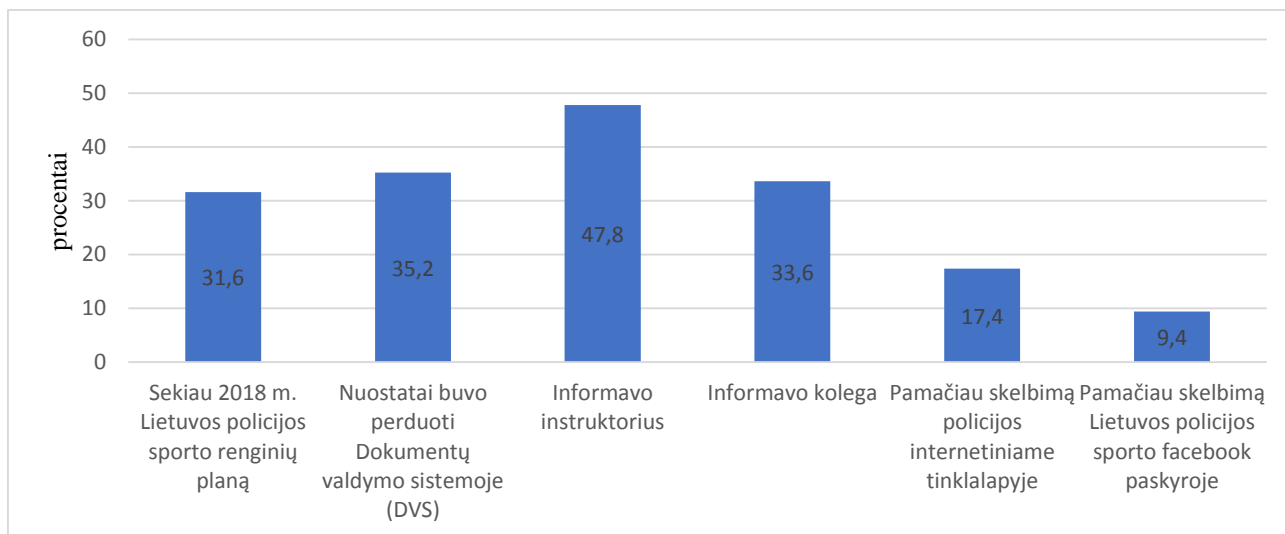
Fizinio pasirengimo grupė	Viso tiriamųjų	Lytis	
		Moterys	Vyrai
I	38 (15)	6 (2,3)	32 (12,7)
II	136 (53,7)	37 (14,6)	99 (39,1)
III	76 (30)	25 (9,8)	51 (20,2)
<i>Neatsakė į klausimą</i>	3 (1,3)	1 (0,4)	2 (0,7)

7 lentelė. Tiriamųjų charakteristika pagal dalyvautą sporto renginį ir lytį (absoliutūs ir procentiniai dažniai)

2018 m. Lietuvos policijos sporto renginiai	Dalyvių skaičius	Lytis	
		Moterys	Vyrai
Dziudo čempionatas	25 (10)	8 (3)	17 (7)
Taikomosios trikovės čempionatas	37 (14,6)	14 (5,5)	23 (9,1)
Taikomojo biatlono čempionatas	43 (17)	16 (6,3)	27 (10,7)
Šaudymo iš tarnybinio ginklo čempionatas	56 (22)	19 (7,5)	37 (14,5)
Jėgos daugiakovės čempionatas	13 (5,1)	-	13 (5,1)
Vyrų krepšinio turnyras Lietuvos generalinio komisaro taurei laimėti	44 (17,4)	-	44 (17,4)
Senjorų krepšinio turnyras Lietuvos generalinio komisaro taurei laimėti	41 (16,2)	1 (0,4)	40 (15,8)
Lietuvos policijos plaukimo pirmenybės	28 (11)	12 (4,7)	16 (5,3)
Policijos senjorų šaudymo varžybos	11 (4,3)	-	11 (4,3)
Salės futbolo turnyras	42 (16,6)	1 (0,4)	41 (16,2)
Šachmatų pirmenybės	23 (9)	10 (4)	13 (5)
Kroso pirmenybės	46 (18)	13 (5,1)	33 (12,9)
Dvejetų (paplūdimio) tinklinio turnyras	19 (7,5)	10 (3,9)	9 (2,6)
Varžybos, skirtos Lietuvos policijos dienai paminėti	52 (20,5)	4 (1,6)	48 (18,9)
Lietuvos policijos mišrių komandų tinklinio turnyras	25 (10)	10 (4)	15 (6)
Stalo teniso pirmenybės	19 (7,5)	4 (1,5)	15 (6)
Varžybos „Spausk ir bėk“	24 (9,5)	8 (3,2)	16 (6,3)
XVII tradicinis estafetinis bėgimas „Medininkai-Vilnius“	24 (9,5)	4 (1,5)	20 (7)
Šeštosios tėvynės gynėjų žaidynės	17 (6,7)	1 (0,4)	16 (6,3)

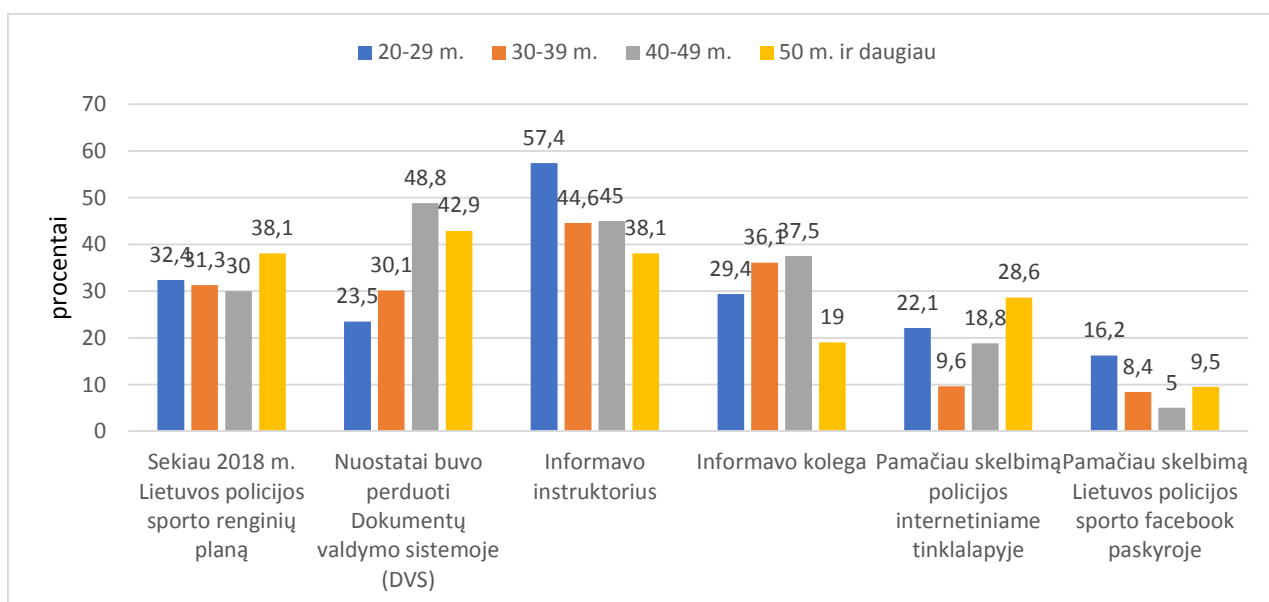
5. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

5.1. Informaciniai šaltiniai, kuriais sužinoma apie Lietuvos policijos sporto renginius

2 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas

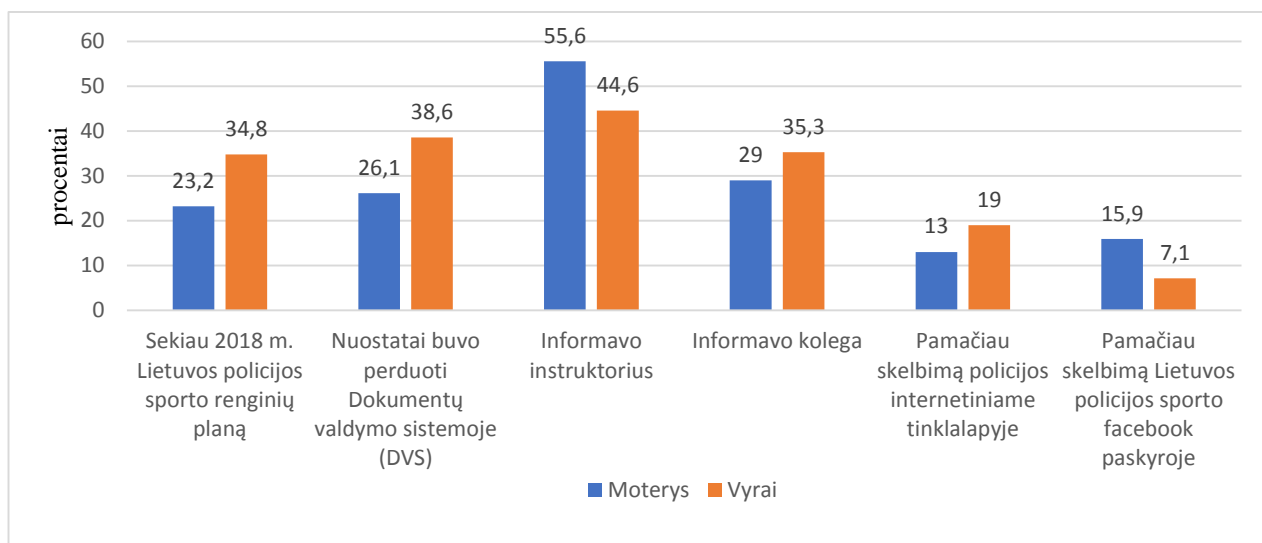
Vertinant šaltinius, kuriais policijos pareigūnus pasiekia informacija apie sporto renginius, 47,8 proc. atsakiusiųjų teigia, kad juos informuoja instruktorius prieš kiekvieną sporto renginį. Antras, pagal populiarumą, atsakymas, kad nuostatai buvo perduoti dokumentų valdymo sistemoje (DVS) (35,2 proc.) ir nuo jo nedaug atsilieka, kad informavo kolega (33,6 proc.). Visgi, socialinė medija (*facebook*) nėra populiarus šaltinis, nes šį teiginį pasirinko tik 9,4 proc. respondentų (2 pav.).

3 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas amžiaus aspektu

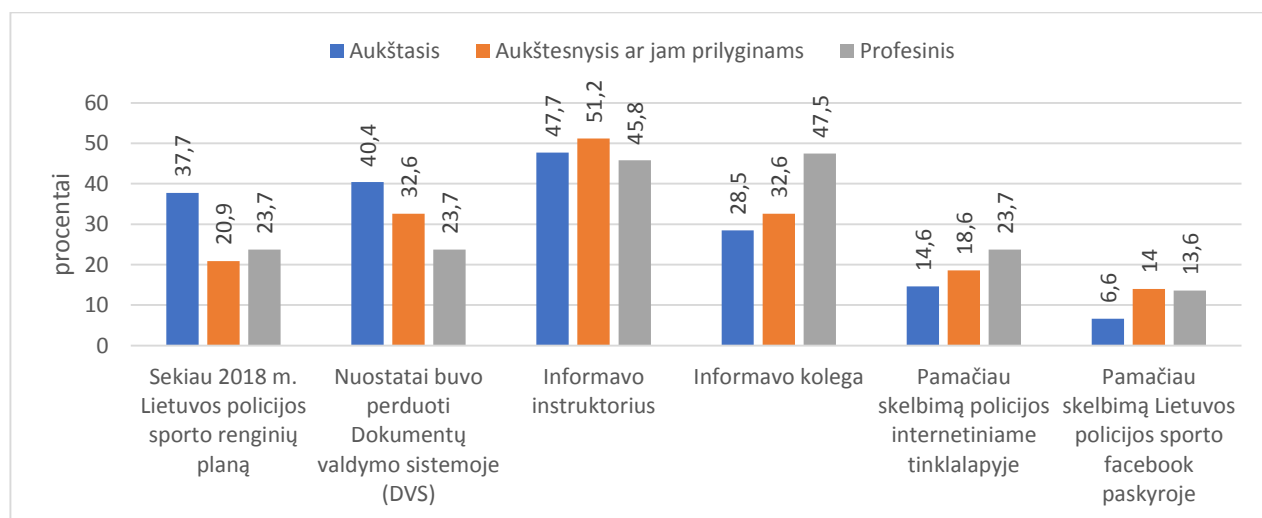
Analizuojant duomenis amžiaus aspektu tendencijų nepastebima, priimtini atsakymai gan įvairūs visose amžiaus grupėse (3 pav.). Visgi, nustatytas reikšmingas skirtumai teiginyje *nuostatus*

perdavė per DVS ($X^2 = 11,959$; $df = 3$; $p = 0,008$). Mann‘o-Whitney‘io kriterijus ($U = 2034$; $Z = -3.153$; $p = 0.02$) parodė, reikšmingas skirtumas yra tarp 20-29 m. (23,5 proc.) ir 40-49 m. (48,8 proc.) amžiaus grupė. Darytina išvada, kad vyresnės grupės pareigūnai dažniau susipažįsta su renginiais dokumentų valdymo sistemoje, nei jaunesnieji kolegos.

4 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas lyties aspektu

Žvelgiant lyties aspektu, vyrai dažniau nei moterys sekė policijos sporto renginių planą (34,8 proc. prieš 23,2 proc.), nuostatus (38,6 proc. prieš 26,1 proc.) bei dažniau informuodavo kolegos (35,3 proc. prieš 29). Tačiau, moterims (55,6 proc.) dažniau nei vyrams (44,6 proc.) šią informaciją pateikdavo instruktorius. Beje, galima teigti, kad moterims (15,9 proc.) didesnę įtaką padarė socialinė medija (skelbimą pamatė Lietuvos policijos sporto facebook paskyroje) nei vyrams (7,1 proc.) (4 pav.). Šiame teiginyje buvo nustatytas reikšmingas skirtumas ($p < 0,05$), kuris yra 0,032 ($X^2 = 4,605$; $df = 1$).

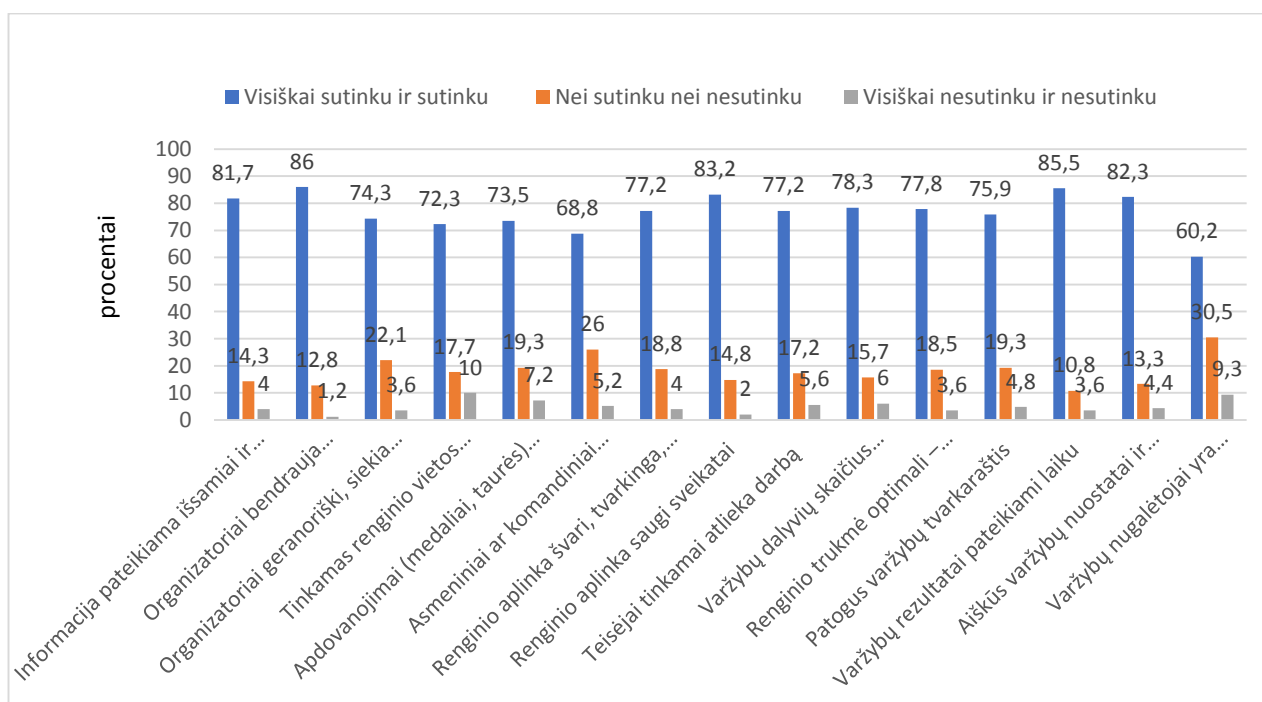

5 pav. Informacinių kanalų apie policijos sporto renginius pasiskirstymas išsilavinimo aspektu

Galima teigti, kad aukštąjį išsilavinimą (37,7 proc.) turintys pareigūnai dažniau seka policijos sporto renginių planą nei aukštesnįjį (20,9 proc.) ar profesinį (23,7 proc.) išsilavinimą turintys pareigūnai (5 pav.). Tai įrodo ne tik procentiniai dažniai, bet ir nustatytas reikšmingas skirtumas ($X^2 = 6,595$; $df = 2$; $p = 0,037$), kuris yra tarp aukštojo ir aukštesniojo išsilavinimo ($U = 2700,5$; $Z = -2,048$; $p = 0,041$). Kita vertus, profesinį išsilavinimą turintys pareigūnai dažniau apie renginius sužino iš kolegų nei kiti ($X^2 = 6,876$; $df = 2$; $p = 0,032$). Nors procentiniai skirtumai gan nemaži, tačiau reikšmingas skirtumas yra tik tarp profesinio (47,5 proc.) ir aukštojo (28,5 proc.) išsilavinimo pareigūnų ($U = 3609$; $Z = -2,607$; $p = 0,009$).

Viską apibendrinti, galima teigti, kad pareigūnai dažniausiai apie renginius sužino iš instruktoriaus, dokumentų valdymo sistemos (DVS) ar kolegų. Visgi moterims Lietuvos policijos facebook paskyros skelbiama informacija yra reikšmingesnė nei vyrams. Vyresnio amžiaus pareigūnai (40-49 m.) dažniau susipažįsta su sporto informacija per DVS. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai dažniau seka sporto renginių planą nei kiti pareigūnai, tačiau profesinį išsilavinimą turintys pareigūnai pasikliauja kolegų žiniomis.

5.2. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera

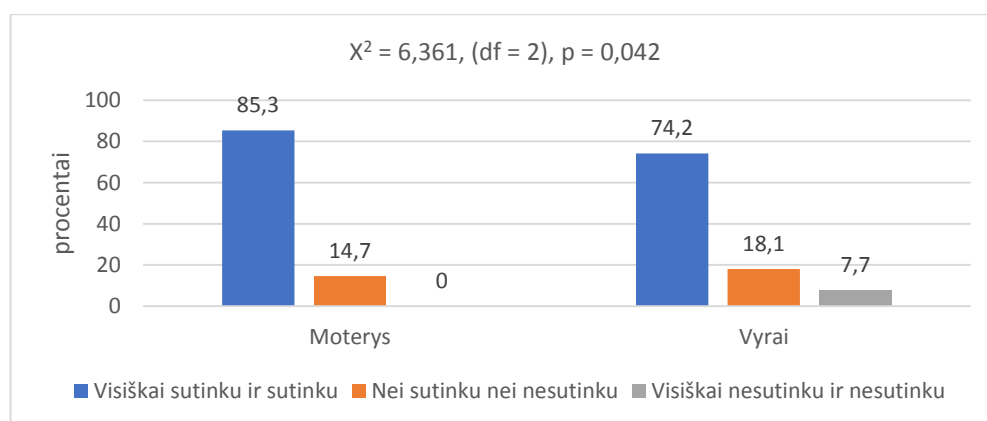
6 pav. Policijos pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera skirstinys

Pateiktoje grafoje matyti, kad pareigūnai labiausiai vertina organizatorių bendravimą (86 proc. teigiamų atsakymų), varžybų rezultatų pateikimą (85,5 proc. teigiamų atsakymų), varžybų nuostatus (82,3 proc. teigiamų atsakymų) ir renginio aplinkos saugumą (83,2 proc. teigiamų atsakymų).

Mažiausiai teigiamų atsakymų (60,2 proc.) susilaukė teiginys varžybų nugalėtojai yra aiškūs, todėl galima daryti prielaidą, kad varžybų nugalėtojai neretais atvejais būna nuspėjami (6 pav.).

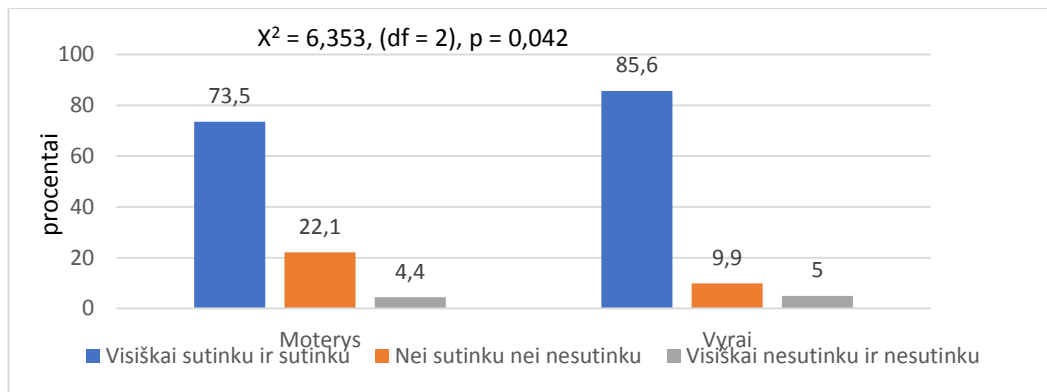
5.2.1. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera lyties aspektu

Analizuojant pareigūnų pasitenkinimą renginio aplinka ir atmosfera, pernelyg didelių skirtumų tarp teiginių nepastebima. Galima išskirti, kad moterys, kiek prasčiau vertina *informacijos pateikia laiku* nei vyrai, atitinkamai 75 proc. ir 84,2 proc. teigiamų atsakymų (visiškai sutinku ir sutinku). Tačiau moterys linkusios manyti, kad *organizatorių bendravimas malonus, kultūringas ir estetiškas*. Moterys į šį teiginį teigiamai atsakė net 88,2 proc., kai vyrai 76,5 proc. Vyrai ir moterys gan panašiai vertini *renginio vietos pasiekiamumą ir asmeninius ar komandinius apdovanojimus*. Moterys šiuose teiginiuose išsakė teigiamą nuomonę atitinkamai 71,6 proc. ir 69,1 proc., o vyrai 72,6 proc. ir 68,7 proc. Visgi prasčiausiai pareigūnai vertino *varžybų nugalėtojų nuspėjamumą*, tiek moterys, tiek vyrai panašiai atsakė į šį teiginį, atitinkamai 61,2 proc. ir 59,9 proc. teigiamų atsakymų (visiškai sutinku ir sutinku), kai nei sutinku ir nei nesutinku atsakė 28,4 proc. ir 31,3 proc. respondentų (2 priedas).

7 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (lyties aspektu):
teisėjai tinkamai atlieka darbą

Vyrų nuomone *teisėjų darbas varžybose* yra prastesnis nei moterų. Nors vyrų 74,1 proc. pasisakė teigiamai, tačiau neigiamai (visiškai nesutinku ir nesutinku) atsakė 7,7 proc. Šiame teiginyje nustatytas reikšmingas skirtumas ($X^2 = 6,361$; $(df = 2)$, $p = 0,042$) tarp lyties, nes moterys neišsakė neigiamos nuomonės apie teisėjus (7 pav.).

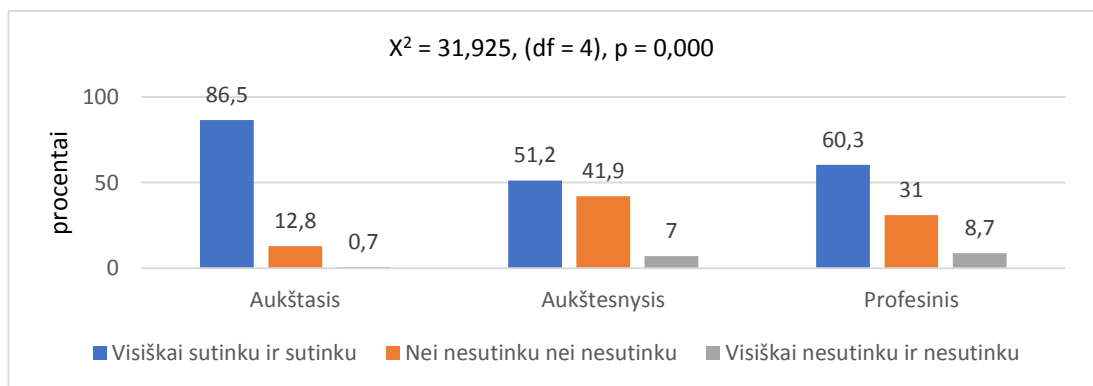

8 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (lyties aspektu):
aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka

Taip pat reikšmingas skirtumas ($X^2 = 6,353$, $(df = 2)$, $p = 0,042$) buvo nustatytas *varžybų nuostatuose ir vykdymo tvarkoje*. Vyrams pasirodė jie aiškesni nei moterims ir jų atsakymai pasiskirstė taip: vyrų – 85,6 proc. teigiamų atsakymų prieš moterų 73,5 proc., jos labiau laikėsi neutralesnės pozicijos, 22,1 proc. nei sutinku nesutinku atsakymų, kai vyrai kone perpus mažiau (9,9 proc.) žymėjo šį atsakymą (8 pav.).

5.2.2. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera išsilavinimo aspektu

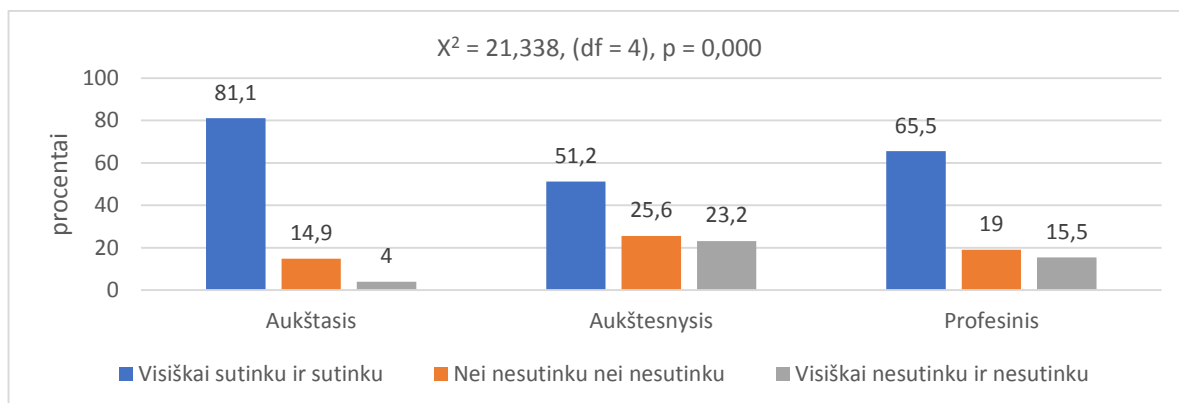
Policijos pareigūnas negali būti žemesnio nei profesinio išsilavinimo, nes jis yra suteikiamas baigus Lietuvos policijos mokyklą ir tai yra pirminės pareigūnų grandies rengimas.

9 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu):
organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas

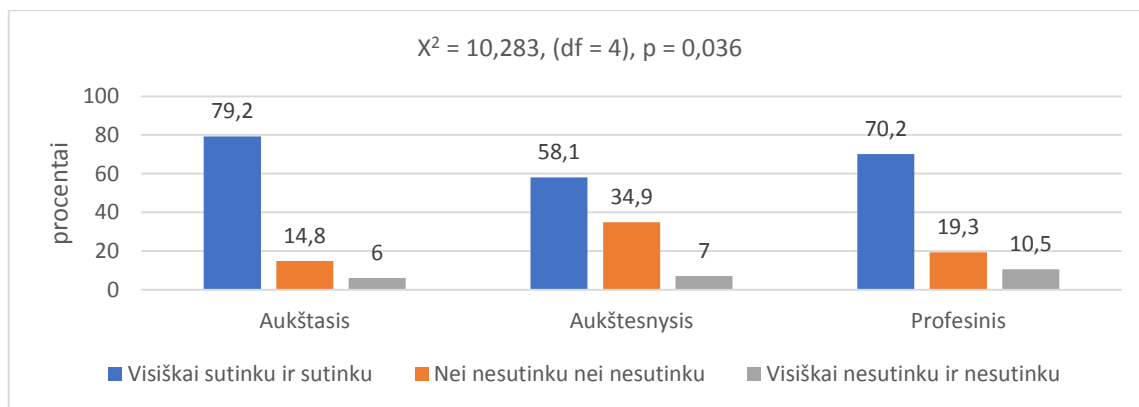
Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai labai gerai (89,9 proc. teigiamų atsakymų) vertina *sporto renginių organizatorių bendravimą*, kai tuo tarpu, aukštesnį ir profesinį išsilavinimus turintys respondentai, vertino kiek prasčiau, atitinkamai 76,7 proc. ir 82,8 proc. (5 priedas). Kita vertus, tik kiek daugiau nei puse aukštesnį (51,2 proc.) ir profesinį (60,3 proc.) išsilavinimą turinčių pareigūnų pasisakė teigiamai, kad *organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas* ir tai yra ryškus skirtumas lyginant su aukštuoju išsilavinimu (86,5 proc.). Šiame teiginyje buvo nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas – $X^2 = 31,925$, $(df = 4)$, $p = 0,000$ (9 pav.). Papildomu testu buvo nustatyta,

kad šis reikšmingas skirtumas yra tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų su aukštesnįjį ir profesinį. Šie tarpusavio rodmenys yra atitinkamai tokie: $U = 2038,5$, $Z = -5,026$ $p = 0,00$ ir $U = 3131,5$, $Z = -4,270$, $p = 0,000$ (3 priedas).

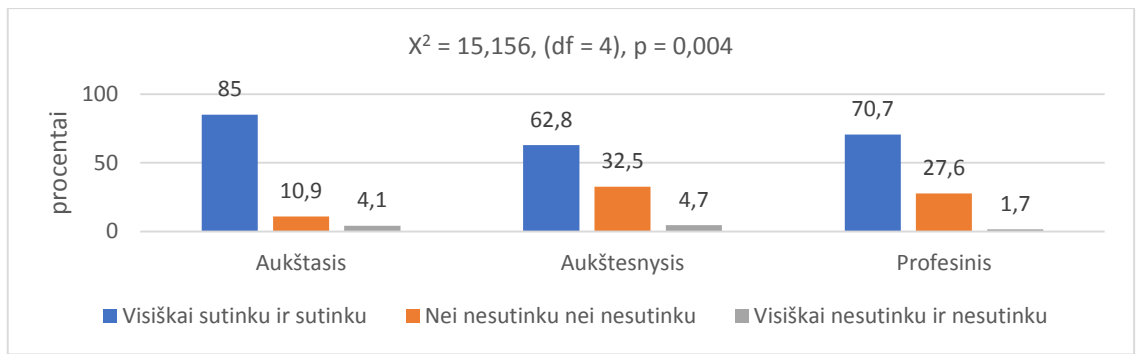
10 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): tinkamas renginio vietos pasiekiamumas

Kalbant apie *renginio vietos pasiekiamumą* išryškėja, kad šį teiginį geriausiai vertina aukštąjį išsilavinimą turintys, prasčiausiai aukštesnįjį. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai, Visiškai sutinku ir sutinku, pasirinko 81,1 proc. respondentų, aukštesnįjį – 51,2 proc. ir profesinį – 65,5 proc. (10 pav.). Taip pat šiame teiginyje nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($X^2 = 21,338$, $(df = 4)$, $p = 0,000$). Ir šis reikšmingas skirtumas yra tarp aukštąjį, aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimą turinčiųjų respondentų ($U = 2153,00$, $Z = -4,222$ $p = 0,00$; $U = 3558,000$, $Z = -2,585$, $p = 0,010$) (3 priedas).

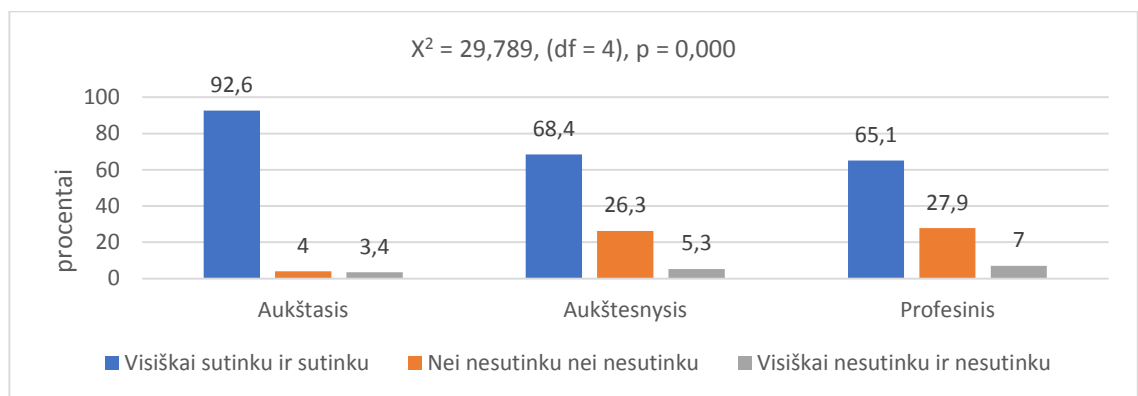
11 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): apdovanojimai (medaliai, taurės) atrodo išvaizdžiai

Mažiausiai *išvaizdūs apdovanojimai* yra aukštesnįjį (58,1 proc. teigiamų atsakymų) išsilavinimą turintiems asmenims. O geriausiai apdovanojimus vertina su aukštesniu išsilavinimu (79,2 proc. teigiamų atsakymų) (11 pav.). Tarp šių dviejų tiriamųjų grupių ir buvo nustatytas reikšmingas skirtumas – $U = 2563,500$, $Z = -2,619$ $p = 0,009$ (3 priedas). Galima daryti prielaidą, kad žemesnį išsilavinimą turintys pareigūnai kritiškesni apdovanojimų išvaizdai.

12 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai

Ganėtinai nemaži skirtumai nustatyti ir teiginyje *renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai* (12 pav.). Pirminis testas parodė, kad šiame teiginyje yra reikšmingas skirtumas $X^2 = 15,156$ (df = 4), $p = 0,004$ ir Mann-Withney testas padėjo atskleisti, kad šis reikšmingas skirtumas ($U = 2483,500$, $Z = -3,068$ $p = 0,002$; $U = 3691,500$, $Z = -2,190$ $p = 0,029$) yra tarp aukštąjį, aukštesnįjį bei profesinį išsilavinimą turinčių asmenų (3 priedas).

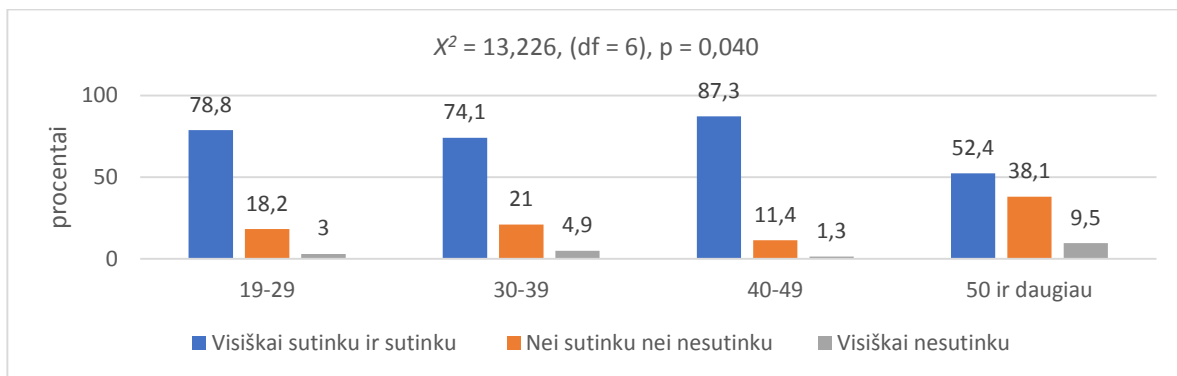
13 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka

Tyrimas atskleidė, kad kuo žemesnis išsilavinimas, tuo prasčiau pareigūnai supranta *varžybų nuostatus ir vykdymo tvarką*. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnų net 92,6 proc. su teiginiu Visiškai sutiko ir sutiko, kai tuo tarpu aukštesnįjį ir profesinį atitinkamai: 68,4 proc. ir 65,1 proc. (13 pav.). Teiginyje buvo nustatytas reikšmingas skirtumas ($X^2 = 29,789$, (df = 4), $p = 0,000$), kuris yra tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų bei aukštesnįjį ir profesinį: ($U = 3247,500$, $Z = -4,323$ $p = 0,000$; $U = 234,500$, $Z = -4,510$ $p = 0,000$) (3 priedas).

Bendrai vertinant pasitenkinimą renginio aplinka ir atmosfera išsilavinimo kontekste, matyti, kad pasitenkinimo lygis gan nemažas, nes nei viename teiginyje teigiamų vertinimų (visiškai sutinku ir sutinku) lygis nenukrito žemiau 50 proc. (3 priedas). Galima teigti, kad didžiausias pasitenkinimas yra aukštąjį išsilavinimą turintiems policijos pareigūnams, o mažiausias – profesinį.

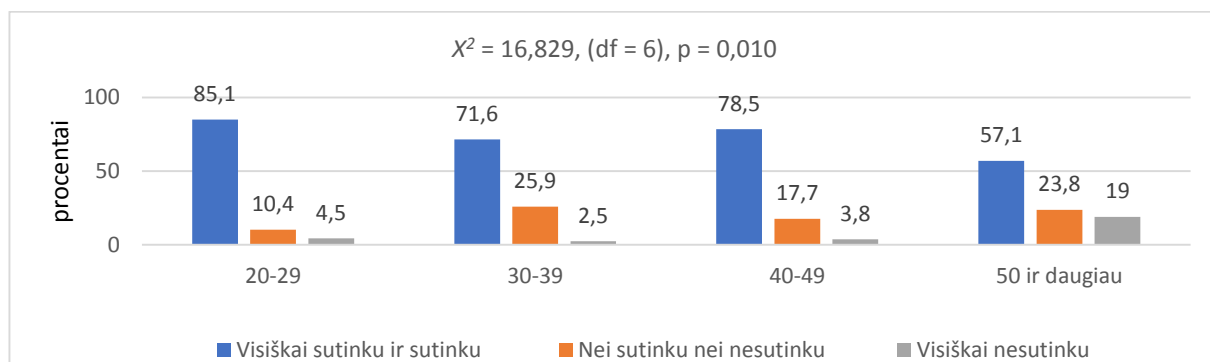
5.2.3. Policijos pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera amžiaus aspektu

Amžius nėra toks kriterijus pagal kurį būtų galima išskirti tendencijas, kad jam didėjant ar mažėjant pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera tik gerėja ar tik blogėja. Analizuojant duomenis matyti, kad jų sklaida yra gan panaši visoms amžiaus grupėms ir buvo nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai dvejuose teiginiuose: *renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai* ($\chi^2 = 13,226$ (df = 6), $p = 0,040$) ir *patogus varžybų tvarkaraštis* ($\chi^2 = 16,829$ (df = 6), $p = 0,010$) (4 priedas).

14 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai

Prasčiausiai *renginio trukmę* vertina 50 ir daugiau metų pareigūnai (52,4 proc. teigiamų atsakymų), geriausiai 40-49 m. (87,3 proc.), o tarp 20-29 m. (78,8 proc.) ir 30-39 m. (74,8 proc.) skirtumas nėra didelis (14 pav.). Reikšmingas skirtumas nustatytas tarp 50 ir daugiau m. pareigūnų su 19-29 m. ir 40-49 m. ($U = 506,00$, $Z = -2,379$, $p = 0,017$ ir $U = 534,500$, $Z = -3,592$, $p = 0,000$) (4 priedas).

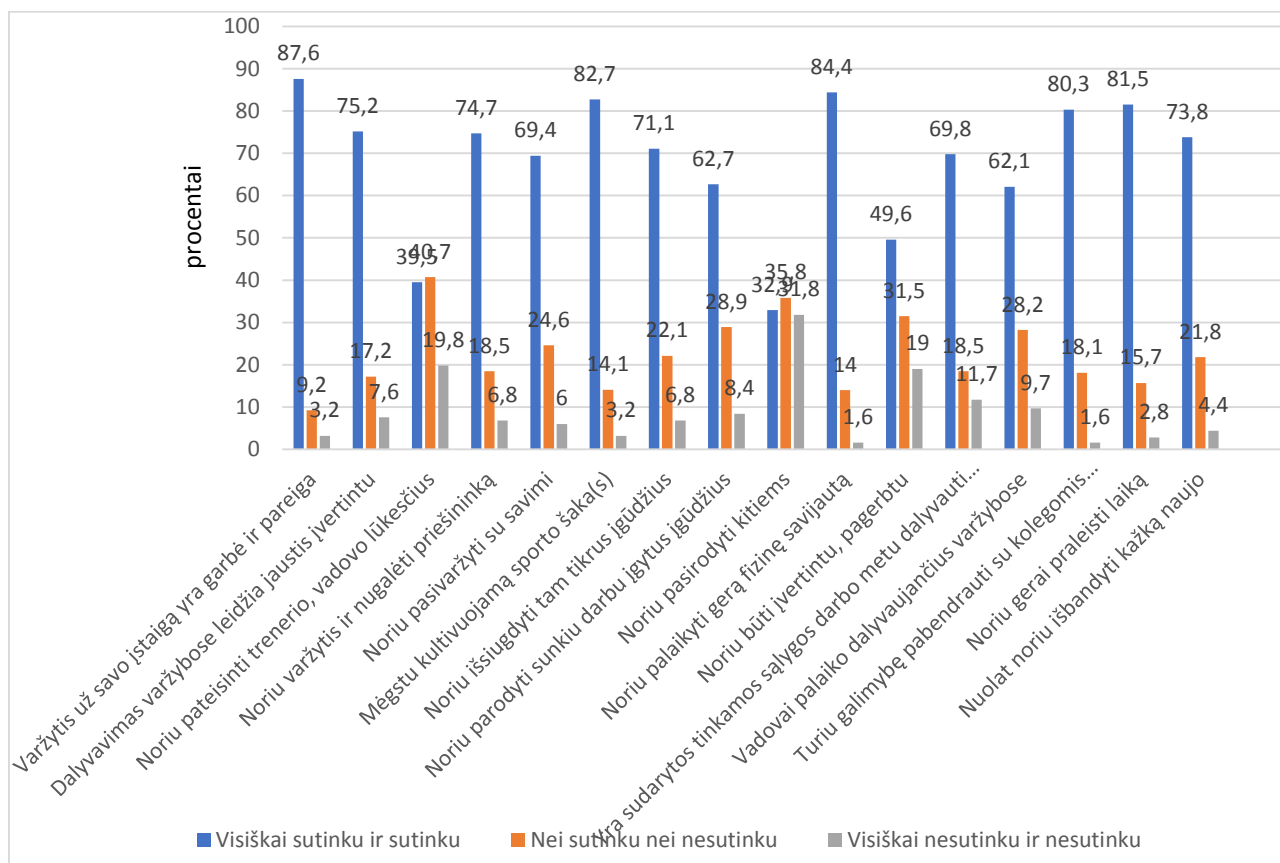

15 pav. Pareigūnų pasitenkinimo renginio aplinka ir atmosfera pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
patogus varžybų tvarkaraštis

Pastebėta, kad *varžybų tvarkaraštis buvo patogiausias* 20-29 m. (85,1 proc.) ir 40-49 m. (78,5 proc.) dalyviams, o mažiausiai patogus 50 ir daugiau m. (57,7 proc.) (15 pav.). Kaip prieš tai teiginyje, taip ir šiame teiginyje statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp 50 ir daugiau m. grupės ir 20-29 m., 40-49 m. atitinkamai šie skirtumai yra: $U = 500,500$, $Z = -2,769$, $p = 0,006$; $U = 632,500$, $Z = -2,180$, $p = 0,029$) (4 priedas).

5.3. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai

Vyrauja nuomonė, kad įsitraukimas į sportą skatina teigiamą asmenybės socialinį vystymąsi. Sportas labiau nei kiti veiklos būdai – specifinis visuomeninių santykių nešiotojas, nes šioje sistemoje galima aiškiai išskirti socializacijos agentus, specifinius vaidmenis ir socialinę sąveiką. Nors sportas gali būti svarbus veiksnys socializacijos procese, tačiau jį gali užgožti kiti veiksniai (Grajauskas 2008, 9).

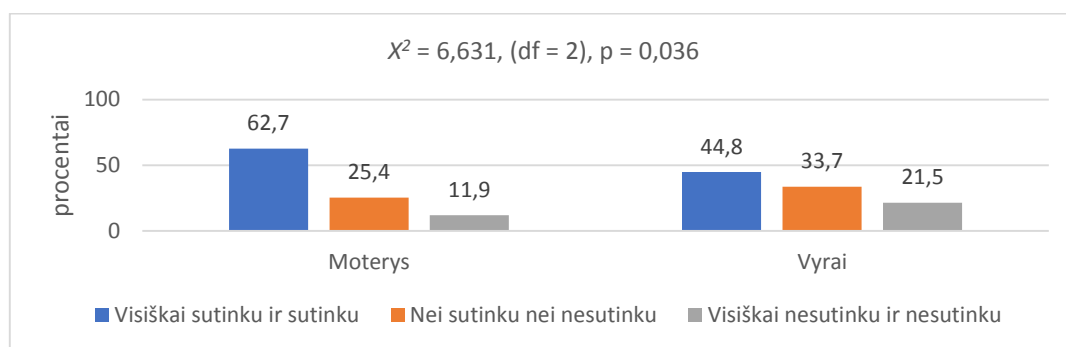
16 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas

Stipriausias motyvas, kodėl pareigūnai dalyvauja sporto renginiuose yra *varžytis už savo įstaigą yra garbė ir pareiga* (87,6 proc. teigiamų atsakymų), antrasis motyvas, kad *nori palaikyti gerą fizinę savijautą* (84,4 proc.) bei trečiasis *mėgsta kultivuojamą sporto šaką* (82,7 proc.). Mažiausiai varžybose dalyvauja dėl to, kad *pateisintų trenerio, vadovo lūkesčius* (39,5 proc.) ir kad *pasirodytu kitiems* (32,4) (16 pav.). Galima teigti, kad *noras būti įvertintu, pagerbtu* ar gauti tam tikrą naudą yra išreikštas tik pusėtinai (49,6 proc.) ir visgi dominuoja vidiniai motyvai, susiję su žmogaus asmenybe.

5.3.1. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai lyties aspektu

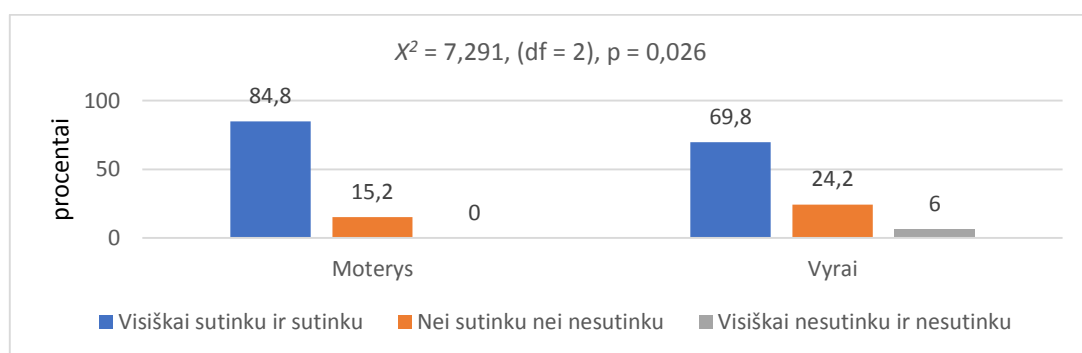
Moterys ir vyrai ganėtinai panašiai vertino dalyvavimo sporto renginiuose motyvus. Moterims yra kiek didesnė *garbė ir pareiga varžytis už savo įstaigą, noras išsiugdyti tam tikrus įgūdžius, pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje bei gerai praleisti laiką* nei vyrams. Tačiau

vyriskos lyties atstovai dažniau varžosi *norėdami nugalėti priešininką, pasivaržyti su savimi ar palaikyti gerą fizinę savijautą* (5 priedas).

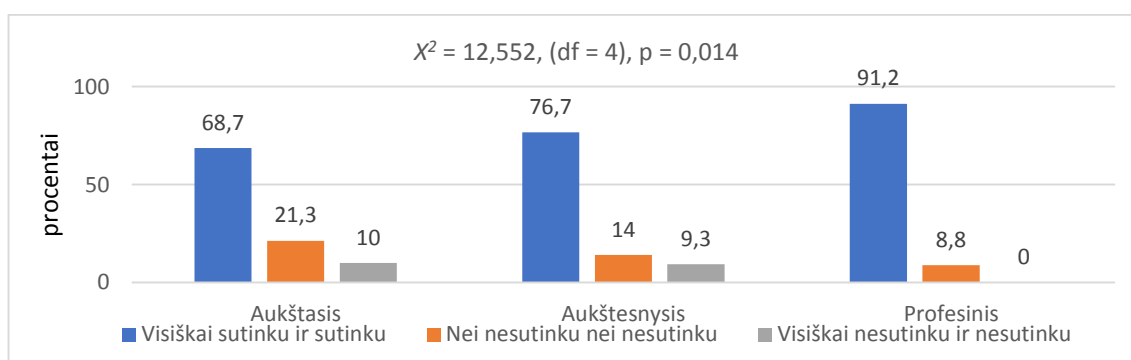
17 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (lyties aspektu): noriu būti įvertintu(a), pagerbtu(a)

Statistiškai reikšmingiau ($\chi^2 = 6631, (df = 2), p = 0,036$) moterims (62,7 proc.) yra *motyvas būti įvertinta(u), pagerbta(u)*, nei vyrams (44,8 proc.). Vyrai dažniau dalyvauja varžybose nesitikėdami būti įvertinti (17 pav.). Taip pat, moterys (84,8 proc.) dažniau dalyvauja varžybose siekdamas *nuolat išbandyti kažką naujo* nei vyrai (69,8 proc.) (18 pav.). Ir šiame teiginyje nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp lyties – $\chi^2 = 7,291 (df = 2), p = 0,026$ (5 priedas).

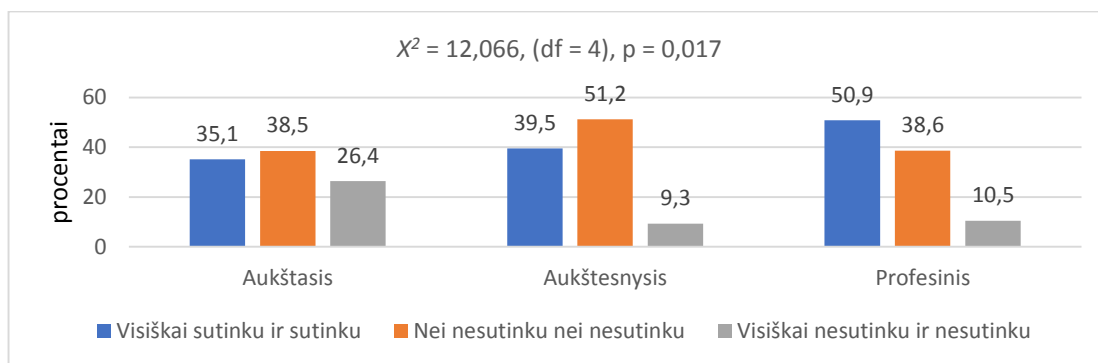
18 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (lyties aspektu): nuolat noriu išbandyti kažką naujo

5.3.2. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai išsilavinimo aspektu

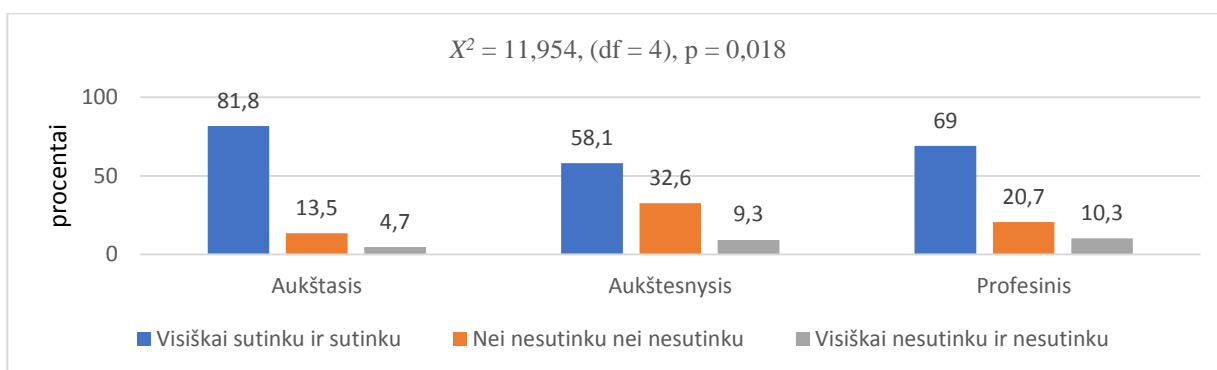
19 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): dalyvavimas varžybose leidžia jaustis įvertintu

Pastebėta, kad kuo žemesnis išsilavinimas, tuo dažniau pareigūnai dalyvauja sporto renginiuose trokšdami garbės: *norėdami pasijausti įvertintais*. Net 91,2 proc. profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų tai patvirtino, kai palyginti aukštesnįjį – 76,6 proc. ir aukštąjį – 68,7 proc. (19 pav.) Šiuos rodmenis tik patvirtina gauti reikšmingi skirtumai ($U = 1038,000$, $Z = -2,105$, $p = 0,035$ ir $U = 3273,000$, $Z = -3,435$, $p = 0,001$) tarp profesinio ir aukštesniojo bei profesinio ir aukštojo išsilavinimų (6 priedas).

20 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius

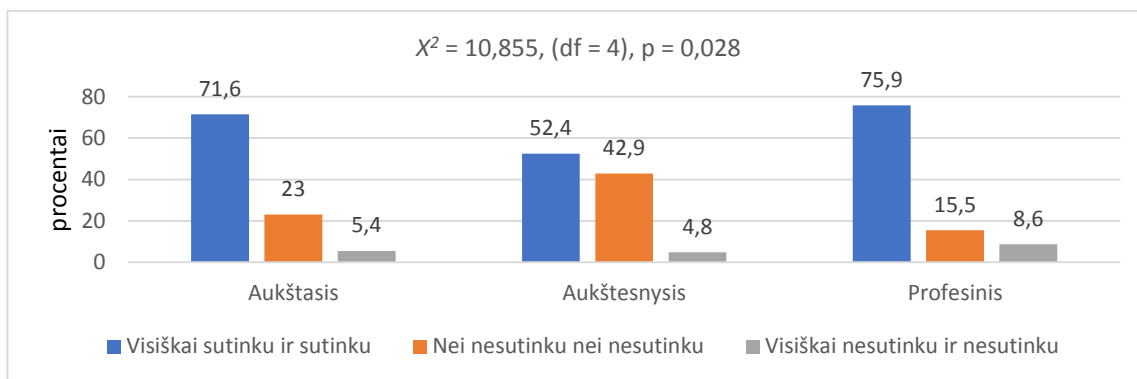
Noras pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius išsilavinimo aspektu nėra labai svarbus. Šiame motyve ryškėja tendencija, kad kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo mažiau *lūkesčių pateisinimas* aktualus pareigūnams. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai su šiuo teiginiu visiškai sutiko ir sutiko 35,1 proc., aukštesnįjį – 39,5 proc., profesinį – 50,9 proc. Kita vertus, neutraliausi šiuo klausimu yra aukštesnįjį išsilavinimą turintys pareigūnai, 51,2 proc. respondentų atsakė: nei sutinku nei nesutinku (20 pav.). Taip pat, statistiškai reikšmingas skirtumas ($U = 3296,000$, $Z = -2,597$, $p = 0,009$) buvo nustatytas tarp aukštąjį ir profesinį išsilavinimą turinčių asmenų (6 priedas). Tai reiškia, kad profesinį išsilavinimą turintys labiau linkę *pateisinti lūkesčius* nei aukštąjį išsilavinimą turintys.

21 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu varžytis ir nugalėti priešininką

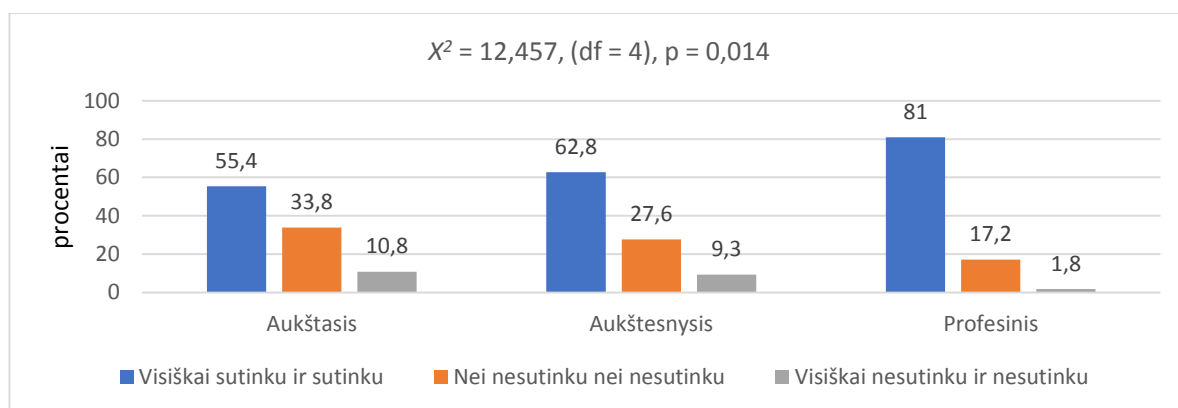
Motyvus varžytis ir nugalėti priešininką labiausiai išreikštas pas aukštąjį išsilavinimą, mažiausiai pas aukštesnįjį, tai parodo atitinkamai atsakymai, visiškai sutinku ir sutinku, 81,8 proc. ir 58,1 proc. Matyti, kad šis motyvus taip pat aktualesnis ir profesinį išsilavinimą (69 proc.) turintiems,

nei aukštesnįjį (21 pav.). Atsakymų išsidėstymas yra toks, kad susidarė statistiškai reikšmingas skirtumas tarp aukštąjį, aukštesnįjį, profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų ir atitinkamai šie skirtumai yra: $U = 2439,500$, $Z = -3,145$, $p = 0,002$ ir $U = 3725,000$, $Z = -2,046$, $p = 0,041$ (6 priedas).

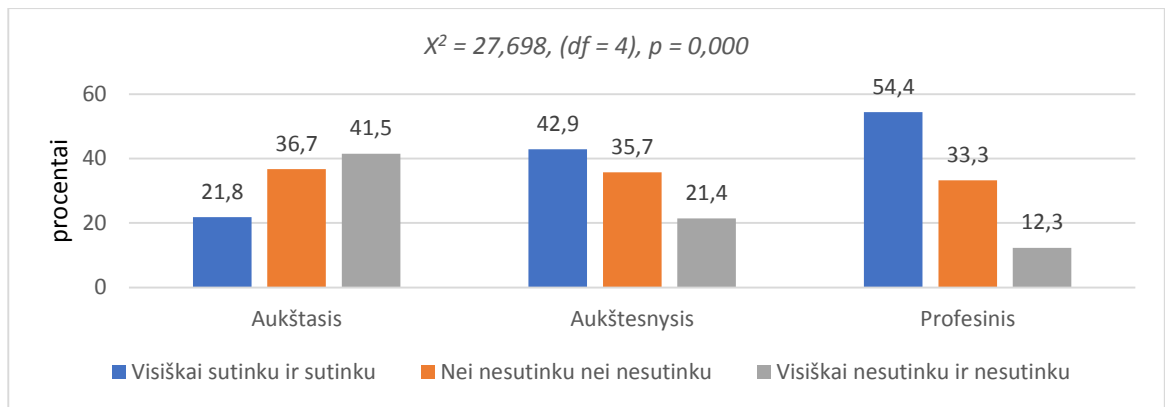
22 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu pasivaržyti su savimi

Mažiausiai svarbus motyvas *noras pasivaržyti su savimi* yra aukštesnįjį išsilavinimą turintiems, o aukštąjam ir profesiniui, gan panašiai svarbu. Pareigūnai, pagal išsilavinimą (aukštasis, aukštesnysis, profesinis) pažymėjo šį teiginį taip: 81,6 proc., 52,4 proc., 75,9 proc. visiškai sutinku ir sutinku atsakymų (22 pav.). Kas be ko, buvo nustatytas skirtumas tarp aukštesnįjį, aukštąjį ir profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų ir šie skirtumai yra: $U = 2548,000$, $Z = -2,169$, $p = 0,030$ ir $U = 968,000$, $Z = -2,098$, $p = 0,036$ (6 priedas).

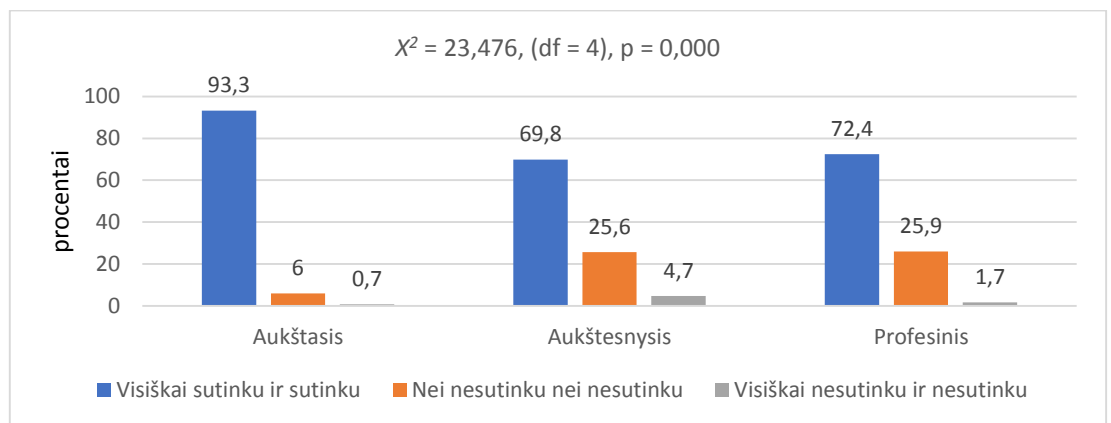
23 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius

Kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo mažiau pareigūnai *nori parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius*. Tai įrodo procentiniai dažniai atsakymuose visiškai sutinku ir sutinku ir atsakymai yra aukštasis – 55,4 proc., aukštesnysis – 62,8 proc., profesinis – 81 proc. (23 pav.). Nors procentinio dažnio skirtumai tarp profesinio ir aukštesniojo išsilavinimo gan nemažas, tačiau reikšmingas skirtumas nustatytas tik tarp profesinio ir aukštojo išsilavinimo, kuris yra $U = 3137,000$, $Z = -3,515$, $p = 0,000$ (6 priedas).

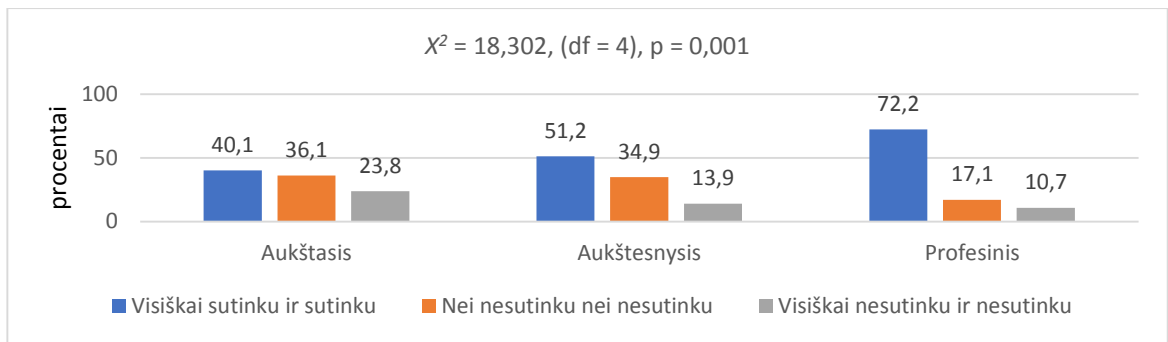
24 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu pasirodyti kitiems

Noras pasirodyti kitiems turi labai mažą reikšmę pareigūnams, nes aukštąjį išsilavinimą turinčių pažymėjo atsakymus visiškai sutinku ir sutinku tik 21,8 proc., aukštesnįjį – 42,9 proc. ir profesinį – 54,4 proc. (24 pav.). Šis motyvas, kaip ir prieš tai buvęs, turi reikšmingus skirtumus ($U = 2221,500, Z = -2,947, p = 0,003, U = 2432,000, Z = -4,044, p = 0,000$), tačiau nustatyta ne tik tarp aukštojo ir profesinio išsilavinimo, bet ir tarp aukštojo ir aukštesniojo (6 priedas). Ir tai patvirtina teiginį, kad kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo mažiau nori pasirodyti kitiems.

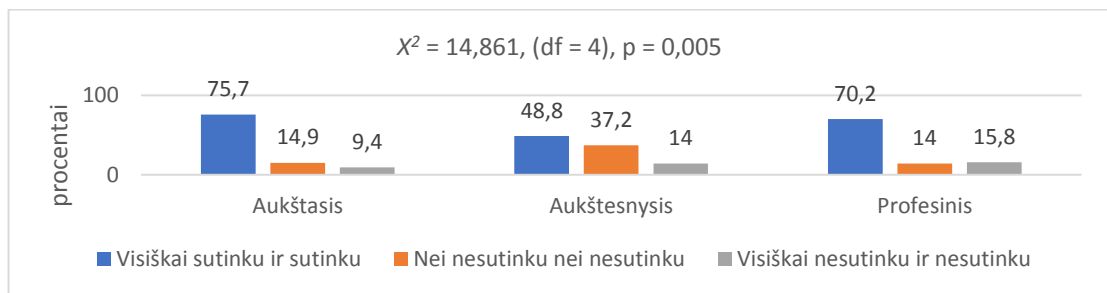
25 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu palaikyti gerą fizinę savijautą

Didžiausias *noras palaikyti gerą fizinę savijautą* yra pas aukštąjį išsilavinimą, tada profesinį ir mažiausias pas aukštesnįjį (25 pav.). Reikšmingi skirtumai nustatyti tarp aukštojo, aukštesniojo ir profesinio išsilavinimo: $U = 2446,500, Z = -4,189, p = 0,000, U = 3422,000, Z = -4,044, p = 0,000$ (6 priedas). Darytini išvada, kad aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai, labiau nei kiti, sporto renginius laiko kaip priemonę, gerai savijautai palaikyti.

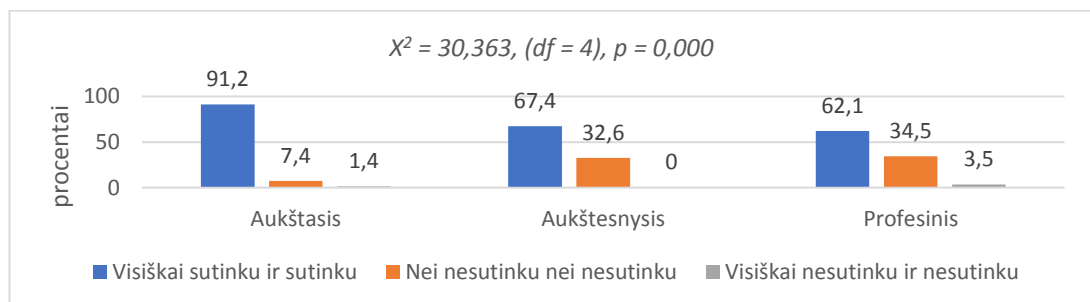
26 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): noriu būti įvertintu, pagerbtu

Profesinį išsilavinimą turintys pareigūnai (72,2 proc.) dažniau dalyvauja varžybose vedami motyvo *būti įvertintu, pagerbtu*, nei kitos dvi grupės (40,1 proc., 51,2 proc.) (26 pav.). Išsamesni tyrimai patvirtina procentinių dažnių rodmenis ir atskleidžia, kad statistiškai reikšmingas skirtumas yra tarp profesinio, aukštesniojo ir aukštojo išsilavinimo ir atitinkamai yra šie rodmenys: $U = 997,000, Z = -2,011, p = 0,044, U = 4582,000, Z = -3,962, p = 0,000$ (6 priedas). Taigi, galima teigti, kad kuo prastesnis išsilavinimas, tuo labiau pareigūnas nori pajusti jo veiklos įvertinimą.

27 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): sudarytos tinkamos sąlygos dalyvauti varžybose darbo metu

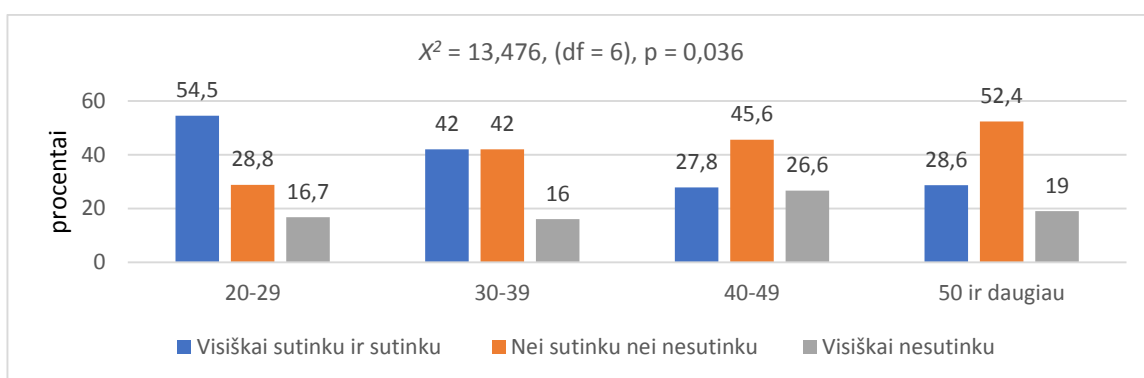
Sudarytos tinkamos sąlygos darbo metu dalyvauti varžybose motyvas gan panašiai išreikštas tarp aukštojo ir profesinio išsilavinimo, ir jis viršija 70 proc. visiškai sutinku ir sutinku atsakymų (75,7 proc. ir 70,2 proc.). Aukštesnįjį išsilavinimą turintys pareigūnai vidutiniškai vertina šį motyvą (48,8 proc.) (27 pav.). Ir visgi, tyrimai atskleidžia, kad skirtumas tarp aukštojo ir aukštesniojo išsilavinimo yra reikšmingas ($U = 2374,000, Z = -3,133, p = 0,002$) (6 priedas).

28 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai (išsilavinimo aspektu): turiu galimybę pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje

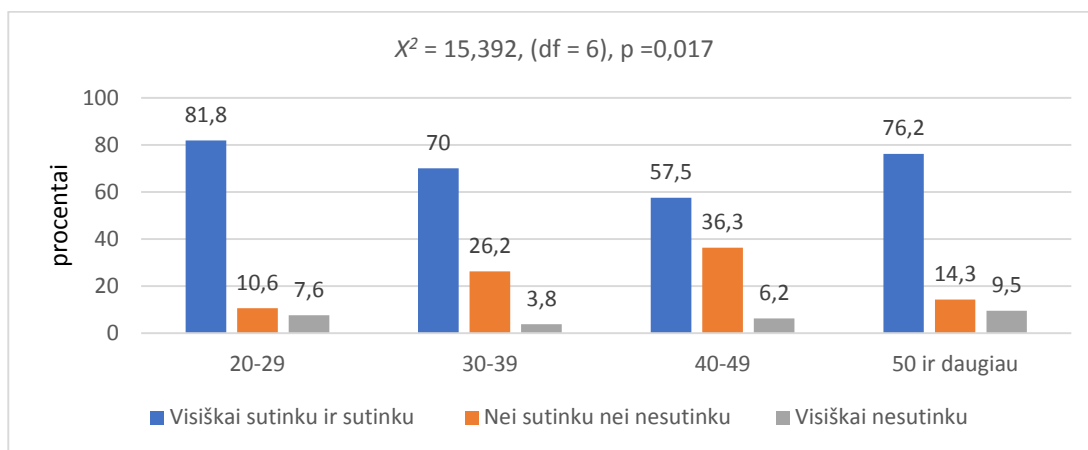
Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai labiausiai vertina *galimybę pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje*. Procentiniai dažniai, atsakymų visiškai sutinku ir sutinku, yra tokie – aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai – 91,2 proc., aukštesnįjį – 67,4 proc., profesinį – 62,1 proc. (28 pav.). Taip pat, šia seka yra nustatytas reikšmingas skirtumas $p < 0,05$ ($U = 2439,500$, $Z = -3,853$, $p = 0,000$, $U = 3050,000$, $Z = -4,953$, $p = 0,000$) (6 priedas). Šis motyvas turi koreliaciją su išsilavinimu, galbūt dėl to, kad kuo aukštesnis išsilavinimas tuo aukštesnes pareigas pareigūnai užima ir gali spręsti pasitaikančias problemas neformalioje aplinkoje.

5.3.3. Policijos pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai amžiaus aspektu

29 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): Noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius

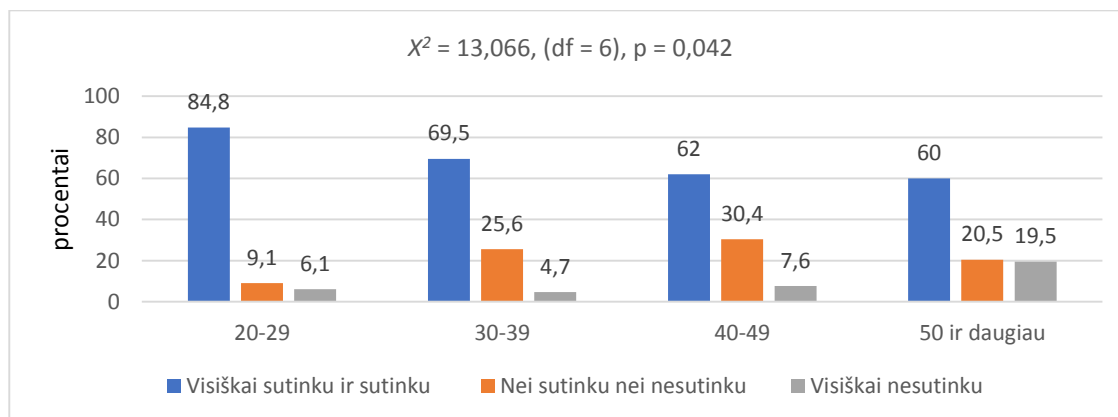
Amžiaus aspektu analizuojant motyvą *noras pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius* išties nėra labai išreikštas, ir galima teigti, kad didėjant amžiui šis motyvas silpnėja (29 pav.). Visgi, yra nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp 40-49 m. grupės bei 19-29 m., 30-39 m. ($U = 4120,500$, $Z = -2,968$, $p = 0,003$, $U = 2624,500$, $Z = -2,111$, $p = 0,035$) (7 priedas).

30 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): noriu pasivaržyti su savimi

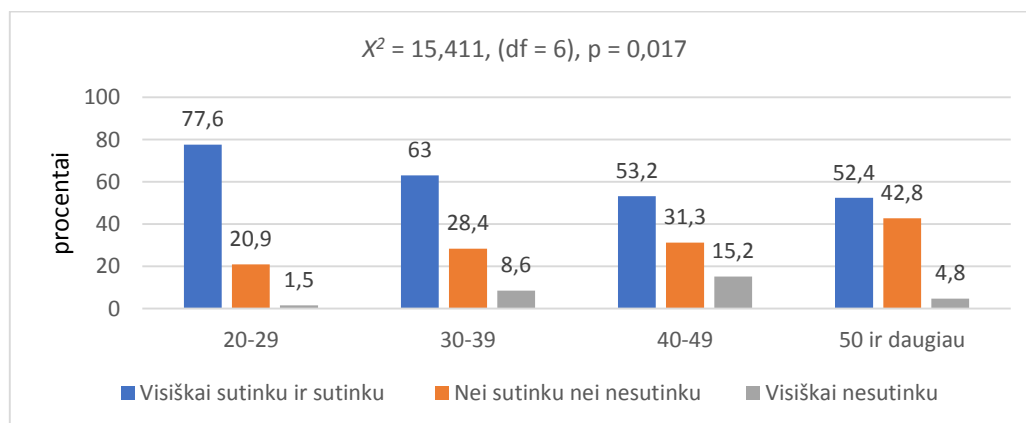
Pagal amžių matome, kad jam didėjant, kol pasiekia 50 m. ir daugiau, respondentų *noras pasivaržyti su savimi* mažėja, nes teigiami (visiškai sutinku ir sutinku) atsakymai pasiskirstė taip: 20-

29 m. – 81,8 proc., 30-39 m. – 70 proc., 40-49 m. – 57,5 proc. ir 50 m. ir daugiau – 76,2 proc. (30 pav.). Nors ir procentinių dažnių skirtumai dideli tarp 40-49 m. amžiaus grupės ir kitų, tačiau statistiškai reikšminga yra tik skirtumas tarp 20-29 m. ir 40-49 m. ($p = 0,005$) (7 priedas). Taip pat galima daryti išvadą, kad pareigūnų dalyvavimo sporto renginyje motyvas *noras pasivaržyti su savimi* nuo 30 m. iki 49 m. tik mažėja, tačiau sulaukus 50 m. jis vėl pradeda stiprėti.

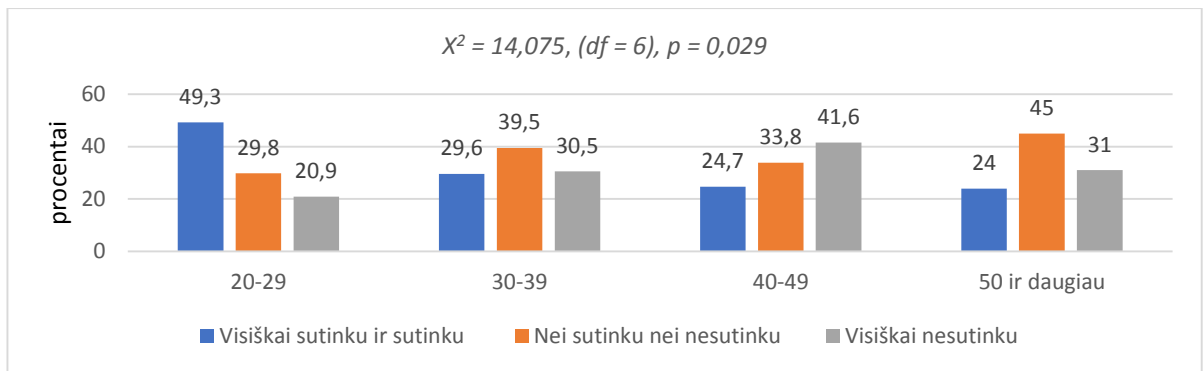
31 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
noru išsiugdyti tam tikrus įgūdžius

Statistiniai duomenys rodo, kad amžius turi įtakos *norui išsiugdyti tam tikrus įgūdžius*. Pastebima, kad didėjant amžiui, mažėja šio motyvo reikšmingumas dalyvauti varžybose, nes didžiausias noras yra pas 20-29 m. (84,8 proc.), o mažiausias – 50 m. ir daugiau (60 proc.) pareigūnus (31 pav.). Tarp šių dviejų grupių, pritaikius Mann-Whitney kriterijų, buvo nustatytas reikšmingas skirtumas $p = 0,004$ (7 priedas), kuris ir patvirtina anksčiau minėtą tezę.

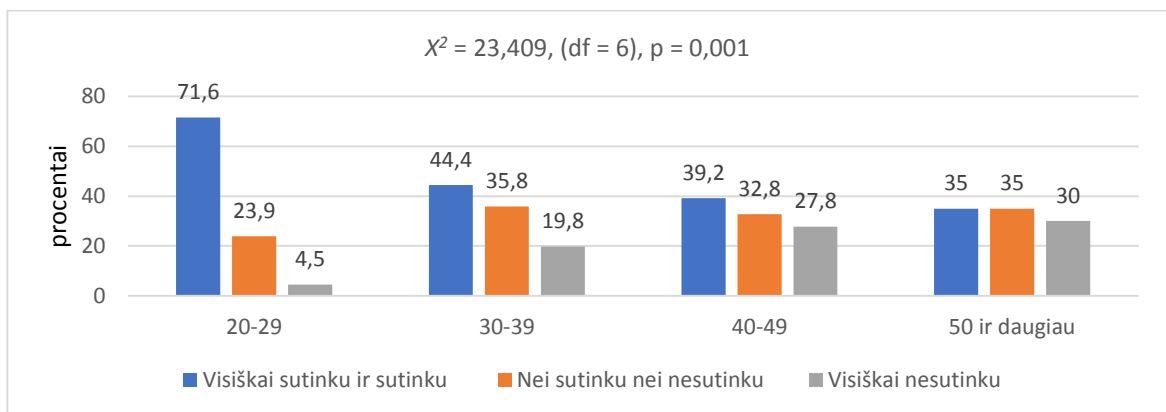
32 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
noru parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius

Policijos pareigūnai didėjant amžiui vis mažiau dalyvauja varžybose dėl to, kad *galėtų parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius*. Tai įrodo ir procentiniai dažniai (32 pav.). Šiame motyve reikšmingai skiriasi atsakymai tarp 20-29 m., 40-49 m. ir 50 ir daugiau m. pareigūnų ($p = 0,001$ ir $p = 0,025$) (7 priedas).

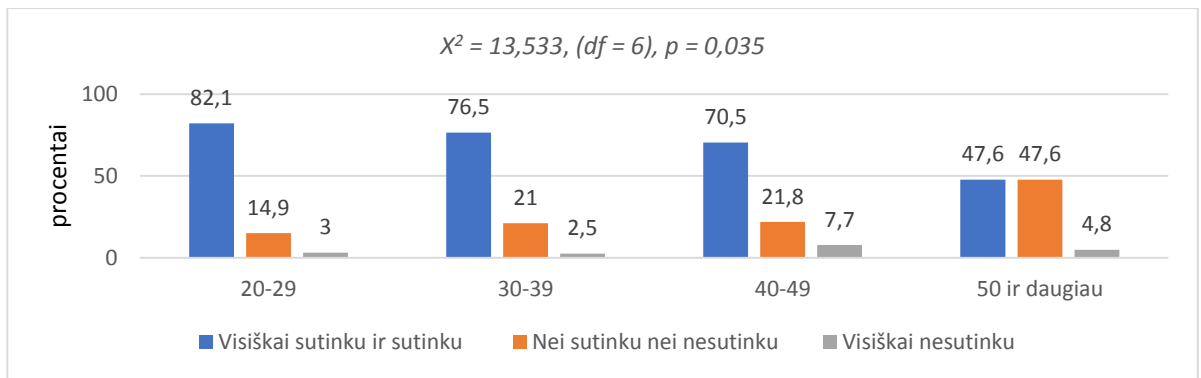
33 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): norius pasirodyti kitiems

Analizuojant amžiaus kriterijumi, pastebima, kad pareigūnams nėra svarbus motyvas *noras pasirodyti kitiems*. Nemaža dalis pareigūnų su šiuo teiginiu nei sutiko nei nesutiko (29,8 proc., 39,5 proc., 33,8 proc., 45 proc.) ar visiškai nesutiko ir nesutiko (20,9 proc., 30,5 proc., 41,6 proc., 19 proc.) (33 pav.). Taip pat, buvo nustatyta, kad statistiškai reikšmingas skirtumas tarp 20-29 m., 30-39 m., 40-49 m. amžiaus pareigūnų ($p = 0,022$ ir $p = 0,001$) (7 priedas). Galima teigti, kad jaunesniam pareigūnui yra svarbiau dalyvauti varžybose, kad galėtų pasirodyti, nei vyresniam.

34 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu): noriu būti įvertintu, pagerbtu

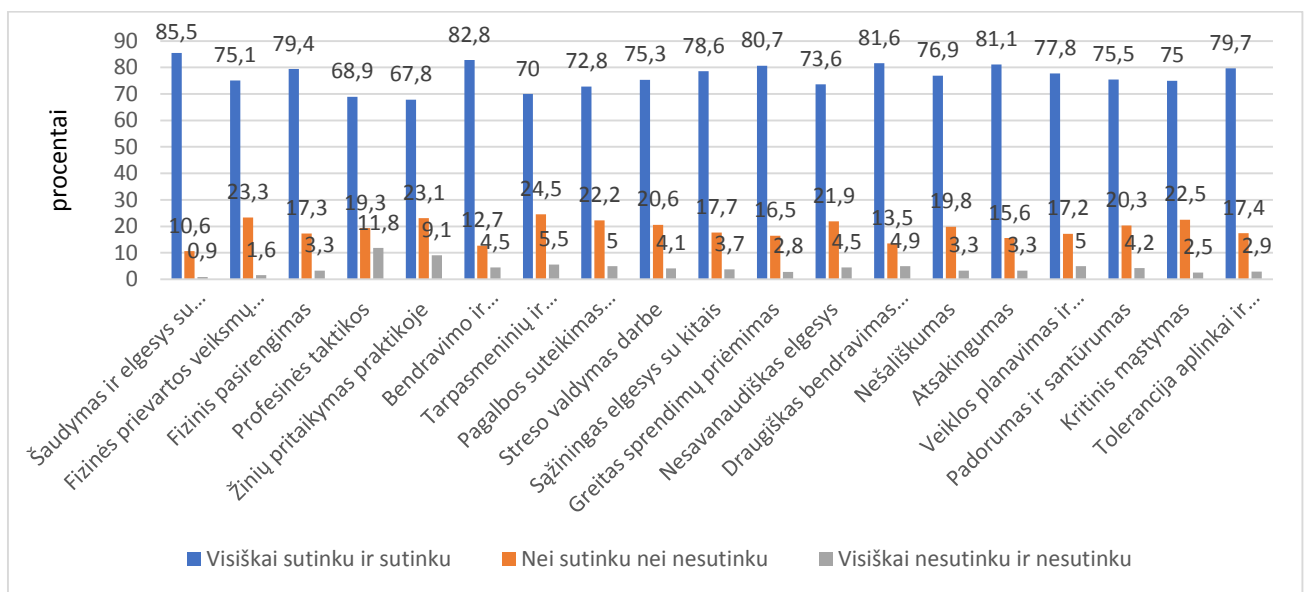
Su amžiumi, *noras būti įvertintu ir garbės troškimas* mažėja. Statistika rodo, kad mažiausiai garbės troškta 50 m. ir vyresni (35 proc.) pareigūnai, o daugiausiai 20-29 m. (71,6 proc.) (34 pav.). Šis motyvas statistiškai išskirtini, nes yra atrasta reikšmingas skirtumas $p < 0,005$, tarp 20-29 m. pareigūnų grupės bei kitų likusių amžiaus grupių (7 priedas). Darytina išvada, kad kuo jaunesnis pareigūnas, tai tuo svarbiau jam dalyvauti varžybose, kad *galėtų pasirodyti ir trokšdamas garbės*.

35 pav. Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvų pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
nuolat noriu išbandyti kažką naujo

Dar vienas puikus pavyzdys, kad bėgant metams, pareigūnai vis mažiau *nori išbandyti kažką naujo*. 50 m. ir vyresniems pareigūnams ne itin reikšmingas, nes beveik pusė (46,6 proc.) šio amžiaus grupės apklaustųjų pažymėjo atsakymą nei sutinku nei nesutinku, jaunesniųjų grupėje tokių atsakymų kur kas mažiau (35 pav.) tarp 50 ir daugiau m., 20-29 m. ir 30-39 m., grupių nustatyti reikšmingi skirtumai ($p = 0,002$ ir $p = 0,011$) (7 priedas). Prieinama, išvados, kad kuo jaunesnis pareigūnas, tuo labiau nori išbandyti naujas sporto šakas ir dalyvauti ne tik jau pamėgtose rungtyse.

5.4. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas, sporto renginiais

36 pav. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymo sporto renginiais pasiskirstymas

Policijos pareigūnai gerai vertina kompetencijas, kurias gali įgyti dalyvaudami sporto renginiuose. Mažiausiai palankiai, visiškai sutinku ir sutinku atsakymai, vertinamos kompetencijos *žinių pritaikymas praktikoje* (67,8 proc.), *profesinės taktikos* (68,9 proc.), *tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimas* (70 proc.) bei *pagalbos suteikimas* (72,8 proc.). Pareigūnai geriausiai vertina *šaudymo ir elgesio su tarnybiniu ginklu įgūdžius* (85,5 proc.), *bendravimo ir*

bendradarbiavimo (82,8 proc.), draugiško bendravimo (81,6 proc.) ir atsakingumo (81,1 proc.) kompetencijas.

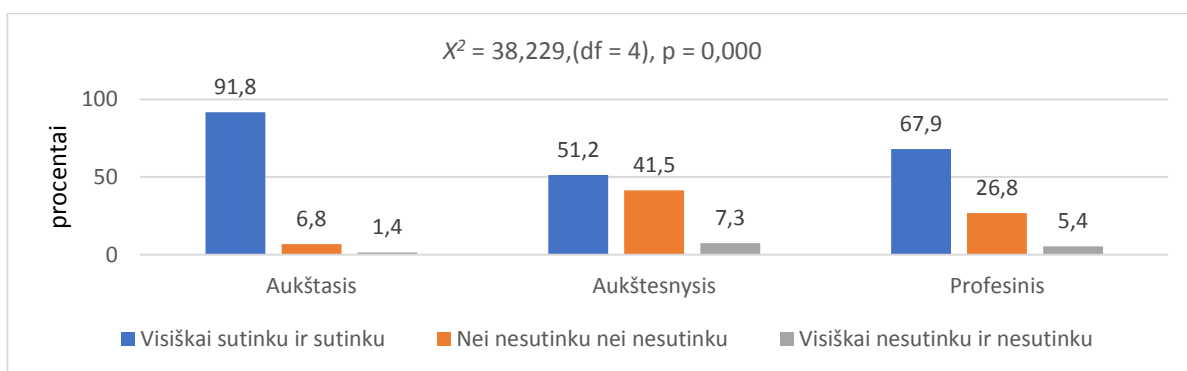
5.4.1. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais (lyties aspektu)

8 lentelė. Policijos pareigūnų sporto renginiais ugdomosios kompetencijos – lyties aspektu (procentiniai dažniai)

Kompetencija	Lytis	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Šaudymas ir elgesys su tarnybiniu ginklu	Moterys	86,4	13,6	0	$X^2 = 1,455$ (df = 2), p = 0,483
	Vyrai	89,2	9,5	1,3	
Fizinės prievartos veikslių panaudojimas	Moterys	66,7	33,3	0	$X^2 = 4,065$ (df = 2), p = 0,131
	Vyrai	77,8	20,1	2,1	
Fizinis pasirengimas	Moterys	75,8	22,7	1,5	$X^2 = 62,576$ (df = 2), p = 0,276
	Vyrai	80,8	15,3	4,0	
Profesinės taktikos	Moterys	75,0	14,1	10,9	$X^2 = 1,778$ (df = 2), p = 0,411
	Vyrai	66,7	21,3	12,1	
Žinių pritaikymas praktikoje	Moterys	65,2	28,8	6,0	$X^2 = 2,259$ (df = 2), p = 0,323
	Vyrai	68,8	21,0	10,2	
Bendravimo ir bendradarbiavimo	Moterys	82,0	9,0	9,0	$X^2 = 5,079$ (df = 2), p = 0,079
	Vyrai	83,1	14,1	2,8	
Tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimas	Moterys	71,9	20,3	7,8	$X^2 = 1,528$ (df = 2), p = 0,466
	Vyrai	69,4	26,0	4,6	
Pagalbos suteikimas (kolegoms, kitiems asmenims)	Moterys	75,4	20,0	4,6	$X^2 = 0,302$ (df = 2), p = 0,860
	Vyrai	71,8	23,0	5,2	
Streso valdymas darbe	Moterys	79,1	17,9	3,0	$X^2 = 0,784$ (df = 2), p = 0,676
	Vyrai	73,9	21,6	4,5	
Sąžiningas elgesys su kitais	Moterys	78,8	18,2	3,0	$X^2 = 0,123$ (df = 2), p = 0,940
	Vyrai	78,5	17,5	4,0	
Greitas sprendimų priėmimas	Moterys	75,8	22,7	1,5	$X^2 = 3,018$ (df = 2), p = 0,221
	Vyrai	82,5	14,1	3,4	
Nesavanaudiškas elgesys	Moterys	72,3	24,6	3,1	$X^2 = 0,739$ (df = 2), p = 0,691
	Vyrai	74,0	20,9	5,1	
Draugiškas bendravimas darbinėje aplinkoje	Moterys	78,8	18,2	3,0	$X^2 = 2,222$ (df = 2), p = 0,329
	Vyrai	82,7	11,7	5,6	
Nešališkumas	Moterys	75,4	21,5	3,1	$X^2 = 0,169$ (df = 2), p = 0,919
	Vyrai	77,4	19,2	3,4	
Atsakingumas	Moterys	73,1	23,9	3,0	$X^2 = 4,847$ (df = 2), p = 0,089
	Vyrai	84,2	12,4	3,4	
Veiklos planavimas ir organizavimas	Moterys	71,9	21,9	6,3	$X^2 = 1,796$ (df = 2), p = 0,407
	Vyrai	80,0	15,4	4,6	
Padorumas ir santūrumas	Moterys	66,2	27,7	6,1	$X^2 = 4,267$ (df = 2), p = 0,118
	Vyrai	79,0	17,6	3,4	
Kritinis mąstymas	Moterys	72,3	24,6	3,1	$X^2 = 0,382$ (df = 2), p = 0,826
	Vyrai	76,0	21,7	2,3	
Tolerancija aplinkai ir aplinkiniams	Moterys	75,4	23,1	1,5	$X^2 = 2,407$ (df = 2), p = 0,300
	Vyrai	81,3	15,3	3,4	

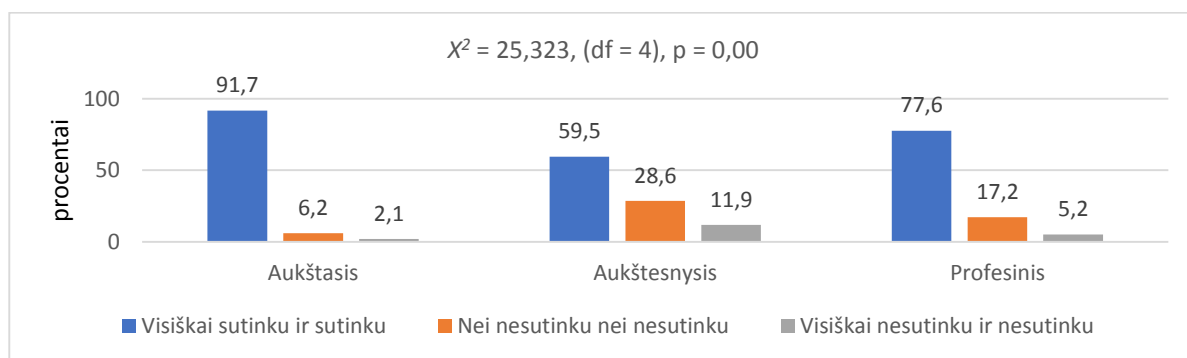
Analizuojant pareigūnų kompetencijas lyties aspektu, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta ir daugelis moterų ir vyrų atsakymų yra panašūs. Duomenys atkleidžia, kad vyrai šiek tiek geriau vertina *šaudymo ir elgesio su tarnybiniu ginklu, fizinės prievartos veiksmų panaudojimo ir fizinio pasirengimo* ugdymosi galimybes sporto renginiuose. Šiuose teiginiuose visiškai sutinku ir sutinku atitinkamai vyrai ir moterys pažymėjo: 89,2 ir 86,4 proc., 77,8 ir 66,7 proc. bei 80,8 ir 75,8 proc. respondentų. Tačiau, moterys kiek geriau nei vyrai vertina *profesinės taktikos, pagalbos suteikimo, streso valdymo* principus. Ko ne identišškai pareigūnai vertina galimybę įgyti *sąžiningo elgesio su kitais* kompetenciją (8 lentelė). Įdomu tai, kad pareigūnės kritiškėsnes vertinant sporto renginių teikiamą naudą, ugdomas kompetencijas.

5.4.2. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais (išsilavinimo aspektu)

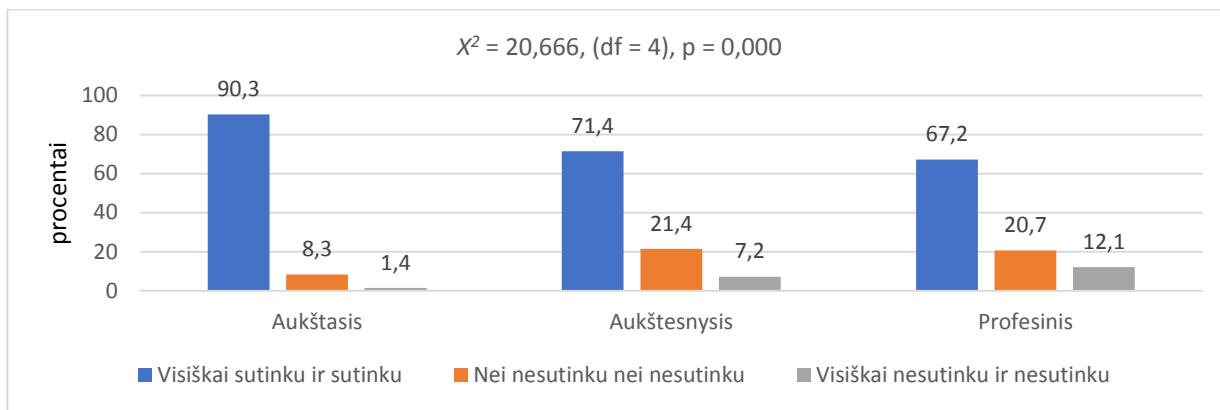
37 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): fizinis rengimas

Aukštąjį išsilavinimą turintiems pareigūnams, sporto renginiai yra priemonė *fiziniam pasirengimui* palaikyti. Su šiuo teiginiu visiškai sutiko ir sutiko net 91,8 proc. aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų, kai aukštesnįjį – 51,2 proc. ir profesinį 67,9 proc. (37 pav.). Skirtumai tarp atsakymų pakankamai dideli bei buvo nustatyta, kad reikšmingi skirtumai yra tarp aukštąjį, aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų (abiem atvejais $p = 0,000$) (8 priedas). Taigi, galima teigti, kad dalykinės kompetencijos yra svarbiau aukštąjį išsilavinimą turintiems pareigūnams.

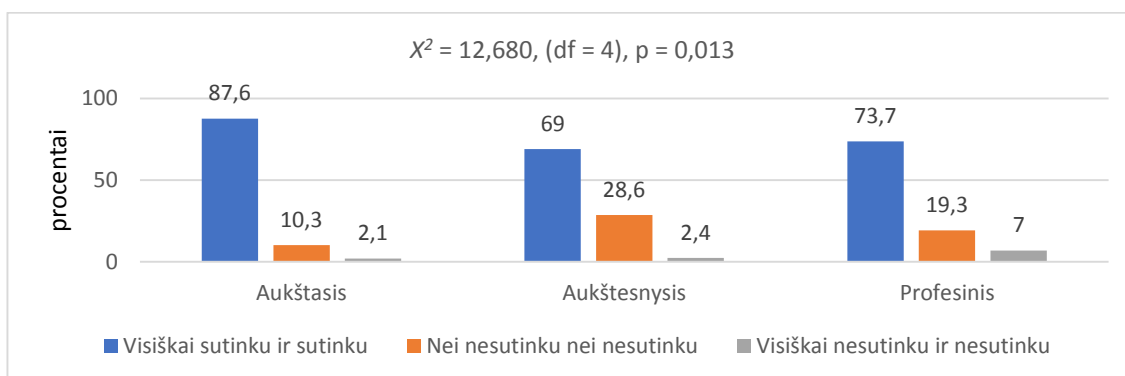
38 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): bendravimas ir bendradarbiavimas

Bendroji kompetencija, *bendravimas ir bendradarbiavimas*, mažiausiai svarbi aukštesniojo (59,5 proc. teigiamų atsakymų) išsilavinimo atstovams. Tačiau, aukštąjį išsilavinimą (91,7 proc.) turintys tvirčiausiai mano, kad sportas padeda ugdyti šią kompetenciją (38 pav.). Smirnovo testas parodė, kad yra reikšmingas skirtumas ($p = 0,000$) atsakymuose, o papildomi tyrimai atskleidė, kad tas skirtumas yra tarp aukštesniojo, aukštojo ir profesinio išsilavinimą turinčių respondentų (8 priedas).

39 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): draugiškas bendravimas darbinėje aplinkoje

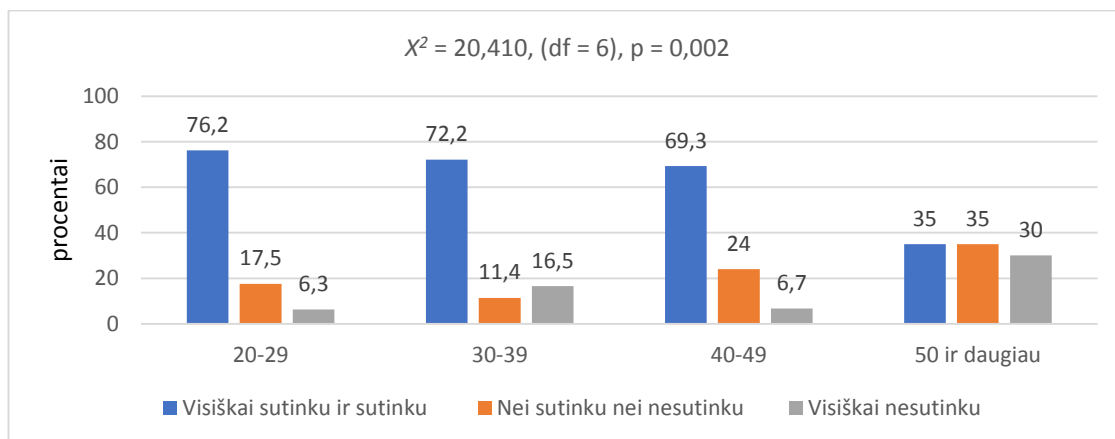
Grafike pateikti duomenys atskleidžia, kad kuo geresnis išsilavinimas, tuo labiau galima ugdytis *draugiško bendravimo įgūdžius* sporto renginių metu. Su aukštuoju išsilavinimu teigini visiškai sutinku ir sutinku įvertino 90,3 proc. respondentų, aukštesnįjį – 71,4 proc. ir profesinį – 67,2 proc. (39 pav.). Taip pat, pavyko nustatyti statistiškai reikšmingą skirtumą tarp aukštąjį, aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimus turinčių pareigūnų ($p = 0,002, p = 0,000$) (8 priedas).

40 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (išsilavinimo aspektu): atsakingumas

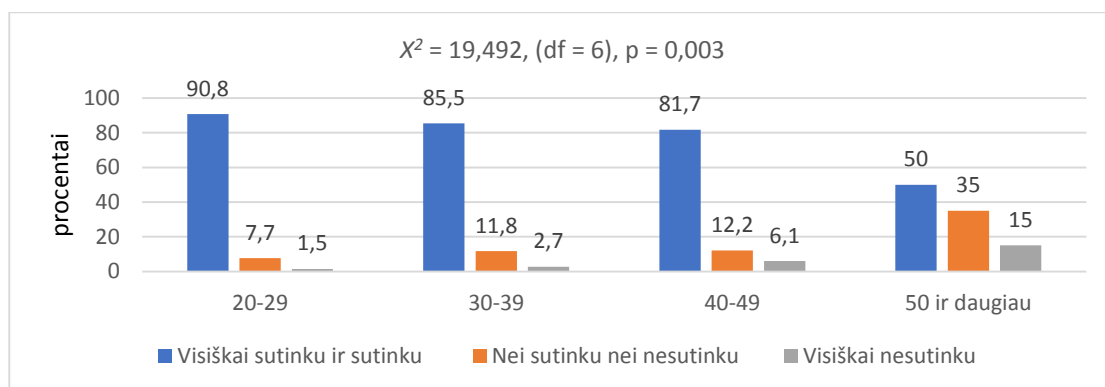
Sporto renginiai tikrai ugdo *atsakingumą*, tačiau išsilavinimo aspektu, tai pasireiškia nevienodai. Labiausiai *atsakingumą* ugdomosi aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai (87,6 proc.), toliau profesinį (73,7 proc.) ir mažiausiai aukštesnįjį (69,0 proc.) (40 pav.). Procentinių dažnių rezultatus patvirtina ir statistiškai reikšmingas skirtumai ($p = 0,005, p = 0,014$) tarp atskirų grupių: aukštojo ir aukštesnio, aukštojo ir profesinio (8 priedas).

5.4.3. Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais (amžiaus aspektu)

41 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
profesinė taktika

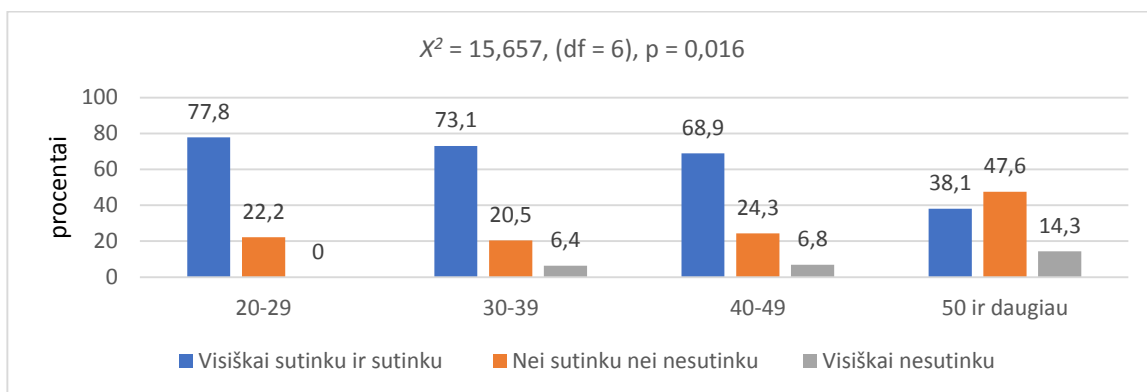
Amžius yra tas kriterijus, kuris veikia pareigūnų nuomonę apie *profesinės taktikos* kompetencijų ugdymą. Duomenys atskleidžia, kad kuo vyresnis pareigūnas, tuo mažiau galimybių gerintis *profesinės taktikos* įgūdžius dalyvaujant policijos varžybose. Su šiuo teiginiu visiškai sutiko ir sutiko 20-29 m. – 76,2 proc., 30-39 m. – 72,2 proc., 40-49 m. – 69,3 proc. pareigūnų. 50 m. ir vyresnių pareigūnai atsakymų sklaida gan panaši, nes visiškai su tinku ir sutinku surinko vienodai balsų su nei sutinku nei nesutinku t. y. po 35 proc., o visiškai nesutinku ir nesutinku – 30 proc. (41 pav.). Anksčiau išsakytą tezę dėl amžiaus ir *profesinės taktikos* patvirtina gauti reikšmingi skirtumai ($p < 0,05$) tarp 50 m. ir vyresnių pareigūnų ir kitų likusių amžiaus grupių (9 priedas).

42 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu):
bendravimas ir bendradarbiavimas

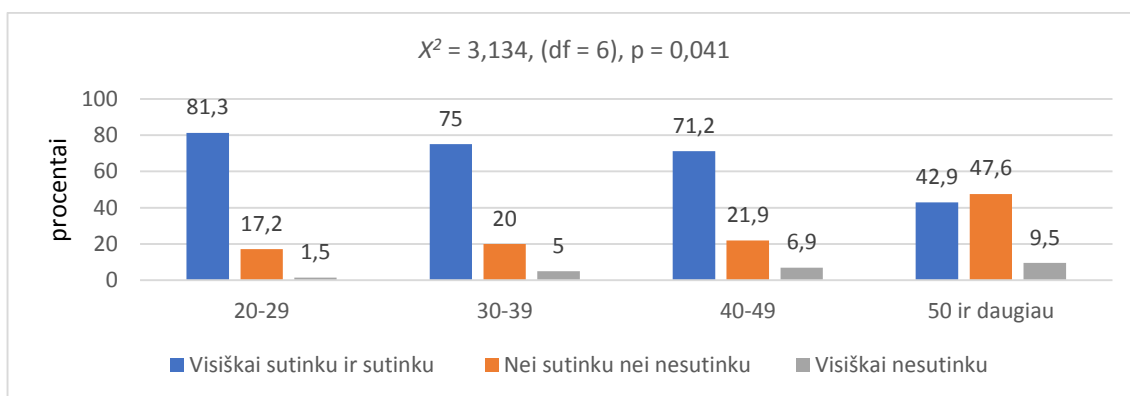
Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų ugdymas sporto renginiais itin reikšmingas jaunesnio amžiaus grupės, tačiau mažiausiai reikšminga vyriausio amžiaus grupės pareigūnams. Su teiginiu visiškai sutiko ir sutiko 90,8 proc. 20-29 m., 85,5 proc. 30-39 m., 81,7 proc. 40-49 m. ir 50 proc. 50 m. ir vyresni pareigūnai (42 pav.). Pirminis testas parodė, kad yra reikšmingas skirtumas ($p = 0,003$) tarp atsakymų, o antrinis, atskleidė, kad tas skirtumas yra tarp 50 m. ir vyresnių, 20-29 m.,

30-39 m. ir 40-49 m. amžiaus pareigūnų. Atitinkamai pagal grupes šie skirtumai yra tokie: $p = 0,000$, $p = 0,004$, $p = 0,011$ (9 priedas).

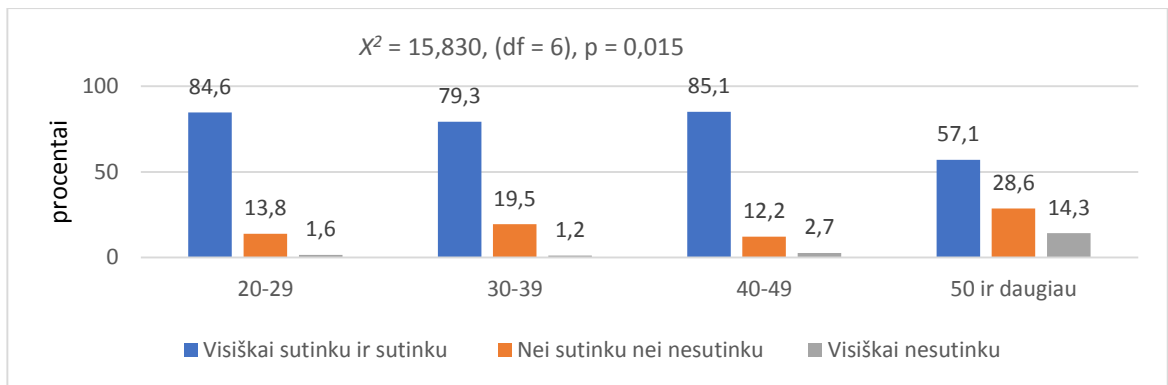
43 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu): tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimas

Pareigūnai pritaria, kad policijos sporto renginių metu galima įgyti *tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimų* kompetencijų. Pastebima tendencija, kad didėjant amžiui, šiai kompetencijai pritariama vis mažiau. Tai įrodo, kad 77,8 proc. 20-29 m. pareigūnai į šį teiginį atsakė visiškai sutinku ir sutinku, o tik 38,1 proc. 50 m. ir vyresnių kolegų, bei statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0.016$) (43 pav.). Beje, nustatytas reikšmingas skirtumas tarp amžiaus grupių, 50 m. ir vyresnių su: 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais (9 priedas).

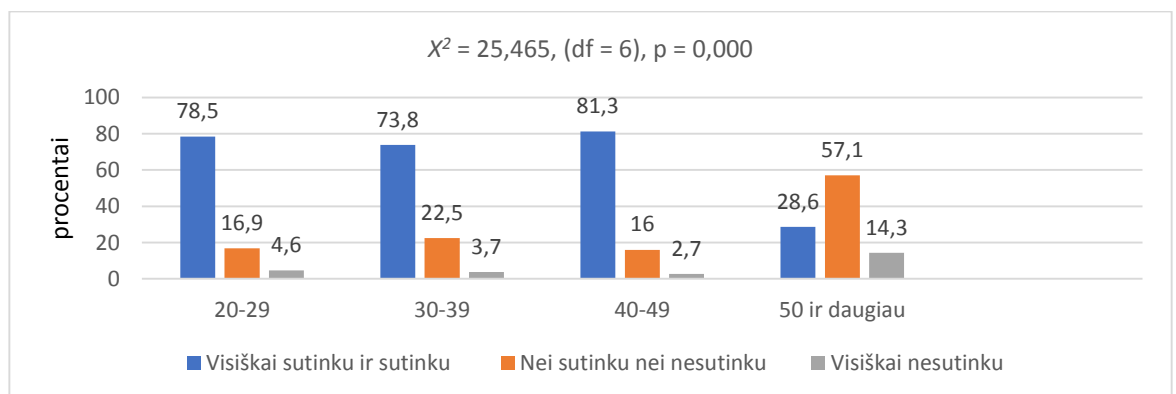
44 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu): pagalbos suteikimas

Jauniausi pareigūnai (81,3 proc.) labiausiai sutinka, kad sportuojant galima išmokti *pagalbos suteikimo* įvairiems asmenims, vyriausi mažiausiai (42,9 proc.). Išlieka ta pati tendencija, kad kuo didesnis amžius, tuo mažiau pareigūnai ugdosi šią kompetenciją (44 pav.). Gilesni tyrimai atskleidžia, kad nustatytas reikšmingas skirtumas tarp amžiaus grupių, 50 m. ir vyresnių su: 20-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais (9 priedas).

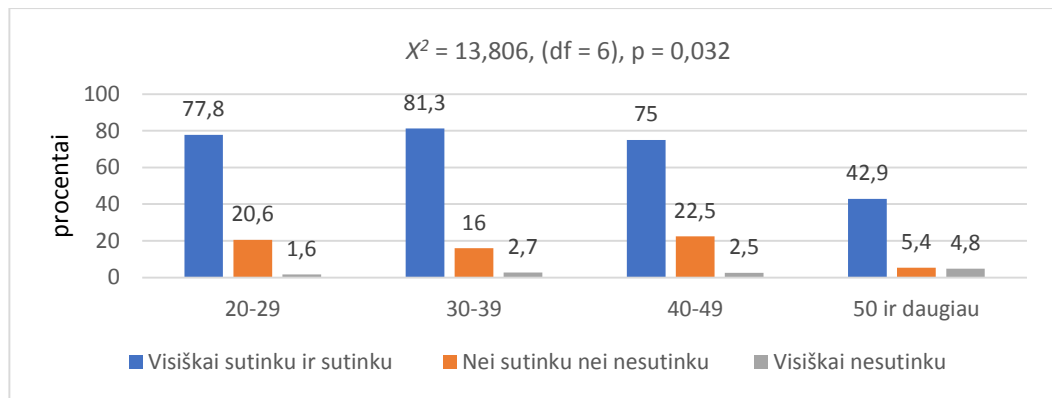
45 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu): greitas sprendimų priėmimas

40-49 m. pareigūnai labiausiai mano, kad sporto renginyje gali įgyti *greitų sprendimų priėmimo* įgūdžių. Nuo jų nedaug atsilieka jauniausieji kolegos (20-29 m.) bei 30-39 m. policininkai. Vėlgi, vyriausieji policijos pareigūnai, mažiausiai linkę sutikti su teiginiu. Atsakymų skirtumai tarp vyriausios grupės ir visų kitų likusių, yra reikšmingi (45 pav.). Nustatyta, kad reikšmingas skirtumas ($p = 0,006$, $p = 0,022$, $p = 0,004$) tarp amžiaus grupių, 50 m. ir vyresnių su: 20-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais (9 priedas).

46 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu): nesavanaudiškas elgesys

Ganėtinai maža dalis 50 m. ir vyresnių pareigūnai vertina galimybę sportuodami įgyti *nesavanaudiško elgesio*. Tyrimas parodė, kad jie išlieka ganėtinai neutralūs šiuo klausimu, nes 57,1 proc. atsakiusiųjų šios amžiaus grupės teigė, kad nei sutinka nei nesutinka. Ganėtina keista, kadangi 40-49 m. policininkai beveik trigubai (81,3 proc.) geriau vertina šį gebėjimą, atsakydami visiškai sutinku ir sutinku. Kadangi šiame teiginyje nustatytas reikšmingas skirtumas tarp atsakymų (46 pav.) tai buvo nustatyti skirtumai ($p = 0,002$, $p = 0,006$, $p = 0,001$) tarp amžiaus grupių 50 m. ir vyresnių su: 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais (9 priedas).

47 pav. Pareigūnų sporto renginiuose ugdomos kompetencijos pasiskirstymas (amžiaus aspektu): kritinis mąstymas

50 ir vyresni pareigūnai mažiausiai vertina galimybę sporto renginiais ugdyti *kritinį mąstymą*, apklaustųjų šį teiginį vertino visiškai sutinku ir sutinku tik 42,9 proc., kai tuo tarpu 30-39 m. šiuos atsakymo variantus pasirinko 81,3 proc., šis skirtumas ko ne dvigubas. 20-29 m. ir 40-49 m. respondentų vertinimas labai panašus, atitinkamai 77,8 proc. ir 75 proc. (47 pav.). Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas yra tarp 50 m. ir vyresnių, 20-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. amžiaus pareigūnų. Atitinkamai pagal grupes šie skirtumai yra tokie: $p = 0,002$, $p = 0,006$, $p = 0,001$ (9 priedas).

5.5. Tyrimo rezultatų aptarimas

Vertinant šaltinius, kuriais policijos pareigūnus pasiekia informacija apie sporto renginius, beveik puse respondentų atsakė, kad juos informuoja instruktorius prieš kiekvieną sporto renginį. Antras, pagal populiarumą, atsakymas, kad nuostatai buvo perduoti dokumentų valdymo sistemoje (DVS) ir nuo jo nedaug atsilieka, kad informavo kolega. Visgi, socialinė medija (facebook) nėra populiarus informacinis šaltinis tarp pareigūnų. Žvelgiant lyties aspektu, vyrai dažniau nei moterys sekė policijos sporto renginių planą, nuostatus bei dažniau informuodavo kolegos. Tačiau, moterims dažniau nei vyrams šią informaciją pateikdavo instruktorius. Beje, galima teigti, kad moterims kiek didesnę įtaką padarė socialinė medija nei vyrams, nes šiame teiginyje buvo nustatytas reikšmingas skirtumas ($p = 0,032$). Analizuojant duomenis amžiaus aspektu tendencijų nepastebima, priimtini atsakymai gan įvairūs visose amžiaus grupėse. Visgi, nustatytas reikšmingas skirtumai teiginyje nuostatus perdavė per DVS ir jis yra ($p = 0,020$) tarp 20-29 m. ir 40-49 m. amžiaus pareigūnų ir vyresnieji dažniau gauna nuostatus per sistemą.

Analizuojant pareigūnų pasitenkinimą sporto renginio aplinka ir atmosfera, pernelyg didelių skirtumų tarp teiginių nepastebima. Galima išskirti, kad moterys, kiek prasčiau vertina informacijos pateikia laiku nei vyrai. Tačiau moterys linkusios manyti, kad organizatorių bendravimas malonus, kultūringas ir estetiškas. Vyrai ir moterys gan panašiai vertini renginio vietos pasiekiamumą ir asmeninius ar komandinius apdovanojimus. Visgi prasčiausiai pareigūnai vertino varžybų nugalėtojų

nuspėjamumą, tiek moterys, tiek vyrai panašiai atsakė į šį teiginį ir jų vertinimai nebuvo itin geri. Vyrų nuomone teisėjų darbas varžybose yra prastesnis nei moterų ir šiame teiginyje nustatytas reikšmingas skirtumas $p = 0,042$ tarp lyties, nes moterys neišsakė neigiamos nuomonės apie teisėjus. Taip pat reikšmingas skirtumas $p = 0,042$ buvo nustatytas varžybų nuostatuose ir vykdymo tvarkoje, nes vyrams pasirodė jie aiškesni nei moterims.

Analizuojant sporto renginių aplinką ir atmosferą išsilavinimo aspektu, aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai labai gerai vertina sporto renginių organizatorių bendravimą, kai tuo tarpu, aukštesnį ir profesinį išsilavinimus turintys respondentai, vertino kiek prasčiau. Kita vertus, tik kiek daugiau nei pusė aukštesnį ir profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų pasisakė teigiamai, kad organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas ir tai yra ryškus skirtumas lyginant su aukštuoju išsilavinimu. Šiame teiginyje nustatyta statistiškai reikšmingas skirtumas jis yra tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų su aukštesnįjį ir profesinį.

Kalbant apie renginio vietos pasiekiamumą išryškėja, kad šį teiginį geriausiai vertina aukštąjį išsilavinimą turintys, prasčiausiai aukštesnįjį. Taip pat šiame teiginyje nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas, $p = 0,000$, tarp aukštąjį, aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimą turinčiųjų respondentų. Mažiausiai išvaizdūs apdovanojimai yra aukštesnįjį išsilavinimą turintiems asmenims. O geriausiai apdovanojimus vertina su aukštuoju išsilavinimu. Tarp šių dviejų tiriamųjų grupių ir buvo nustatytas reikšmingas skirtumas, kuris leidžia daryti prielaidą, kad žemesnį išsilavinimą turintys pareigūnai kritiškesni apdovanojimų išvaizdai. Ganėtinai nemaži skirtumai nustatyti ir teiginyje renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai. Mann-Withney testas padėjo atskleisti, kad šis reikšmingas yra tarp aukštąjį, aukštesnįjį bei profesinį išsilavinimą turinčių asmenų. Tyrimas atskleidė, kad kuo žemesnis išsilavinimas, tuo prasčiau pareigūnai supranta varžybų nuostatus ir vykdymo tvarką. Teiginyje buvo nustatytas reikšmingas, kuris yra tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų bei aukštesnįjį ir profesinį.

Amžius nėra toks kriterijus pagal kurį būtų galima išskirti tendencijas, kad jam didėjant ar mažėjant pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera tik gerėja ar tik blogėja. Analizuojant duomenis matyti, kad jų sklaida yra gan panaši, tačiau prasčiausiai renginio trukmę vertina 50 ir daugiau metų pareigūnai, geriausiai 40-49 m. Reikšmingas skirtumas nustatytas tarp 50 ir daugiau m. pareigūnų su 19-29 m. ir 40-49 m. Pastebėta, kad varžybų tvarkaraštis buvo patogiausias 19-29 m. ir 40-49 m. amžiaus dalyviams, o mažiausiai patogus 50 ir vyresniems pareigūnams. Šiame teiginyje statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp 50 ir daugiau m. grupės ir 19-29 m., 40-49 m.

Moterys ir vyrai ganėtinai panašiai vertino dalyvavimo sporto renginiuose motyvus. Moterims yra kiek didesnė garbė ir pareiga varžytis už savo įstaigą, noras išsiugdyti tam tikrus įgūdžius, pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje bei gerai praleisti laiką nei vyrams. Tačiau vyriškos

lyties atstovai dažniau varžosi norėdami nugalėti priešininką, pasivaržyti su savimi ar palaikyti gerą fizinę savijautą. Statistiškai reikšmingiau, $p = 0,036$, moterims yra motyvas būti įvertinta(u), pagerbta(u), nei vyrams. Tikėtina, kad vyrai dažniau dalyvauja varžybose nesitikėdami būti įvertinti. Moterys dažniau dalyvauja varžybose, siekdamos nuolat išbandyti kažką naujo, nei vyrai ($p = 0,026$).

Tyrimas parodo, kad kuo žemesnis išsilavinimas, tuo dažniau pareigūnai dalyvauja sporto renginiuose trokšdami garbės: norėdami pasijausti įvertintais. Tai patvirtina gauti reikšmingi skirtumai tarp profesinio ir aukštesniojo bei profesinio ir aukštojo išsilavinimų. Noras pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius išsilavinimo aspektu nėra labai svarbus. Šiame motyve ryškėja tendencija, kad kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo mažiau lūkesčių pateisinimas aktualus pareigūnams. Kita vertus, neutraliausi šiuo klausimu yra aukštesnįjį išsilavinimą turintys pareigūnai. Statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,009$) buvo nustatytas tarp aukštąjį ir profesinį išsilavinimą turinčių asmenų ir tai reiškia, kad profesinį išsilavinimą turintys labiau linkę pateisinti lūkesčius nei aukštąjį išsilavinimą turintys.

Motyvas varžytis ir nugalėti priešininką labiausiai išreikštas pas aukštąjį išsilavinimą, mažiausiai pas aukštesnįjį. Matyti, kad šis motyvas taip pat aktualesnis ir profesinį išsilavinimą turintiems, nei aukštesnįjį. Atsakymų išsidėstymas yra toks, kad susidarė statistiškai reikšmingas skirtumas tarp aukštąjį, aukštesnįjį, profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų ir atitinkamai šie. Mažiausiai svarbus motyvas noras pasivaržyti su savimi yra aukštesnįjį išsilavinimą turintiems, o aukštajam ir profesiniui, gan panašiai svarbu. Buvo nustatytas skirtumas tarp aukštesnįjį, aukštąjį ir profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų. Kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo mažiau pareigūnai nori parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius. Nors procentinio dažnio skirtumai tarp profesinio ir aukštesniojo išsilavinimo gan nemažas, tačiau reikšmingas skirtumas nustatytas tik tarp profesinio ir aukštojo išsilavinimo. Noras pasirodyti kitiems turi labai mažą reikšmę pareigūnams. Šis motyvas, turi reikšmingus skirtumus ir nustatyta ne tik tarp aukštojo ir profesinio išsilavinimo, bet ir tarp aukštojo ir aukštesniojo. Ir tai patvirtina teiginį, kad kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo mažiau nori pasirodyti kitiems. Profesinį išsilavinimą turintys pareigūnai dažniau dalyvauja varžybose vedami motyvo būti įvertintu, pagerbtu. Išsamesni tyrimai atskleidžia, kad statistiškai reikšmingas skirtumas yra tarp profesinio, aukštesniojo ir aukštojo išsilavinimo. Taigi, galima teigti, kad kuo prastesnis išsilavinimas, tuo labiau pareigūnas nori pajusti jo veiklos įvertinimą. Sudarytos tinkamos sąlygos darbo metu dalyvauti varžybose motyvas gan panašiai išreikštas tarp aukštojo ir profesinio išsilavinimo. Aukštesnįjį išsilavinimą turintys pareigūnai vidutiniškai vertina šį motyvą. Ir visgi, tyrimai atskleidžia, kad skirtumas tarp aukštojo ir aukštesniojo išsilavinimo yra statistiškai reikšmingas.

Amžiaus aspektu analizuojant dalyvavimo sporto renginiuose, motyvą noras pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius išties nėra labai išreikštas, ir galima teigti, kad didėjant amžiui šis motyvas silpnėja. Visgi, yra nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp 40-49 m. grupės bei 19-29 m., 30-39 m. Matoma, kad metams didėjant, kol pasiekia 50 m. ir daugiau, respondentų noras pasivaržyti su savimi mažėja. Galima daryti išvadą, kad pareigūnų dalyvavimo sporto renginyje motyvas noras pasivaržyti su savimi nuo 30 m. iki 49 m. tik mažėja, tačiau sulaukus 50 m. jis vėl pradeda stiprėti. Statistiniai duomenys rodo, kad amžius turi įtakos norui išsiugdyti tam tikrus įgūdžius. Pastebima, kad didėjant amžiui, mažėja šio motyvo reikšmingumas dalyvauti varžybose, nes didžiausias noras yra pas 19-29 m. o mažiausias – 50 m. ir vyresnius pareigūnus. Tarp šių dviejų grupių, pritaikius Mann-Withney kriterijų, buvo nustatytas reikšmingas skirtumas $p = 0,004$.

Policijos pareigūnai didėjant amžiui vis mažiau dalyvauja varžybose dėl to, kad galėtų parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius. Šiame motyve reikšmingai skiriasi atsakymai tarp 19-29 m., 40-49 m. ir 50 ir daugiau m. pareigūnų. Pastebima, kad pareigūnams nėra svarbus motyvas noras pasirodyti kitiems. Nemaža dalis pareigūnų su šiuo teiginiu nei sutiko nei nesutiko ar visiškai nesutiko ir nesutiko. Taip pat, buvo nustatyta, kad statistiškai reikšmingas skirtumas yra tarp 19-29 m., 30-39 m., 40-49 m. amžiaus pareigūnų ($p = 0,022$ ir $p = 0,001$). Galima teigti, kad jaunesniam pareigūnui yra svarbiau dalyvauti varžybose, kad galėtų pasirodyti, nei vyresniam. Su amžiumi, noras būti įvertintu ir garbės troškimas mažėja. Statistika rodo, kad mažiausiai garbės trokšta 50 m. ir vyresni pareigūnai, o daugiausiai 19-29 m. Šis motyvas statistiškai išskirtinis, nes yra atrasta reikšmingas skirtumas $p < 0,005$, tarp 19-29 m. pareigūnų grupės bei kitų likusių amžiaus grupių. Darytina išvada, kad kuo jaunesnis pareigūnas, tai tuo svarbiau jam dalyvauti varžybose, kad galėtų pasirodyti ir trokšdamas garbės. Dar vienas puikus pavyzdys, kad bėgant metams, pareigūnai vis mažiau nori išbandyti kažką naujo. Tarp 50 ir daugiau m., 19-29 m. ir 30-39 m., grupių nustatyti reikšmingi skirtumai ($p = 0,002$ ir $p = 0,011$). Prieinama, išvados, kad kuo jaunesnis pareigūnas, tuo labiau nori išbandyti naujas sporto šakas ir dalyvauti ne tik jau pamėgtose rungtyse.

Analizuojant pareigūnų kompetencijas įgyjamas sporto renginių metu, lyties aspektu, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta ir daugelis moterų ir vyrų atsakymų yra panašūs. Duomenys atkleidžia, kad vyrai šiek tiek geriau vertina šaudymo ir elgesio su tarnybiniu ginklu, fizinės prievartos veiksmų panaudojimo ir fizinio pasirengimo ugdymosi galimybes sporto renginiuose. Tačiau, moterys kiek geriau nei vyrai vertina profesinės taktikos, pagalbos suteikimo, streso valdymo principus. Ko ne identišškai pareigūnai vertina galimybę įgyti sąžiningo elgesio su kitais kompetenciją. Įdomu tai, kad pareigūnės kritiškesnės vertinant sporto renginių teikiamą naudą, ugdomas kompetencijas

Didžiausias noras palaikyti gerą fizinę savijautą yra pas aukštąjį išsilavinimą turinčius pareigūnus, tada profesinį ir mažiausias pas aukštesnįjį. Reikšmingi skirtumai nustatyti tarp aukštojo, aukštesniojo ir profesinio išsilavinimo. Darytini išvada, kad aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai, labiau nei kiti, sporto renginius laiko kaip priemonę, gerai savijautai palaikyti. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai labiausiai vertina galimybę pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje. Šis motyvas turi koreliaciją su išsilavinimu, galbūt dėl to, kad kuo aukštesnis išsilavinimas tuo aukštesnes pareigas pareigūnai užima ir gali spręsti pasitaikančias problemas neformalioje aplinkoje. Aukštąjį išsilavinimą turintiems pareigūnams, sporto renginiai yra priemonė fiziniam pasirėngimui palaikyti. Skirtumai tarp atsakymų pakankamai dideli bei buvo nustatyta, kad reikšmingi skirtumai yra tarp aukštąjį, aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimą turinčių pareigūnų (abiem atvejais $p = 0,000$). Taigi, galima teigti, kad dalykinės kompetencijos yra svarbiau aukštąjį išsilavinimą turintiems pareigūnams.

Bendroji kompetencija, bendravimas ir bendradarbiavimas, mažiausiai svarbi aukštesniojo išsilavinimo atstovams. Tačiau, aukštąjį išsilavinimą turintys tvirčiausiai mano, kad sportas padeda ugdyti šią kompetenciją. Tyrimai atskleidė, kad skirtumas yra tarp aukštesniojo, aukštojo ir profesinio išsilavinimą turinčių respondentų. Kuo geresnis išsilavinimas, tuo labiau galima ugdytis draugiško bendravimo įgūdžius sporto renginių metu. Taip pat, pavyko nustatyti statistiškai reikšmingą skirtumą tarp aukštąjį, aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimus turinčių pareigūnų ($p = 0,002$, $p = 0,000$). Sporto renginiai tikrai ugdo atsakingumą, tačiau išsilavinimo aspektu, tai pasireiškia nevienodai. Labiausiai atsakingumą ugdomi aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai, toliau profesinį ir mažiausiai aukštesnįjį. Yra statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,005$, $p = 0,014$) tarp atskirų grupių: aukštojo ir aukštesnio, aukštojo ir profesinio.

Kalbant apie kompetencijas, amžius yra tas kriterijus, kuris veikia pareigūnų nuomonę apie profesinės taktikos ugdymą. Duomenys atskleidžia, kad kuo vyresnis pareigūnas, tuo mažiau galimybių gerintis profesinės taktikos įgūdžius dalyvaujant policijos varžybose. 50 m. ir vyresnių pareigūnai atsakymų sklaida gan panaši. Anksčiau išsakyta tezę dėl amžiaus ir profesinės taktikos patvirtina gauti reikšmingi skirtumai ($p < 0,05$) tarp 50 m. ir vyresnių pareigūnų ir kitų likusių amžiaus grupių. Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų ugdymas sporto renginiais itin reikšmingas jaunesnio amžiaus grupės, tačiau mažiausiai reikšminga vyriausio amžiaus grupės pareigūnams. Pirminis testas parodė, kad yra reikšmingas skirtumas ($p = 0,003$) tarp atsakymų, o antrinis, atskleidė, kad tas skirtumas yra tarp 50 m. ir vyresnių, 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. amžiaus pareigūnų.

Pareigūnai pritaria, kad policijos sporto renginių metu galima įgyti tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimų kompetencijų. Pastebima tendencija, kad didėjant amžiui, šiai kompetencijai pritariama vis mažiau. Beje, nustatytas reikšmingas skirtumas tarp amžiaus grupių, 50

m. ir vyresnių su: 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais. Jauniausi pareigūnai labiausiai sutinka, kad sportuojant galima išmokti pagalbos suteikimo įvairiems asmenims, vyriausi mažiausiai. Išlieka ta pati tendencija, kad kuo didesnis amžius, tuo mažiau pareigūnai ugdomi šią kompetenciją. Gilesni tyrimai atskleidžia, kad nustatytas reikšmingas skirtumas tarp amžiaus grupių, 50 m. ir vyresnių su: 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais. 40-49 m. pareigūnai labiausiai mano, kad sporto renginyje gali įgyti greitų sprendimų priėmimo įgūdžių. Nuo jų nedaug atsilieka jauniausieji kolegos (19-29 m.) bei 30-39 m. policininkai. Vėlgi, vyriausieji policijos pareigūnai, mažiausiai linkę sutikti su teiginiu. Atsakymų skirtumai tarp vyriausios grupės ir visų kitų likusių, yra reikšmingi (pav.). Nustatyta, kad reikšmingas skirtumas ($p = 0,006$, $p = 0,022$, $p = 0,004$) tarp amžiaus grupių, 50 m. ir vyresnių su: 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais.

Ganėtinai maža dalis 50 m. ir vyresnių pareigūnai vertina galimybę sportuodami įgyti nesavanaudiško elgesio. Tyrimas parodė, kad jie išlieka ganėtinai neutralūs šiuo klausimu. Ganėtina keista, kadangi 40-49 m. policininkai beveik trigubai geriau vertina šį gebėjimą. Kadangi buvo nustatyti skirtumai ($p = 0,002$, $p = 0,006$, $p = 0,001$) tarp amžiaus grupių 50 m. ir vyresnių su: 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. policininkais. 50 ir vyresni pareigūnai mažiausiai vertina galimybę sporto renginiais ugdytis kritinį mąstymą. Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas yra tarp 50 m. ir vyresnių, 19-29 m., 30-39 m. ir 40-49 m. amžiaus pareigūnų. Atitinkamai pagal grupes šie skirtumai yra tokie: $p = 0,002$, $p = 0,006$, $p = 0,001$.

IŠVADOS

1. Literatūros šaltinių analizė atskleidė, kad kompetencija tai individo asmeninės savybės (žinios, gebėjimai, vertybės), kurių dėka galima atlikti sudėtingą darbą ar užduotis. Kompetencijas galima suskirstyti į dvi grupes: bendrąsias ir profesines (dalykines). Policijos pareigūnui, kaip viešojo sektoriaus tarnautojui, būtinos tiek bendrosios, tiek profesinės kompetencijos. Būtiniosios bendrosios kompetencijos yra šios: asmeninės, socialinės vadybinės ir tarpkultūrinės. Taip pat pareigūnui privalo turėti šių profesinių kompetencijų: teisės aktų išmanymo ir taikymo, profesinės taktikos ar nešališkumas.
2. Policijos sporto renginiai viena iš netradicinių priemonių pareigūnams ugdyti kompetencijas. Varžybos sukuria ekstremalią situaciją, kurią galima prilyginti tarnybos metu patiriamai. Pareigūnas siekdamas pergalės (problemos išsprendimo), privalo racionaliai paskirstyti savo galimybes, sutelkti visas būtinas ir turimas kompetencijas, todėl sporto renginiai puiki priemonė saviugdai.
3. Tiek vyrai, tiek moterys renginio aplinką ir atmosferą vertina gan panašiai, tačiau moterys geriau vertina teisėjų darbą bei dalyvauja varžybose siekdamos būti įvertintos ir norėdamos išbandyti kažką naujo. Vis gi, vyrams varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka yra aiškesnė. Tyrimas atskleidė, kad kuo žemesnis išsilavinimas, tuo dažniau pareigūnai dalyvauja renginiuose trokšdami garbės, pateisinti lūkesčius ir siekdami pasirodyti. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai geriausiai vertina renginio vietos pasiekiamumą, o aukštesnis ir profesinis, prasčiausiai vertina apdovanojimus bei varžybų nuostatus. Žvelgiant amžiaus aspektu, renginio aplinkos ir atmosferos teiginiai statistiškai nereikšmingi. Tačiau, pastebėta tendencija, kad didėjant amžiui, dauguma dalyvavimo sporto renginyje motyvų darosi vis mažiau reikšmingi ir darantys įtaką.
4. Analizuojant pareigūnų kompetencijų ugdymą sporto renginiais lyties aspektu, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta ir daugeliu atveju lyčių nuomonės panašios. Tyrimo duomenys rodo, kad aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai palankiausiai vertina galimybę sportuojant ugdyti kompetencijas. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai tvirčiausiai mano, kad varžydamiesi gali palaikyti gerą fizinę savijautą, ugdyti draugišką bendravimą ir bendradarbiavimą, atsakingumą. Vis dėlto, išryškėja tendencija, kad didėjant amžiui, pareigūnai vis prasčiau vertina galimybes sporto renginiais ugdyti bendravimo ir bendradarbiavimo, tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimo, pagalbos suteikimo bei kritinio mąstymo kompetencijas.

PASIŪLYMAI

Apibendrinant literatūros analizę bei tyrimo rezultatus, suformuluojame pasiūlymus Policijos departamentui, kaip sporto renginių organizatoriui:

1. Siūlome policijos sporto renginių organizavimui bei aplinkos ir atmosferos gerinimui pasitelkti rėmėjus ar sudarant su sporto šakų federacijomis bendradarbiavimo sutartis. Tokiu būdu būtų galima sumažinti Policijos departamento finansinius kaštus, sudarant galimybę įsigyti vertingus apdovanojimus ir prizus bei užtikrinant, kad renginiuose teisėjautų aukščiausio lygio teisėjai.
2. Papildomai motyvuoti pareigūnus dalyvauti sporto renginiuose, renginius padarant masiškesniais, supaprastinant taisykles, kad kiekvienas galėtų dalyvauti ir įgyti reikiamų kompetencijų. Motyvacinės priemonės galėtų būti tiek materialiosios, tiek nematerialiosios: apdovanojimai, prizai, išvykos, padėkos ar papildamos atostogos.
3. Gerinti informacijos sklaidą socialiniuose tinkluose, sukuriant Lietuvos policijos sporto „Instagram“ paskyrą, taip būtų galima renginių žinomumą ir pasiekiamumą didinti. Socialiniuose tinkluose dalintis ne tik bendra varžybų informacija, rezultatais, bet ir su sveika gyvensena susijusią informaciją, pareigūnams sudominti.
4. Stiprinti vyresniųjų (virš 50 m.) pareigūnų ir moterų įsitraukimą į sporto renginius. Reikėtų pakoreguoti varžybų nuostatus, kur būtų galima išskirti vyresnio amžiaus grupę, kad nereikėtų konkuruoti su jaunimu rungtyse, kur reikalauja daug fizinių jėgų. Taip pat padidinti moterų kvotas ar padaryti 3 prieš 3 krepšnio varžybas ir moterims. Tokiu būdu būtų mažina nelygybė ir daugiau pareigūnų turėtų galimybių ugdytis būtinais kompetencijas sporto renginiais.
5. Aiškiau nusakyti sporto renginių ugdomąją naudą, kad ne tik aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai suprastų, bet ir aukštesnįjį ir profesinį išsilavinimą bei vyresniojo amžiaus pareigūnai. Varžybų nuostatuose reikėtų aiškiau nusakyti tikslus ir kokius uždavinius bus sprendžiami varžybomis.

LITERATŪRA

Teisės ir kiti normatyviniai aktai:

1. „Atrankos į laisvas aukštesnes pareigūno pareigas tvarkos aprašas“. 2008. *Valstybės žinios* 110: 4197.
2. „Dėl aštuntųjų policijos dvejetų (papildymo) tinklinio pirmenybių organizavimo“. 2018. Lietuvos policija.
3. „Dėl Dvidešimt ketvirtojo policijos senjorų krepšinio turnyro Lietuvos generalinio komisaro taurei nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
4. „Dėl Lietuvos policijos darbuotojų etikos kodekso patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
5. „Dėl Lietuvos policijos dziudo čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
6. „Dėl ketvirtojo policijos mišriojo tinklinio turnyro nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
7. „Dėl Lietuvos policijos plaukimo pirmenybių organizavimo“. 2018. Lietuvos policija.
8. „Dėl Lietuvos policijos šachmatų pirmenybių organizavimo“. 2018. Lietuvos policija.
9. „Dėl Lietuvos policijos kroso pirmenybių organizavimo“. 2018. Lietuvos policija.
10. „Dėl Lietuvos policijos stalo teniso pirmenybių organizavimo“. 2018. Lietuvos policija.
11. „Dėl Lietuvos policijos „Spausk ir bėk“ varžybų organizavimo“. 2018. Lietuvos policija.
12. „Dėl Lietuvos policijos salės futbolo turnyro organizavimo ir nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
13. „Dėl sporto renginių, skirtų Lietuvos policijos dienai paminėti, organizavimo“. 2018. Lietuvos policija.
14. „Dėl Lietuvos policijos taikomojo biatlono čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
15. „Dėl Lietuvos policijos šaudymo iš tarnybinio ginklo čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
16. „Dėl Lietuvos taikomosios trikovės čempionato organizavimo ir nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
17. „Dvidešimt penktojo policijos krepšinio turnyro Lietuvos generalinio komisaro taurei nuostatų patvirtinimo“. 2018. Lietuvos policija.
18. „Dėl policijos pareigūnų papildomų reikalavimų, susijusių su fiziniais ir praktiniais gebėjimais eiti tam tikras pareigas, ir atitikties šiems reikalavimams tikrinimo bei profesinio taktinio, specialaus fizinio rengimo pratybų ir sportinės veiklos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2016. Policijos teisės aktai.

- www.epolicija.lt/avilys/actEXTDocumentShow?docOid=7a61d180385711e69f09aabb2a28bf8a
19. „Dėl policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos darbuotojų kompetencijų aprašo patvirtinimo“. 2012. Lietuvos policijos mokykla.
lpm.policija.lrv.lt/uploads/lpm.policija/documents/files/veiklos-sritys/.../5-V-284.doc
 20. „Lietuvos Respublikos Vidaus tarnybos statutas 2003 m. balandžio 29 d. Nr. IX-1538“. TAR.
<https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fae39102834511e89188e16a6495e98c/CsrnBFsosw>
 21. „Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas“. 1995. Eseimas. <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.23317>
 22. „Policininko rengimo standartas“. 2008. Policininkas.lt.
www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/12/Policininkas.LT_.5.pdf
 23. „Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų fizinio pasirengimo reikalavimai ir atitikties šiems reikalavimams tikrinimo tvarkos aprašas 2019 m. sausio 15 d. įsakymo Nr. 1V-55“. TAR.
<https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8ae81cc2190111e9bd28d9a28a9e9ad9?jfwid=q8i88mik18>

Kiti šaltiniai:

24. Adomaitienė, Jūratė ir Margarita Teresevičienė. 2001. „Veiklos kompetencijų svarba ir raiška profesiniame rengime.“ *Pedagogika. Mokslo darbai*. (51): 70-80.
25. *Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas*. 2008. Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba.
26. Andriušis, Skirmantas, Petras Pranckūnas, Sigita Jakimovienė, ir Rasa Bataitytė. 2018. *Lietuvos policijai – 100 metų: praeitis, dabartis, ateitis*. Vilnius: Alma littera.
27. Bataitytė, Rasa, Eugenijus Onaitis, Petras Pranckūnas, Visvaldas Račkauskas ir Jonas Sakalauskas. 2011. *Sportas Lietuvos policijoje 1918-2010*. Vilnius: Lietuvos policijos sporto asociacija.
28. Bonz, Bernhard. 1998. „Profesinis ugdymas ir kvalifikacija“. *Profesnis rengimas: tyrimai ir realijos* (1): 10-19.
29. Coalter, Fred. 2005. „The social benefits of sport“. *Sportscotland resarch report* (98): 1-41.
30. Darškuvienė, Valdonė, Dalia Kaupelytė ir Nijolė Petkevičiūtė. 2008. „Vadybinės kompetencijos nustatymo galimybės mokymo procese“. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai* 2008:45, 17-28.
31. Grajauskas, Lauras. 2008. „Jaunųjų (12 – 14 metų) orientacininkų rengimo modeliavimas taikant treniravimo priemonių ir metodų įvairovę“. Daktaro disertacija, Šiauliai: Šiaulių universitetas.
gs.elaba.lt/object/elaba:1876266/1876266.pdf

32. Jacikevičius, Aleksandras. 1994. *Siela, mokslas, gyvensena. Psichologijos įvadas studijų pradžiai*. Vilnius: Žodynas.
33. Jasaitis, Edvardas. 1999. Įvadas į viešąjį administravimą. *Viešasis administravimas*. Kaunas: Technologija.
34. Janušauskas, Antanas ir Viačeslavas Čigrinas. 2002. „Prognostiniai policijos pareigūnų šaudymo įgūdžių formavimo aspektai“. *Jurisprudencija* 28(36): 181-197.
35. Jovaiša, Leonas. 1993. *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa.
36. Jovaiša, Leonas. 2007. *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
37. Kardelis, Kęstutis. 2005. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
38. Kučinskas, Vytolis ir Ramutė Kučinskienė. 2000. *Socialinis darbas švietimo sistemoje: teoriniai aspektai*. Klaipėda: KU.
39. Kvieskienė, Giedrė. 2003. *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius: VPU.
40. Laužackas, Rimantas. 2005. *Profesinio rengimo metodologija: monografija*. Kaunas: VDU.
41. „Lietuvos policija“. Žiūrėta 2018 sausio 23 d. <http://policija.lrv.lt/lt/>
42. Lustri, Denise, Irene Miura ir Sergio Takahashi. 2007. „Knowledge management model: prctical application for competency development“. *The learnig organization* 14(2): 186-202.
43. Mulder, Martin. 2007. „Competence – the essence and use of the concept in ICVT“. *European Journal of Vocational Training* 40: 5–21.
44. Muliarčikas, Algirdas, Dovydas Ivanovas, Antanas Butavičius, ir Rimantas Mikalauskas. 2004. „Būsimų pareigūnų – MRU I kurso studentų požiūrio į fizinį aktyvumą ypatumai“. *Jurisprudencija* 62 (54): 27-37. <https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/issue/view/217>
45. Navickienė, Žaneta. 2011. „Lietuvos policijos kvalifikacijos tobulinimas: požiūris į šio proceso optimizavimą“ *Profesinis rengimas: tyrimai, realijos*: 2011(21).
46. *Oxford Advanced Learners Dictionary of Current English*. 2005. UK: Oxford university press.
47. Pakalniškienė, Vilmantė. 2012. *Tyrimo ir įvertinimo priemonių patikimumas ir validumo nustatymas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
48. Palaimaitė, Audronė. 2009. „Tarpkultūrinė kompetencija jaunimo nevyriausybinių organizacijų tarptautinės veiklos kontekste“. Magistro baigiamasis darbas, Vilnius: VGTU.
49. Pečiuliauskienė, Palmira ir Marija Barkauskaitė. 2011. *Pedagoginės praktikos mokykloje vadovas*. Vilnius: Edukologija. <http://gs.elaba.lt/object/elaba:8309481/>
50. Petkevičiūtė, Nijolė ir Eglė Kaminskytė. 2003. „Vadybinė kompetencija: teorija ir praktika“. *Pinigų studija: ekonomikos teorija ir praktika*: 65-80.
51. Pukelis, Kęstutis. 2009. „Gebėjimas, kompetencija, mokymosi studijų rezultatas, kvalifikacija ir kompetentingumas: teorinė dimensija“. *Aukštojo mokslo kokybė* 6: 14-35.

52. Roufa, Timothy. 2017. „Police instructor and training officer job information“. The balance. <https://www.thebalance.com/police-instructor-and-training-officer-job-information-974835>
53. *Tarptautinių žodžių žodynas*. 2003. Vilnius. Alma littera.
54. *The role and responsibilities of the police*. 1996. Great Britain: Latimer trend and Co.
55. Toločko, Valentinas. 2014. „Policijos pareigūnų fizinės saviugdos ypatumai“. Magistro baigiamasis darbas, Šiaulių universitetas. talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:2170293/datastreams/2170296/content
56. Tubutienė, Vilma ir Jurgita Bajarūnienė. 2008. „Specialiųjų ir bendrųjų kompetencijų ypatumų analizė skelbimuose į laisvas kerjeros valstybės tarnautojų darbo vietas“. *Ekonomikas ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* 3(12): 370-380.
57. Sabaliauskas, Stanislav. 2011. „Sportininkų motyvacijos siekti didelio meistriškumo edukacinės prielaidos“. Daktaro disertacija, Vilniaus pedagoginis universitetas. gs.elaba.lt/object/elaba:1863250/1863250.pdf
58. Serafinas, Dalius. 2011. *Kokybės vadybos teorijos praktinis taikymas*. Vilnius.
59. Skibarka, Raimondas ir Robertas Veršinskas. 2012. „Pareigūnų tarnaujančių įvairiuose Vidaus reikalų įstaigų padaliniuose, požiūris į profesinį ir taikomąjį fizinį rengimą“. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* (7): 199-211.
60. Skibarka, Raimondas ir Žaneta Navickienė. 2012. „Prielaidos būsimųjų statutinių pareigūnų fizinei saviugdai“. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* (7): 181-198.
61. Smalskys, Vainius. 2008. „Policijos personalo rengimo šiuolaikinės kryptys“. *Viešoji politika ir administravimas* 23: 88-97.
62. *Survey on European Police education and training: final report*. 2006. Lisboa: European police college.
63. *Sporto terminų žodynas*. 2002. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
64. „Standards for police training“. 2017. College of policing. Žiūrėta lapkričio 6 d. <http://www.college.police.uk/What-we-do/Standards/Pages/Training-Roles.aspx>
65. Šukys, Saulius. 2001. Sportinė veikla kaip paauglių vertybinių orientacijų, asmenybės savybių ir socialinio elgesio formavimosi veiksnys: daktaro disertacija. Kaunas: LKKA.
66. Veršinskas, Robertas ir Aistis Gaidelis. 2012. „Dziudo varžybų vaidmuo statutinių pareigūnų rengimo procese“. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* (7): 291-299.
67. Vitkauskas, Kęstutis. 2011. „Europos valstybių policijos rengimo sistemų lyginamieji aspektai“. *Viešoji politika ir administravimas* 10(1): 144-152.
68. Vitkauskas, Kęstuti. 2012. „Lietuvos policijos rengimo sistema Europos sąjungos kontekste“. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* 1: 300-315.

69. Zaichkowsky, Leonard. 2007. „Sport psychology: A primer for Educators“. *The journal of education* 187.1:1-9
70. Zubrickienė, Ilona ir Jūratė Adomėnaitė. 2016. „Suaugusiųjų bendrųjų kompetencijų plėtojimas projektų metodu“. *Andragogika* 1(7): 147-173.
71. Žilinskienė, Nelė, Donatas Gražulis ir Darius Radžiukynas. 2015. „12-17 metų lengvaatlečių ir futbolininkų sporto šakos pasirinkimą lemiantys ir treniruotis skatinantys veiksniai“. *„Sporto mokslas“* 4(82): 16-22.
72. „8 benefits of team sports that will have you teaming up today“. Fit and me. Žiūrėta 2019 m. vasario 19 d. <https://www.fitandme.com/benefits-of-team-sports/>

SANTRAUKA

ERNESTAS VAITKEVIČIUS

LIETUVOS POLICIJOS PAREIGŪNŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS SPORTO RENGINIAIS

Policijos pareigūno pareiga, nepaisant asmens rasės, lyties, kilmės ar socialinės padėties, ginti, saugoti, padėti, visiems esantiems Lietuvos teritorijoje. Policininko darbo veiklą nusako profesinė etika, pagarba žmogaus teisėms ir žmogiškumas bei veiklos viešumo ir konfidencialumo derinimo principai. Pareigūnai, kad galėtų deramai atlikti savo pareigas, turi turėti didelį bagažą kompetencijų, kurias būtina įgyti ar atnaujinti. Šis darbas aktualus tuo, kad siekta atskleisti, kad pareigūnai gali ugdytis būtinąsias kompetencijas ne tik tradiciniais metodais, bet ir policijos sporto bei taikomojo pobūdžio renginiais, kurių išties yra nemažai. Juolab, kad tokio pobūdžio, lietuvių ar užsieniečių autorių, tyrimų nepavyko rasti.

Temos problema: kaip policijos sporto ir taikomojo pobūdžio renginiai suteikia galimybę ugdytis pareigūnui būtinąsias kompetencijas?

Tyrimo objektas: Lietuvos policijos pareigūnų kompetencijų ugdymas sporto renginiais.

Tyrimo subjektas: policijos pareigūnai dalyvavę 2018 m. Lietuvos policijos sporto renginiuose.

Tyrimo tikslas: išanalizuoti ir nustatyti Lietuvos policijos pareigūnų ugdomas ir įgyjamas kompetencijas dalyvaujant Lietuvos policijos sporto renginiuose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti kompetencijų sampratą ir išsiaiškinti policijos pareigūnui būtinąsias kompetencijas.
2. Pateikti policijos sporto renginius, kaip svarbią priemonę pareigūnų kompetencijoms ugdytis.
3. Ištirti policijos pareigūnų pasitenkinimą sporto renginiais ir dalyvavimo renginiuose motyvus.
4. Nustatyti policijos sporto renginiais ugdomas kompetencijas.

Tyrimo metodika. 1) Lietuvos ir užsienio mokslinės literatūros, dokumentų analizė, sintezė, apibendrinimas. 2) anketinė apklausa, kurioje dalyvavo 253 (69 moterys ir 184 vyrai), policijos pareigūnų. 3) statistinis tyrimo duomenų apdorojimas, analizė, sintezė.

Tyrimo išvados:

1. Literatūros šaltinių analizė atskleidė, kad kompetencija tai individo asmeninės savybės (žinios, gebėjimai, vertybės), kurių dėka galima atlikti sudėtingą darbą ar užduotis. Kompetencijas galima suskirstyti į dvi grupes: bendrąsias ir profesines (dalykines). Policijos pareigūnui, kaip viešojo sektoriaus tarnautojui, būtinos tiek bendrosios, tiek profesinės kompetencijos. Būtiniosios

bendrosios kompetencijos yra šios: asmeninės, socialinės vadybinės ir tarpkultūrinės. Taip pat pareigūnui privalo turėti šių profesinių kompetencijų: teisės aktų išmanymo ir taikymo, profesinės taktikos ar nešališkumas.

2. Policijos sporto renginiai viena iš netradicinių priemonių pareigūnams ugdytis kompetencijas. Varžybos sukuria ekstremalią situaciją, kurią galima prilyginti tarnybos metu patiriamai. Pareigūnas siekdamas pergalės (problemos išsprendimo), privalo racionaliai paskirstyti savo galimybes, sutelkti visas būtinas ir turimas kompetencijas, todėl sporto renginiai puiki priemonės saviugdai.
3. Tiek vyrai, tiek moterys renginio aplinką ir atmosferą vertina gan panašiai, tačiau moterys geriau vertina teisėjų darbą bei dalyvauja varžybose siekdamos būti įvertintos ir norėdamos išbandyti kažką naujo. Visgi, vyrams varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka yra aiškesnė. Tyrimas atskleidė, kad kuo žemesnis išsilavinimas, tuo dažniau pareigūnai dalyvauja renginiuose trokšdami garbės, pateisinti lūkesčius ir siekdami pasirodyti. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai geriausiai vertina renginio vietos pasiekiamumą, o aukštesnis ir profesinis, prasčiausiai vertina apdovanojimus bei varžybų nuostatus. Žvelgiant amžiaus aspektu, renginio aplinkos ir atmosferos teiginiai statistiškai nereikšmingi. Tačiau, pastebėta tendencija, kad didėjant amžiui, dauguma dalyvavimo sporto renginyje motyvų darosi vis mažiau reikšmingi ir darantys įtaką.
4. Analizuojant pareigūnų kompetencijų ugdymą sporto renginiais lyties aspektu, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta ir daugeliu atveju lyčių nuomonės panašios. Tyrimo duomenys rodo, kad aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai palankiausiai vertina galimybę sportuojant ugdytis kompetencijas. Aukštąjį išsilavinimą turintys pareigūnai tvirčiausiai mano, kad varžydamiesi gali palaikyti gerą fizinę savijautą, ugdytis draugišką bendravimą ir bendradarbiavimą, atsakingumą. Vis dėlto, išryškėja tendencija, kad didėjant amžiui, pareigūnai vis prasčiau vertina galimybes sporto renginiais ugdytis bendravimo ir bendradarbiavimo, tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimo, pagalbos suteikimo bei kritinio mąstymo kompetencija.

SUMMARY

ERNESTAS VAITKEVIČIUS

DEVELOPING THE COMPETENCES OF LITHUANIAN POLICE OFFICERS BY SPORTS EVENTS

The obligation of a police officer to defend, protect, assist, all citizens within the territory of Lithuania, regardless of race, gender, origin or social status. The work of a policeman is defined by professional ethics, respect for human rights and humanity, and principles of publicity and coordination of confidentiality. Officers, in order to be able to carry out their duties properly, must have a large amount of competences that are required to be acquired or renewed. The paper is relevant to discovering that policeman could develop the necessary competencies not only by traditional methods but also by police sporting and applied events, which are indeed numerous. Especially since researches of this kind, by Lithuanian or foreign authors, could not be found.

The scientific problem: How do police sports and application events provide the necessary competencies for officers?

The object of research: Development of competencies of Lithuanian police officers for sports events.

The subject of research: police officers who participate in 2018 Lithuanian police sports events.

The aim of research: to analyze and identify competences developed by Lithuanian police officers by participating in Lithuanian police sports events.

Objectives of research:

1. To analyze the concept of competencies and clarify the necessary competencies for the police officer.
2. Provide police sporting events as an important tool for developing officer's competencies.
3. To determine the satisfaction of police officers with sports events and motives of participation in events.
4. Identify competences developed by police sports events.

The methodology of research: 1) Analysis, synthesis, summarize of Lithuanian and foreign scientific literature, documents. 2) Questionnaire survey of 253 (69 women and 184 men) police officers who participated in police sport events. 3) Methods of statistical data processing, analysis, synthesis.

Inferences of research:

1. Analysis of literary sources revealed that competence is an individual's personal qualities (knowledge, abilities and values) that make it possible to perform abstruse work or tasks.

Competences can be divided into two groups: general and professional (subject). As a public official, a police officer needs both general and professional competences. The key general competences are: personal, social, and intercultural. The policeman must also have the following professional competencies: knowledge and application of legislation, professional tactics or impartiality.

2. The police sport events are one of the non-traditional instrumentality for policeman to develop competencies. The competition creates an extreme situation that can be assimilated to what officers are experiencing during the service. In order to win (solving a problem), an officer must rationally distribute his / her capabilities, concentrate all the necessary and available competencies, and therefore sport events are a great tool for self-education.

3. Both men and women appreciate the event's environment and atmosphere alike, also women appreciate the work of judges better and they take part in competitions to be appreciated and to try something new. However, the rules and the regulation of competition for men are clearer than for women. The study revealed that the lower the level of education, the more often the policeman participate in the events, wishing to be honored, to justify expectations and to perform. With the high education officers the value of the event better however, the higher and the professional education are the worst in terms of awards and competition rules. In terms of age, the environmental and atmospheric statements of the event are statistically insignificant. Though, there is a tendency that, with age, most motives for participating in sports events are becoming less significant and influential.

4. There is no statistically significant difference between gender in the analysis of the development of officers' competencies in sports events, and in many cases gender opinions are similar. Research data show that policemen with higher education are the most favored in their ability to develop competencies in sports. Higher education officers most firmly believe that competing could support good physical well-being, friendly communication and cooperation, and responsibility. However, there is a tendency that, with increasing age, policemen increasingly underestimate opportunities for sports events to develop communication and collaboration, interpersonal and intergroup conflict resolution, assistance and critical thinking competence.

PRIEDAI

Policijos pareigūnų kompetencijų ugdymo sporto renginiais anketa

Mielas respondente, esu Mykolo Romerio universiteto magistrantas ir rengiu baigiamąjį darbą. Šios tyrimo tikslas sužinoti kaip vertinate ir kokius gebėjimus ugdote dalyvaudami Lietuvos policijos sporto renginiuose. Atidžiai perskaitykite kiekvieną klausimą ar teiginį ir pažymėkite Jums tinkantį atsakymą. Ši anketa yra anoniminė, todėl tikiuosi sąžiningų ir nuoširdžių atsakymų. Duomenys bus naudojami tik moksliniais tikslais. Iš anksto dėkoju.

1. Jūsų lytis:

Vyras

Moteris

2. Jūsų išsilavinimas:

Aukštasis;

Aukštesnysis;

Profesinis.

3. Jūsų amžius metais:

20 – 24;

25 – 29;

30 – 34;

35 – 39;

40 – 44;

45 – 49;

50 ir daugiau.

4. Jūsų tarnybos stažas policijoje metais:

1 – 4;

5 – 9;

10 – 14;

15 – 19;

20 – 24;

25 ir daugiau.

5. Pagal tarnybos pobūdį, kuriai sveikatos reikalavimų grupei priklausote?

I gr.;

II gr.;

III gr.;

6. Kokiuose Lietuvos policijos sporto renginiuose dalyvavote 2018 m. (pažymėkite visus tinkamus variantus):

Dziudo čempionate;

Taikomosios trikovės čempionate;

Taikomojo biatlono čempionate;

Šaudymo iš tarnybinio ginklo čempionate;

Jėgos daugiakovės čempionate;

Vyrų krepšinio turnyre Lietuvos policijos generalinio komisaro taurei laimėti;

Senjorų krepšinio turnyre Lietuvos policijos generalinio komisaro taurei laimėti;

Lietuvos policijos plaukimo pirmenybėse;

Policijos senjorų šaudymo varžybos;

Salės futbolo turnyre;

Šachmatų pirmenybėse;

Kroso pirmenybėse;

Dvejetų (paplūdimio) tinklinio pirmenybėse;

Varžybose, skirtos Lietuvos policijos dienai paminėti;

Lietuvos policijos mišrių komandų tinklinio turnyre;

Stalo teniso pirmenybėse;

Varžybose „Spausk ir bėk“;

XVII-ame tradiciniame estafetiniame bėgime „Medininkai–Vilnius“;

Šeštosiose Tėvynės gynėjų žaidynės;

7. Kanalai, kuriais pasiekė informacija apie būsimas varžybas (pažymėkite visus tinkamus variantus):

Sekiau 2018 metų Lietuvos policijos sporto renginių planą;

Nuostatai buvo perduoti Dokumentų valdymo sistemoje (DVS);

Informavo instruktorius;

Informavo kolega;

Pamačiau skelbimą Lietuvos policijos internetiniame tinklalapyje;

Pamačiau skelbimą Lietuvos policijos sporto „facebook“ paskyroje;

Kita (įrašykite).....

8. Įvertinkite kiekvieną dalyvavimo policijos varžybose motyvą:

Dalyvauju varžybose, nes....	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Varžytis už savo įstaigą yra garbė ir pareiga					
Dalyvavimas varžybose leidžia jaustis įvertintu					
Noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius					
Noriu varžytis ir nugalėti priešininką					
Noriu pasivaržyti su savimi					
Mėgstu kultivuojamą(as) sporto šaką(as)					
Noriu išsiugdyti tam tikrus įgūdžius					
Noriu parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius					
Noriu pasirodyti kitiems					
Noriu palaikyti gerą fizinę savijautą					
Noriu būti įvertintu, pagerbtu					
Yra sudarytos tinkamos sąlygos darbo metu dalyvauti varžybose					
Vadovai palaiko dalyvaujančius varžybose					
Turiu galimybę pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje					
Noriu gerai praleisti laiką					
Nuolat noriu išbandyti kažką naujo					

9. Įvertinkite renginio organizavimą, aplinką ir bendrą atmosferą:

Veiksniai	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Informacija pateikiama išsamiai ir laiku					
Organizatoriai bendrauja maloniai, kultūringai, estetiškai					
Organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas					
Tinkamas renginio vietos pasiekiamumas					
Apdovanojimai (medaliai, taurės) atrodo išvaizdžiai					
Asmeniniai ar komandiniai apdovanojimai atitinka mano poreikius					
Renginio aplinka švari, tvarkinga, patraukli					
Renginio aplinka saugi sveikatai					

Teisėjai tinkamai atlieka darbą					
Varžybų dalyvių skaičius optimalus – nėra per daug					
Renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai					
Patogus varžybų tvarkaraštis					
Varžybų rezultatai pateikiami laiku					
Aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka					
Varžybų nugalėtojai yra nenuspėjami					

10. Įvertinkite kaip policijos sporto renginiai padeda ugdyti šiuos kompetencijas:

Kompetencija	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Šaudymas ir elgesys su tarnybiniu ginklu					
Fizinės prievartos veiksmų panaudojimas					
Fizinis pasirengimas					
Profesinės taktikos					
Žinių pritaikymas praktikoje					
Bendravimo ir bendradarbiavimo					
Tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimas					
Pagalbos suteikimas (kolegoms, kitiems asmenims)					
Streso valdymas					
Sąžiningas elgesys					
Greitas sprendimų priėmimas					
Nesavanaudiškas elgesys					
Draugiškas bendravimas įvairioje aplinkoje					
Nešališkumas					
Atsakingumas					
Veiklos planavimas ir organizavimas					
Padorumas ir santūrumas					
Kritinis mąstymas					
Tolerancija aplinkai ir aplinkiniams					

Pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera lyties aspektu (procentiniai dažniai)

Veiksny	Lytis	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Informacija pateikiama išsamiai ir laiku	Moterys	75,0	20,6	4,4	$X^2 = 3,154$ (df = 2), p = 0,207
	Vyrai	84,2	12,0	3,8	
Organizatoriai bendrauja maloniai, kultūringai, estetiškai	Moterys	88,2	10,3	1,5	$X^2 = 0,569$ (df = 2), p = 0,752
	Vyrai	85,2	13,7	1,1	
Organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas	Moterys	76,5	22,1	1,5	$X^2 = 1,249$ (df = 2), p = 0,536
	Vyrai	73,5	22,1	4,4	
Tinkamas renginio vietos pasiekiamumas	Moterys	71,6	22,4	6,0	$X^2 = 2,672$ (df = 2), p = 0,263
	Vyrai	72,5	15,9	11,5	
Apdovanojimai (medaliai, taurės) atrodo išvaizdžiai	Moterys	77,9	19,1	2,9	$X^2 = 2,632$ (df = 2), p = 0,268
	Vyrai	71,8	19,3	8,8	
Asmeniniai ar komandiniai apdovanojimai atitinka poreikius	Moterys	69,1	26,5	4,4	$X^2 = 0,121$ (df = 2), p = 0,941
	Vyrai	68,7	25,8	5,5	
Renginio aplinka švari, tvarkinga, patraukli	Moterys	79,4	17,6	2,9	$X^2 = 0,387$ (df = 2), p = 0,824
	Vyrai	76,4	19,2	4,4	
Renginio aplinka saugi sveikatai	Moterys	85,3	13,2	1,5	$X^2 = 0,335$ (df = 2), p = 0,846
	Vyrai	82,4	15,4	2,2	
Teisėjai tinkamai atlieka darbą	Moterys	85,3	14,7	0	$X^2 = 6,361$ (df = 2), p = 0,042
	Vyrai	74,2	18,1	7,7	
Varžybų dalyvių skaičius optimalus – nėra per daug	Moterys	85,1	11,9	3,0	$X^2 = 2,751$ (df = 2), p = 0,253
	Vyrai	75,8	17,0	7,1	
Renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai	Moterys	80,6	16,4	3,0	$X^2 = 0,420$ (df = 2), p = 0,810
	Vyrai	76,8	19,3	3,9	
Patogus varžybų tvarkaraštis	Moterys	76,1	22,4	1,5	$X^2 = 2,566$ (df = 2), p = 0,277
	Vyrai	75,8	18,1	6,0	
Varžybų rezultatai pateikiami laiku	Moterys	86,8	13,2	0	$X^2 = 3,891$ (df = 2), p = 0,143
	Vyrai	85,1	9,9	5,0	
Aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka	Moterys	73,5	22,1	4,4	$X^2 = 6,353$ (df = 2), p = 0,042
	Vyrai	85,6	9,9	4,5	
Varžybų nugalėtojai yra nenuspėjami	Moterys	61,2	28,4	10,4	$X^2 = 0,300$ (df = 2), p = 0,861
	Vyrai	59,9	31,3	8,8	

3 PRIEDAS

Pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera išsilavinimo aspektu (procentiniai dažniai)

Veiksny	Išsilavinimas	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Informacija pateikiama išsamiai ir laiku	Aukštasis	80,8	15,9	3,3	$X^2 = 3,245$, (df = 4), p = 0,518
	Aukštesnysis	86,0	7,0	7,0	
	Profesinis	81,0	15,5	3,4	
Organizatoriai bendrauja maloniai, kultūringai, estetiškai	Aukštasis	89,9	10,1	0	$X^2 = 9,292$, (df = 4), p = 0,054
	Aukštesnysis	76,7	18,6	4,7	
	Profesinis	82,8	15,5	1,7	
Organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas	*Aukštasis	86,5	12,8	0,7	$X^2 = 31,925$, (df = 4), p = 0,00 *U = 2038,5, Z = -5,026 p = 0,00; *U = 3131,5, Z = -4,270, p = 0,000
	*Aukštesnysis	51,2	41,9	7,0	
	*Profesinis	60,3	31,0	8,7	
Tinkamas renginio vietos pasiekiamumas	*Aukštasis	81,1	14,9	4,0	$X^2 = 21,338$, (df = 4), p = 0,00 *U = 2153,00, Z = -4,222 p = 0,00; *U = 3558,000, Z = -2,585, p = 0,010
	*Aukštesnysis	51,2	25,6	23,2	
	*Profesinis	65,5	19,0	15,5	
Apdovanojimai (medaliai, taurės) atrodo išvaizdžiai	*Aukštasis	79,2	14,8	6,0	$X^2 = 10,283$, (df = 4), p = 0,036 U = 2563,500, Z = -2,619 p = 0,009
	*Aukštesnysis	58,1	34,9	7,0	
	Profesinis	70,2	19,3	10,5	
Asmeniniai, komandiniai apdovanojimai atitinka poreikius	Aukštasis	67,8	26,8	5,4	$X^2 = 1,418$, (df = 4), p = 0,841
	Aukštesnysis	74,4	23,3	2,3	
	Profesinis	67,2	25,9	6,9	
Renginio aplinka švari, tvarkinga, patraukli	Aukštasis	79,9	16,8	3,4	$X^2 = 2,335$, (df = 4), p = 0,674
	Aukštesnysis	72,1	20,9	7,0	
	Profesinis	74,1	22,4	3,5	
Renginio aplinka saugi sveikatai	Aukštasis	85,9	12,8	1,3	$X^2 = 5,545$, (df = 4), p = 0,236
	Aukštesnysis	81,4	18,6	0	
	Profesinis	77,6	17,2	5,2	
Teisėjai tinkamai atlieka darbą	Aukštasis	78,7	16,7	4,7	$X^2 = 1,457$, (df = 4), p = 0,834
	Aukštesnysis	76,2	19,0	4,8	
	Profesinis	74,1	17,3	8,6	
Varžybų dalyvių skaičius optimalus – nėra per daug	Aukštasis	82,4	13,5	4,1	$X^2 = 6,569$, (df = 4), p = 0,160
	Aukštesnysis	65,1	23,3	11,6	
	Profesinis	77,6	15,5	6,9	
Renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai	*Aukštasis	85,0	10,9	4,1	$X^2 = 15,156$, (df = 4), p = 0,004 *U = 2483,500, Z = -3,068 p = 0,002; *U = 3691,500, Z = -2,190 p = 0,029
	*Aukštesnysis	62,8	32,5	4,7	
	*Profesinis	70,7	27,6	1,7	
Patogus varžybų tvarkaraštis	Aukštasis	75,7	21,6	2,7	$X^2 = 7,134$, (df = 4), p = 0,129
	Aukštesnysis	74,4	20,9	4,7	
	Profesinis	77,6	12,1	10,3	
Varžybų rezultatai pateikiami laiku	Aukštasis	90,5	7,4	2,0	$X^2 = 9,360$, (df = 4), p = 0,053
	Aukštesnysis	83,7	11,6	4,7	
	Profesinis	74,1	19,0	6,9	
Aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka	*Aukštasis	92,6	4,0	3,4	$X^2 = 29,789$, (df = 4), p = 0,000 *U = 3247,500, Z = -4,323 p = 0,000; *U = 234,500, Z = -4,510 p = 0,000
	*Aukštesnysis	68,4	26,3	5,3	
	*Profesinis	65,1	27,9	7,0	
Varžybų nugalėtojai yra nenuspėjami	Aukštasis	54,7	33,8	11,5	$X^2 = 6,072$, (df = 4), p = 0,194
	Aukštesnysis	62,8	30,2	7,0	
	Profesinis	72,4	22,4	5,2	

Pareigūnų pasitenkinimas renginio aplinka ir atmosfera amžiaus aspektu (procentiniai dažniai)

Veiksny	Amžius (m.)	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Informacija pateikiama išsamiai ir laiku	19-29	77,6	16,4	6,0	$X^2 = 2,304$ (df = 6) p = 0,890
	30-39	81,9	15,7	2,4	
	40-49	85,0	11,3	3,8	
	50 ir daugiau	81,0	14,3	4,7	
Organizatoriai bendrauja maloniai, kultūringai, estetiškai	19-29	86,6	10,4	3,0	$X^2 = 7,473$ (df = 6) p = 0,279
	30-39	89,0	11,0	0	
	40-49	83,5	16,5	0	
	50 ir daugiau	81,0	14,2	4,8	
Organizatoriai geranoriški, siekia spręsti iškilusias problemas	19-29	73,1	20,9	6,0	$X^2 = 3,246$ (df = 6) p = 0,777
	30-39	78,0	20,7	1,2	
	40-49	74,4	21,8	3,8	
	50 ir daugiau	66,7	28,6	4,8	
Tinkamas renginio vietos pasiekiamumas	19-29	73,1	16,4	10,5	$X^2 = 7,123$ (df = 6) p = 0,310
	30-39	76,5	14,8	8,6	
	40-49	72,2	20,3	7,6	
	50 ir daugiau	52,4	23,8	23,8	
Apdovanojimai (medaliai, taurės) atrodo išvaizdžiai	19-29	82,1	14,9	3,0	$X^2 = 9,569$ (df = 6) p = 0,144
	30-39	74,4	19,5	6,1	
	40-49	69,6	21,5	8,9	
	50 ir daugiau	55,0	25,0	20,0	
Asmeniniai ar komandiniai apdovanojimai atitinka poreikius	19-29	82,1	17,9	0	$X^2 = 10,872$ (df = 6) p = 0,092
	30-39	65,9	26,8	7,3	
	40-49	65,8	27,8	6,4	
	50 ir daugiau	52,4	38,1	9,5	
Renginio aplinka švari, tvarkinga, patraukli	19-29	79,1	17,9	3,0	$X^2 = 2,518$ (df = 6) p = 0,866
	30-39	76,8	17,1	6,1	
	40-49	74,7	21,5	3,8	
	50 ir daugiau	81,0	19,0	0	
Renginio aplinka saugi sveikatai	19-29	86,6	10,4	3,0	$X^2 = 5,121$ (df = 6) p = 0,528
	30-39	79,3	19,5	1,2	
	40-49	87,3	11,4	1,3	
	50 ir daugiau	76,2	19,0	4,8	
Teisėjai tinkamai atlieka darbą	19-29	77,3	16,7	6,0	$X^2 = 8,086$ (df = 6) p = 0,232
	30-39	84,1	9,8	6,1	
	40-49	68,8	25,0	6,2	
	50 ir daugiau	77,1	17,3	5,6	
Varžybų dalyvių skaičius optimalus – nėra per daug	19-29	83,6	10,4	6,0	$X^2 = 8,669$ (df = 6), p = 0,193
	30-39	75,3	18,5	6,2	
	40-49	82,3	13,9	3,8	
	50 ir daugiau	57,1	28,6	14,3	
Renginio trukmė optimali – neužtrunka per ilgai	*19-29	78,8	18,2	3,0	$X^2 = 13,226$, (df = 6), p = 0,040 *U = 506,00, Z = -2,379, p = 0,017; U = 534,500, Z = -3,592, p = 0,000
	*30-39	74,1	21,0	4,9	
	40-49	87,3	11,4	1,3	
	*50 ir daugiau	52,4	38,1	9,5	
Patogus varžybų tvarkaraštis	*19-29	85,1	10,4	4,5	$X^2 = 16,829$, (df = 6), p = 0,010
	30-39	71,6	25,9	2,5	

	*40-49	78,5	17,7	3,8	*U = 500,500, Z = -2,769, p = 0,006; *U = 632,500, Z = -2,180 p = 0,029
	*50 ir daugiau	57,1	23,8	19,0	
Varžybų rezultatai pateikiami laiku	19-29	89,6	9,0	1,4	X ² = 3,437 (df = 6), p = 0,752
	30-39	86,6	9,8	3,6	
	40-49	83,3	11,5	5,1	
	50 ir daugiau	76,2	19,0	4,8	
Aiškūs varžybų nuostatai ir vykdymo tvarka	19-29	83,3	13,6	3,0	X ² = 5,532 (df = 6), p = 0,478
	30-39	81,7	11,0	7,3	
	40-49	83,5	15,2	1,3	
	50 ir daugiau	76,2	14,3	9,5	
Varžybų nugalėtojai yra nenuspėjami	19-29	74,6	20,9	4,5	X ² = 12,392 (df = 6), p = 0,054
	30-39	51,9	35,8	12,3	
	40-49	60,8	31,6	19,0	
	50 ir daugiau	42,9	38,1	19,0	

Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai lyties aspektu (procentiniai dažniai)

Motivas	Lytis	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Varžytis už savo įstaigą yra garbė ir pareiga	Moterys	91,2	7,4	1,4	$X^2 = 1,328$ (df = 2), p = 0,515
	Vyrai	86,3	9,8	3,9	
Dalyvavimas varžybose leidžia jaustis įvertintu	Moterys	79,4	19,1	1,5	$X^2 = 5,037$ (df = 2), p = 0,081
	Vyrai	73,6	16,5	9,9	
Noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius	Moterys	50,7	37,3	11,9	$X^2 = 6,032$ (df = 2), p = 0,049
	Vyrai	35,4	42,0	22,7	
Noriu varžytis ir nugalėti priešininką	Moterys	70,1	20,9	9,0	$X^2 = 1,153$ (df = 2), p = 0,562
	Vyrai	76,4	17,6	6,0	
Noriu pasivaržyti su savimi	Moterys	67,2	28,4	4,5	$X^2 = 0,966$ (df = 2), p = 0,617
	Vyrai	70,2	23,2	6,6	
Mėgstu kultivuojamą sporto šaka(s)	Moterys	80,9	17,6	1,5	$X^2 = 1,781$ (df = 2), p = 0,411
	Vyrai	83,4	12,7	3,9	
Noriu išsiugdyti tam tikrus įgūdžius	Moterys	77,9	19,1	2,9	$X^2 = 3,062$ (df = 2), p = 0,216
	Vyrai	68,5	23,2	8,3	
Noriu parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius	Moterys	68,7	26,9	4,4	$X^2 = 2,362$ (df = 2), p = 0,307
	Vyrai	60,4	29,7	9,9	
Noriu pasirodyti kitiems	Moterys	35,8	35,8	28,4	$X^2 = 0,489$ (df = 2), p = 0,783
	Vyrai	31,8	35,8	32,4	
Noriu palaikyti gerą fizinę savijautą	Moterys	77,9	20,6	1,5	$X^2 = 3,367$ (df = 2), p = 0,186
	Vyrai	86,8	11,5	1,6	
Noriu būti įvertintu, pagerbtu	Moterys	62,7	25,4	11,9	$X^2 = 6,631$ (df = 2), p = 0,036
	Vyrai	44,8	33,7	21,5	
Yra sudarytos tinkamos sąlygos darbo metu dalyvauti varžybose	Moterys	70,1	17,9	12,0	$X^2 = 0,027$ (df = 2), p = 0,987
	Vyrai	69,6	18,8	11,6	
Vadovai palaiko dalyvaujančius varžybose	Moterys	64,2	29,9	5,9	$X^2 = 1,454$ (df = 2), p = 0,483
	Vyrai	61,3	27,7	11,0	
Turiu galimybę pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje	Moterys	85,1	14,9	0	$X^2 = 2,233$ (df = 2), p = 0,327
	Vyrai	78,6	19,2	2,2	
Noriu gerai praleisti laiką	Moterys	88,1	11,9	0	$X^2 = 3,868$ (df = 2), p = 0,145
	Vyrai	79,1	17,0	3,8	
Nuolat noriu išbandyti kažką naujo	Moterys	84,8	15,2	0	$X^2 = 7,291$ (df = 2), p = 0,026
	Vyrai	69,8	24,2	6,0	

Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai išsilavinimo aspektu (procentiniai dažniai)

Motyvus	Išsilavinimas	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Varžytis už savo įstaigą yra garbė ir pareiga	Aukštasis	87,3	10,0	2,7	$X^2 = 3,065$ (df = 4), p = 0,547
	Aukštesnysis	83,7	9,3	7,0	
	Profesinis	91,4	6,9	1,7	
Dalyvavimas varžybose leidžia jaustis įvertintu	*Aukštasis	68,7	21,3	10,0	$X^2 = 12,552$, (df = 4), p = 0,014 *U = 1038,000, Z = -2,105, p = 0,035; *U = 3273,000, Z = -3,435, p = 0,001
	*Aukštesnysis	76,7	14,0	9,3	
	*Profesinis	91,2	8,8	0	
Noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius	*Aukštasis	35,1	38,5	26,4	$X^2 = 12,066$, (df = 4), p = 0,017 U = 3296,000, Z = -2,597, p = 0,009
	Aukštesnysis	39,5	51,2	9,3	
	*Profesinis	50,9	38,6	10,5	
Noriu varžytis ir nugalėti priešininką	*Aukštasis	81,8	13,5	4,7	$X^2 = 11,954$, (df = 4), p = 0,018 *U = 2439,500, Z = -3,145, p = 0,002; *U = 3725,000, Z = -2,046, p = 0,041
	*Aukštesnysis	58,1	32,6	9,3	
	*Profesinis	69,0	20,7	10,3	
Noriu pasivaržyti su savimi	*Aukštasis	71,6	23,0	5,4	$X^2 = 10,855$, (df = 4), p = 0,028 *U = 2548,000, Z = -2,169 p = 0,030; *U = 968,000, Z = -2,098, p = 0,036
	*Aukštesnysis	52,4	42,9	4,8	
	*Profesinis	75,9	15,5	8,6	
Mėgstu kultivuojamą sporto šaka(s)	Aukštasis	89,3	10,1	0,6	$X^2 = 15,455$ (df = 4), p = 0,04
	Aukštesnysis	72,1	23,3	4,7	
	Profesinis	73,7	17,5	8,8	
Noriu išsiugdyti tam tikrus įgūdžius	Aukštasis	70,5	24,8	4,7	$X^2 = 6,271$ (df = 4), p = 0,180
	Aukštesnysis	65,1	20,9	14,0	
	Profesinis	77,2	15,8	7,0	
Noriu parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius	*Aukštasis	55,4	33,8	10,8	$X^2 = 12,457$, (df = 4), p = 0,014 *U = 3137,000, Z = -3,515 p = 0,000
	Aukštesnysis	62,8	27,9	9,3	
	*Profesinis	81,0	17,2	1,8	
Noriu pasirodyti kitiems	*Aukštasis	21,8	36,7	41,5	$X^2 = 27,698$, (df = 4), p = 0,000 *U = 2221,500, Z = -2,947 p = 0,003, *U = 2432,000, Z = -4,044 p = 0,000
	*Aukštesnysis	42,9	35,7	21,4	
	*Profesinis	54,4	33,3	12,3	
Noriu palaikyti gerą fizinę savijautą	*Aukštasis	93,3	6,0	0,7	$X^2 = 23,476$, (df = 4), p = 0,000 *U = 2446,500, Z = -4,189, p = 0,000, *U = 3422,000, Z = -4,044 p = 0,000
	*Aukštesnysis	69,8	25,6	4,7	
	*Profesinis	72,4	25,9	1,7	
Noriu būti įvertintu, pagerbtu	*Aukštasis	40,1	36,1	23,8	$X^2 = 18,302$, (df = 4), p = 0,001 *U = 997,000, Z = -2,011, p = 0,044, *U = 4582,000, Z = -3,962, p = 0,000
	*Aukštesnysis	51,2	34,9	13,9	
	*Profesinis	72,2	17,1	10,7	
Yra sudarytos tinkamos sąlygos darbo metu dalyvauti varžybose	*Aukštasis	75,7	14,9	9,4	$X^2 = 14,861$, (df = 4), p = 0,005 *U = 2374,000, Z = -3,133, p = 0,002
	*Aukštesnysis	48,8	37,2	14,0	
	Profesinis	70,2	14,0	15,8	
Vadovai palaiko dalyvaujančius varžybose	Aukštasis	65,3	26,5	8,2	$X^2 = 6,905$ (df = 4), p = 0,051
	Aukštesnysis	51,9	34,4	14,0	
	Profesinis	69,0	20,7	10,3	
Turiu galimybę pabendrauti su	*Aukštasis	91,2	7,4	1,4	$X^2 = 30,363$, (df = 4), p = 0,000
	*Aukštesnysis	67,4	32,6	0	

kolegomis neformalioje aplinkoje	*Profesinis	62,1	34,5	3,5	*U = 2439,500, Z = -3,853, p = 0,000, *U = 3050,000, Z = -4,953, p = 0,000
Noriu gerai praleisti laiką	Aukštasis	77,9	10,1	12,0	X ² = 7,601 (df = 4), p = 0,053
	Aukštesnysis	73,8	21,4	4,8	
	Profesinis	70,7	25,9	3,4	
Nuolat noriu išbandyti kažką naujo	Aukštasis	72,5	22,8	4,7	X ² = 2,387 (df = 4), p = 0,665
	Aukštesnysis	70,7	26,8	2,4	
	Profesinis	79,3	15,5	5,2	

Pareigūnų dalyvavimo sporto renginiuose motyvai amžiaus aspektu (procentiniai dažniai)

Motyvai	Amžius (m.)	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Varžytis už savo įstaigą yra garbė ir pareiga	19-29	91,0	6,0	3,0	$X^2 = 2,370$ (df = 6), p = 0,883
	30-39	86,6	9,8	3,6	
	40-49	86,3	10,0	3,8	
	50 ir daugiau	85,7	14,3	0	
Dalyvavimas varžybose leidžia jaustis įvertintu	19-29	82,1	14,9	3,0	$X^2 = 9,504$ (df = 6), p = 0,147
	30-39	79,3	13,4	7,3	
	40-49	69,5	19,0	11,4	
	50 ir daugiau	57,1	33,3	9,5	
Noriu pateisinti trenerio, vadovo lūkesčius	19-29*	54,5	28,8	16,7	$X^2 = 13,476$, (df = 6), p = 0,036 *U = 4120,500, Z = -2,968 p = 0,003, U = 2624,500, Z = -2,111, p = 0,035
	30-39*	42,0	42,0	16,0	
	40-49*	27,8	45,6	26,6	
	50 ir daugiau	28,6	52,4	19,0	
Noriu varžytis ir nugalėti priešininką	19-29	83,6	10,4	6,0	$X^2 = 11,155$ (df = 6), p = 0,084
	30-39	76,5	13,6	9,9	
	40-49	69,6	25,3	5,1	
	50 ir daugiau	61,9	33,3	4,8	
Noriu pasivaržyti su savimi	19-29*	81,8	10,6	7,6	$X^2 = 15,392$, (df = 6), p = 0,017 * U = 2053,00, Z = -2,968, p = 0,005
	30-39	70,0	26,2	3,8	
	40-49*	57,5	36,3	6,2	
	50 ir daugiau	76,2	14,3	9,5	
Mėgstu kultivuojamą(as) sporto šaka(s)	19-29	77,3	21,2	1,5	$X^2 = 7,384$ (df = 6), p = 0,287
	30-39	82,9	13,4	3,7	
	40-49	87,3	10,1	2,5	
	50 ir daugiau	81,0	9,5	9,5	
Noriu išsiugdyti tam tikrus įgūdžius	*19-29	84,8	9,1	6,1	$X^2 = 13,066$, (df = 6), p = 0,042 * U = 2042,00, Z = -2,870, p = 0,004
	30-39	71,5	25,6	6,9	
	40-49	62,0	30,4	7,6	
	*50 ir daugiau	60,0	20,5	19,5	
Noriu parodyti sunkiu darbu įgytus įgūdžius	*19-29	77,6	20,9	1,5	$X^2 = 15,411$, (df = 6), p = 0,017 * U = 1928,00, Z = -3,341, p = 0,001, * U = 532,00, Z = -2,246, p = 0,025.
	30-39	63,0	28,4	8,6	
	*40-49	53,2	31,6	15,2	
	*50 ir daugiau	52,4	42,8	4,8	
Noriu pasirodyti kitiems	*19-29	49,3	29,8	20,9	$X^2 = 14,075$, (df = 6), p = 0,029 * U = 2155,00, Z = -2,292, p = 0,022, * U = 1807,00, Z = -3,282 p = 0,001.
	*30-39	29,6	39,5	30,5	
	*40-49	24,7	33,8	41,6	
	50 ir daugiau	24,0	45,0	31,0	
Noriu palaikyti gerą fizinę savijautą	19-29	85,1	11,9	3,0	$X^2 = 2,483$ (df = 6), p = 0,870
	30-39	81,7	17,1	1,2	
	40-49	84,8	13,9	1,3	
	50 ir daugiau	90,5	9,5	0	
Noriu būti įvertintu, pagerbtu	*19-29	71,6	23,9	4,5	$X^2 = 23,409$ (df = 6), p = 0,001 *p < 0,005
	*30-39	44,4	35,8	19,8	
	*40-49	39,2	32,8	27,8	
	*50 ir daugiau	35,0	35,0	30,0	
Yra sudarytos tinkamos sąlygos	19-29	74,6	10,4	14,9	$X^2 = 8,062$ (df = 6), p = 0,234
	30-39	63,0	25,9	11,1	
	40-49	73,4	15,2	11,4	

darbo metu dalyvauti varžybose	50 ir daugiau	70,0	25,0	5,0	
Vadovai palaiko dalyvaujančius varžybose	19-29	67,2	22,4	10,4	X ² = 6,796 (df = 6), p = 0,340
	30-39	60,5	32,1	7,4	
	40-49	64,1	24,4	11,5	
	50 ir daugiau	42,9	47,6	9,5	
Turiu galimybę pabendrauti su kolegomis neformalioje aplinkoje	19-29	74,2	24,2	1,5	X ² = 7,215 (df = 6), p = 0,301
	30-39	80,5	18,3	1,2	
	40-49	88,6	10,1	1,3	
	50 ir daugiau	71,4	23,8	4,8	
Noriu gerai praleisti laiką	19-29	79,1	17,9	3,0	X ² = 5,612 (df = 6), p = 0,468
	30-39	86,4	12,3	1,2	
	40-49	81,0	16,5	2,5	
	50 ir daugiau	71,4	19,0	9,5	
Nuolat noriu išbandyti kažką naujo	*19-29	82,1	14,9	3,0	X ² = 13,533, (df = 6), p = 0,035 * U = 466,00, Z = -3,039, p = 0,002, * U = 606,00, Z = -2,550, p = 0,011.
	*30-39	76,5	21,0	2,5	
	40-49	70,5	21,8	7,7	
	*50 ir daugiau	47,6	47,6	4,8	

Pareigūnų sporto renginiais ugdomos kompetencijos išsilavinimo aspektu (procentiniai dažniai)

Kompetencija	Išsilavinimas	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Šaudymas ir elgesys su tarnybiniu ginklu	Aukštasis	84,3	14,0	17,0	$\chi^2 = 6,314$ (df = 4), p = 0,177
	Aukštesnysis	89,7	10,3	0	
	Profesinis	96,5	3,5	0	
Fizinės prievartos veiksmų panaudojimas	Aukštasis	71,4	25,5	3,1	$\chi^2 = 4,463$ (df = 4), p = 0,347
	Aukštesnysis	74,4	25,6	0	
	Profesinis	82,7	17,3	0	
Fizinis pasirengimas	*Aukštasis	91,8	6,8	1,4	$\chi^2 = 38,229$, (df = 4), p = 0,000 * U = 1781,00, Z = -6,053, p = 0,000, * U = 3110,00, Z = -4,262, p = 0,000.
	*Aukštesnysis	51,2	41,5	7,3	
	*Profesinis	67,9	26,8	5,4	
Profesinės taktikos	Aukštasis	72,5	18,1	9,4	$\chi^2 = 6,123$ (df = 4), p = 0,190
	Aukštesnysis	54,8	23,8	21,4	
	Profesinis	70,7	19,0	10,3	
Žinių pritaikymas praktikoje	Aukštasis	71,1	22,5	6,4	$\chi^2 = 7,280$ (df = 4), p = 0,122
	Aukštesnysis	54,8	26,2	19,0	
	Profesinis	69,0	22,4	8,6	
Bendravimo ir bendradarbiavimo	*Aukštasis	91,7	6,2	2,1	$\chi^2 = 25,323$, (df = 4), p = 0,00 * U = 2460,00, Z = -5,048, p = 0,000, * U = 3589,500, Z = -2,731, p = 0,006.
	*Aukštesnysis	59,5	28,6	11,9	
	*Profesinis	77,6	17,2	5,2	
Tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimas	Aukštasis	71,0	23,2	5,8	$\chi^2 = 0,951$ (df = 4), p = 0,917
	Aukštesnysis	66,7	26,2	7,1	
	Profesinis	70,2	26,3	3,5	
Pagalbos suteikimas (kolegoms, kitiems asmenims)	Aukštasis	77,7	18,0	4,3	$\chi^2 = 4,906$ (df = 4), p = 0,297
	Aukštesnysis	69,0	23,8	7,2	
	Profesinis	63,8	31,0	5,2	
Streso valdymas darbe	Aukštasis	78,3	18,9	2,8	$\chi^2 = 2,666$ (df = 4), p = 0,615
	Aukštesnysis	71,4	23,8	4,8	
	Profesinis	70,7	22,4	6,9	
Sąžiningas elgesys su kitais	Aukštasis	82,5	14,7	2,8	$\chi^2 = 4,710$ (df = 4), p = 0,318
	Aukštesnysis	73,8	23,8	2,4	
	Profesinis	72,4	20,7	6,9	
Greitas sprendimų priėmimas	Aukštasis	85,4	13,2	1,4	$\chi^2 = 9,319$ (df = 4), p = 0,054
	Aukštesnysis	65,9	29,3	4,9	
	Profesinis	79,3	15,5	5,2	
Nesavanaudiškas elgesys	Aukštasis	77,5	20,4	2,1	$\chi^2 = 5,661$ (df = 4), p = 0,226
	Aukštesnysis	69,0	23,8	7,2	
	Profesinis	67,1	24,2	8,7	
Draugiškas bendravimas darbinėje aplinkoje	*Aukštasis	90,3	8,3	1,4	$\chi^2 = 20,666$, (df = 4), p = 0,000 * U = 2460,00, Z = -3,155, p = 0,002, * U = 3203,500, Z = -4,132, p = 0,000.
	*Aukštesnysis	71,4	21,4	7,2	
	*Profesinis	67,2	20,7	12,1	
Nešališkumas	Aukštasis	82,4	15,5	2,1	$\chi^2 = 7,675$ (df = 4), p = 0,104
	Aukštesnysis	71,4	26,2	2,4	
	Profesinis	67,2	25,9	6,9	

Atsakingumas	*Aukštasis	87,6	10,3	2,1	$\chi^2 = 12,680, (df = 4), p = 0,013$ * U = 2491,00, Z = -2,779, p = 0,005, * U = 3544,500, Z = -2,449, p = 0,014
	*Aukštesnysis	69,0	28,6	2,4	
	*Profesinis	73,7	19,3	7,0	
Veiklos planavimas ir organizavimas	Aukštasis	82,9	15,0	2,1	$\chi^2 = 9,270$ (df = 4), p = 0,055
	Aukštesnysis	65,9	22,0	12,1	
	Profesinis	74,1	19,0	6,9	
Padorumas ir santūrumas	Aukštasis	77,5	19,7	2,8	$\chi^2 = 2,513$ (df = 4), p = 0,642
	Aukštesnysis	68,3	24,4	7,3	
	Profesinis	75,5	20,3	4,2	
Kritinis mąstymas	Aukštasis	76,4	20,0	3,6	$\chi^2 = 3,797$ (df = 4), p = 0,434
	Aukštesnysis	69,0	31,0	0	
	Profesinis	75,9	22,4	1,7	
Tolerancija aplinkai ir aplinkiniams	Aukštasis	83,1	14,8	2,1	$\chi^2 = 3,351$ (df = 4), p = 0,501
	Aukštesnysis	76,2	21,4	2,4	
	Profesinis	73,7	21,1	5,3	

Pareigūnų sporto renginiais ugdomos kompetencijos amžiaus aspektu (procentiniai dažniai)

Kompetencija	Amžius (m.)	Visiškai sutinku ir sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Visiškai nesutinku ir nesutinku	Skirtumas
Šaudymas ir elgesys su tarnybiniu ginklu	19-29	88,5	9,8	1,6	$X^2 = 2,271$, (df = 6), p = 0,893
	30-39	89,2	10,8	0	
	40-49	89,9	9,5	1,6	
	50 ir daugiau	83,3	16,7	0	
Fizinės prievartos veikslių panaudojimas	19-29	71,2	26,9	1,9	$X^2 = 2,876$ (df = 6), p = 0,824
	30-39	80,0	18,3	1,7	
	40-49	76,3	22,0	1,7	
	50 ir daugiau	64,7	35,3	0	
Fizinis pasirengimas	19-29	85,9	10,9	3,1	$X^2 = 12,001$ (df = 6), p = 0,062
	30-39	79,0	21,0	0	
	40-49	80,5	14,3	5,2	
	50 ir daugiau	60,0	30,0	10,0	
Profesinės taktikos	19-29	76,2	17,5	6,3	$X^2 = 20,410$, (df = 6), p = 0,002 * U = 351,500, Z = -3,552, p = 0,000; U = 515,00, Z = -2,827, p = 0,005; U = 456,00, Z = -3,118, p = 0,002;
	30-39	72,2	11,4	16,5	
	40-49	69,3	24,0	6,7	
	50 ir daugiau	35,0	35,0	30	
Žinių pritaikymas praktikoje	19-29	73,4	20,3	6,3	$X^2 = 11,478$, (df = 6), p = 0,075
	30-39	67,9	23,5	8,6	
	40-49	72,0	20,0	8,0	
	50 ir daugiau	38,1	38,1	23,8	
Bendravimo ir bendradarbiavimo	19-29	90,8	7,7	1,5	$X^2 = 19,492$, (df = 6), p = 0,003 * U = 381,00, Z = -4,099, p = 0,000; U = 562,500, Z = -2,888, p = 0,004; U = 606,00, Z = -2,550, p = 0,011;
	30-39	85,5	11,8	2,7	
	40-49	81,7	12,2	6,1	
	50 ir daugiau	50,0	35,0	15,0	
Tarpasmeninių ir tarpgrupinių konfliktų sprendimas	19-29	77,8	22,2	0	$X^2 = 15,657$, (df = 6), p = 0,016 * U = 378,00, Z = -3,593, p = 0,000; U = 533,500, Z = -2,924, p = 0,003; U = 483,500, Z = -3,464, p = 0,001;
	30-39	73,1	20,5	6,4	
	40-49	68,9	24,3	6,8	
	50 ir daugiau	38,1	47,6	14,3	
Pagalbos suteikimas (kolegoms, kitiems asmenims)	19-29	81,3	17,2	1,5	$X^2 = 3,134$, (df = 6), p = 0,041 * U = 408,00, Z = -3,429, p = 0,001; U = 574,00, Z = -2,732, p = 0,006; U = 558,00, Z = -2,254, p = 0,024;
	30-39	75,0	20,0	5,0	
	40-49	71,2	21,9	6,9	
	50 ir daugiau	42,9	47,6	9,5	
Streso valdymas darbe	19-29	84,4	14,1	1,5	$X^2 = 10,399$, (df = 6), p = 0,109
	30-39	78,0	17,1	4,9	
	40-49	72,0	24,0	4,0	
	50 ir daugiau	52,4	38,1	9,5	
Sąžiningas elgesys su kitais	19-29	81,5	13,8	4,7	$X^2 = 11,987$, (df = 6), p = 0,062
	30-39	82,7	14,8	2,5	
	40-49	78,7	20,0	1,3	
	50 ir daugiau	57,1	28,6	14,3	
Greitas sprendimų priėmimas	19-29	84,6	13,8	1,6	$X^2 = 15,830$, (df = 6), p = 0,015 * U = 484,500, Z = -2,755, p = 0,006; U = 649,500, Z = -2,288, p = 0,022; U = 522,00, Z = -2,843, p = 0,004;
	30-39	79,3	19,5	1,2	
	40-49	85,1	12,2	2,7	
	50 ir daugiau	57,1	28,6	14,3	

Nesavanaudiškas elgesys	19-29	78,5	16,9	4,6	$X^2 = 25,465$, (df = 6), p = 0,000 * U = 429,500, Z = -2,978, p = 0,003; U = 451,500, Z = -3,866, p = 0,000; U = 366,00, Z = -4,654, p = 0,000;
	30-39	73,8	22,5	3,8	
	40-49	81,3	16,0	2,7	
	50 ir daugiau	28,6	57,1	14,3	
Draugiškas bendravimas darbinėje aplinkoje	19-29	84,6	10,8	4,6	$X^2 = 12,284$ (df = 6), p = 0,056
	30-39	80,2	16,0	3,8	
	40-49	85,7	11,7	2,6	
	50 ir daugiau	62,0	19,0	19,0	
Nešališkumas	19-29	81,5	15,4	3,1	$X^2 = 10,622$ (df = 6), p = 0,101
	30-39	82,5	16,3	1,2	
	40-49	74,7	21,3	4,0	
	50 ir daugiau	52,4	38,1	9,5	
Atsakingumas	19-29	83,1	13,8	3,1	$X^2 = 4,290$ (df = 6), p = 0,638
	30-39	84,0	14,8	1,2	
	40-49	80,3	15,8	3,9	
	50 ir daugiau	71,4	19,0	9,6	
Veiklos planavimas ir organizavimas	19-29	76,6	18,8	4,7	$X^2 = 1,482$ (df = 6), p = 0,961
	30-39	79,7	15,2	5,1	
	40-49	78,4	17,6	4,1	
	50 ir daugiau	71,4	19,0	9,6	
Padorumas ir santūrumas	19-29	81,3	14,0	4,7	$X^2 = 7,191$ (df = 6), p = 0,304
	30-39	77,5	17,5	5,0	
	40-49	73,3	24,0	2,7	
	50 ir daugiau	57,1	38,1	4,8	
Kritinis mąstymas	19-29	77,8	20,6	1,6	$X^2 = 13,806$, (df = 6), p = 0,032 * U = 466,00, Z = -3,039, p = 0,002; U = 572,00, Z = -2,766, p = 0,006; U = 489,500, Z = -3,414, p = 0,001;
	30-39	81,3	16,0	2,7	
	40-49	75,0	22,5	2,5	
	50 ir daugiau	42,9	52,4	4,8	
Tolerancija aplinkai ir aplinkiniams	19-29	84,4	12,5	3,1	$X^2 = 8,409$ (df = 6), p = 0,210
	30-39	81,5	16,0	2,5	
	40-49	78,7	20,0	1,3	
	50 ir daugiau	79,6	17,5	2,9	